

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
Katedra zahradní a krajinné architektury

Krajinářsko-architektonické řešení obce Olešná jako součásti svazku obcí mikroregionu Kněžvesko

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Milena Drahozalová
Vedoucí práce: Ing. arch. Iveta Merunková, Ph.D.

© 2014 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "*Krajinářsko-architektonické řešení obce Olešná jako součásti svazku obcí mikroregionu Kněžvesko*" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 11. dubna 2014

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. arch. Ivetě Merunkové, Ph.D. za odborné vedení práce, trpělivost, cenné rady a nadhled při konzultacích.

Krajinářsko-architektonické řešení obce Olešná jako součásti svazku obcí mikroregionu Kněžvesko

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá krajinářsko-architektonickým řešením částí obce Olešná, která je členem mikroregionu Kněžvesko. Na veřejných místech, okolo cest dožívají nebo zcela chybí dřeviny nebo sadovnický ztvárněná zeleň. Většina veřejných prostranství ve venkovských obcích pochází ze sedmdesátých let 20. století, kdy se venkov snažil přizpůsobit městu. Jedná se především o nevhodné betonové požární nádrže, zatrubněné a regulované vodní toky, vykáčené sady ovocných vysokokmenů, které kdysi přirozeně navazovaly na krajinu a devastaci kulturních památek.

Cílem práce bylo vytvořit dva návrhy revitalizace v obci Olešná. Každý návrh je v odlišné části a tedy v jiných prostředích. Jeden návrh se zabývá centrální částí obce při obnově původní okrasné aleje a druhý návrh je mimo zastavěné území obce ve volné krajině.

V literárním přehledu jsou popsány různorodé názory českých i světových autorů na problematiku vesnice, zeleně a důležitosti zeleně v krajině. Část práce je zaměřena na aleje, cyklistické stezky a přírodní rezervace.

V kapitole zhodnocení podkladových materiálů je popsána sledovaná lokalita a zdůrazněn význam přírodních rezervací a kulturních památek v krajině.

Vlastní projekt je rozdělen na analytickou a návrhovou část. V analytické části jsou podkladové údaje řešené oblasti. Jsou zde zpracovány dostupné informace o základních urbanistických charakteristikách, historickém vývoji, přírodních podmínkách a územně plánovací dokumentaci a podkladech. Vlastní terénní šetření je podkladem pro analýzy širších vztahů, funkčního členění sídla, analýzy problémů, hodnocení vegetace. Analýzy jsou graficky zpracovány a na fotografiích je zachycen současný stav.

Návrhová část pak odráží výsledky jednotlivých analýz a studia podkladů. V návrhové části je koncept území, prostorové zobrazení návrhu, osazovací plány, ekonomické výpočty a zhodnocení významu cyklostezek pro venkovské obce.

Diskuse se zabývá zhodnocením společenského, ekonomického, historického a estetického přínosu návrhu. Řešení přináší revitalizaci řešeného území a evokuje další diskusi.

Závěry práce jsou vymezeny následovně. Obce v blízkosti městských aglomerací s málo poškozeným přírodním prostředím jsou vhodné pro příměstskou krátkodobou rekreaci. Je důležité zachovat venkovské prvky ke kterým patří vyšší zastoupení zeleně, kulturní prvky v podobě kostela, božích muk,

rybníčků, neregulovaných vodních toků atd. Nezbytná je také nabídka doplňkových služeb v oblasti cestovního ruchu. Jde především o občerstvení, ubytování, kulturní programy, pravidelné folklórní a společenské akce. K tomu všemu je potřeba nejen dobře fungující obecní úřad, ale i spolupráce veřejnosti.

Klíčová slova: kulturní památky, mikroregion, společenský život, stromořadí, vesnice.

The Landscape and Architectural Projekt for the Village of Olešna as Part of a set of Villages in the Micro-region Kněžvesko

Summary

The presented thesis is concerned with the proposal for a landscape and architectural project that covers selected locations of the village of Olešná as part of the Kněžvesko micro region. Local public areas along the roads exhibit old neglected trees or are completely deprived of gardens and greenery. Most of the public village commons show modifications dating from the 1970s when country life tried to imitate the town style. Fire station reservoirs made of concrete, stream beds regulated by pipes, areas of adjacent landscape cleared of wild fruit trees, devastation of historic buildings and monuments.

The aim of the paper has been to create two proposals, either of them in a different part of the village, in two different environments; one deals with the restoration of the tree avenue in the central part of the village, and the other covers an open area outside the village.

The literary survey presents views expressed by Czech and foreign authors on country life issues and the importance of the preservation and cultivation of greenery, including tree avenues, cycle-tracks and nature reserves.

The Chapter on the Evaluation of background data describes the area under investigation in greater detail with emphasis put on the significance of nature reserves and man-made landmarks as are part of the landscape.

The project itself has been divided into the analytical part and the project design. The first part comprises the background data on the area under investigation with basic construction features, historical development, natural conditions, and local landscape planning documentation. Independent field investigation has provided data for analysis of a broader context, functional arrangement of the site, analysis of the current problems, and classification of local vegetation. The analyses are presented in the form of graphs and the photo documentation reflects the current situation.

The project design synthesises the results of these analyses and of the study of the background data. It comprises the conception plan of the given area under investigation, spatial visualisation of the design, plans for planting new vegetation, financial calculations and considerations, and assessment of the benefits of the project for the village area.

The discussion summarises the assessment of the social, economic, historical, and environmental contribution of the project, including its pros and cons, and is aimed to provoke further discussion.

The conclusions arrived at are as follows: Villages situated close to urban agglomerations, with relatively well-preserved natural environment are suitable for short-term suburban recreation. It is therefore imperative to preserve the countryside and landscape features which, next to a larger extent and higher degree of all kinds of greenery, also include elements of church architecture, ponds and streams. Additional services in the field of hiking and tourism have been suggested, such as refreshment and accommodation facilities, and regular culture and social events. This requires a well-functioning local authority, as well as interested local population.

Keywords: alley, cultural memory, micro-region, social life, village.

Obsah

1 Úvod	8	5.1.1 Širší územní vztahy.....	18
2 Cíl práce	8	5.1.2 Urbanistická struktura sídla a krajiny	18
3 Literární přehled	9	5.1.2 Historický vývoj obce Olešná	18
3.1 Venkov	9	5.1.3 Územně správní začlenění obce Olešná.....	19
3.2 Vesnice	9	5.1.4 Vývoj počtu obyvatel v obci Olešná	19
3.3 Obnova a rozvoj vesnice	9	5.1.5 Současná vybavenost obce Olešná	20
3.4 Vesnická zástavba	10	5.1.6 Škola	20
3.5 Pomístní jména	10	5.1.7 Dopravní síť v obci Olešná.....	20
3.6 Kulturní a estetická funkce zeleně na vesnici	10	5.1.8 Odtokové poměry, vodní toky a nádrže.....	20
3.1 Stromy a cesty	11	5.1.9 ÚSES.....	21
3.2 Aleje	11	5.1.10 BPEJ	21
3.3 Krajina	12	5.1.11 Kulturní památky v obci Olešná	22
3.3.1 Ekologické pojetí krajiny	12	5.1.11.1 Kostel sv. Martina - 38104/2-2691	22
3.3.2 Architektonické pojetí krajiny.....	12	5.1.11.2 Zámek - 21702/2-2692.....	23
3.3.3 Umělecké pojetí krajiny	13	5.1.11.3 Socha sv. Josefa Pěstouna - 28612/2-2695	23
3.3.4 Historické pojetí krajiny	13	5.1.11.4 Sloup se sochou Piety - 16441/2-2693	23
3.3.5 Ekonomické pojetí krajiny.....	13	5.1.11.5 Socha sv. Jana Nepomuckého - 31039/2-2694.....	23
3.4 Využívání venkovské krajiny	13	5.1.11.6 Památkově chráněná lípa srdčitá.....	23
3.5 Rekreační funkce krajiny	14	5.1.12 Mikroregion Kněževy.....	24
3.6 Zeleň	14	5.1.12.1 24	24
3.7 Uklidňující účinek zeleně	15	5.1.12.2 Děkov	24
3.8 Cyklistické stezky	15	5.1.12.3 Hořesedly	24
3.9 Přírodní rezervace	15	5.1.12.4 Hořovičky	24
3.9.1 Mokřady	15	5.1.12.5 Chrástany	24
4 Zhodnocení podkladových materiálů	16	5.1.12.6 Kněževy	24
4.1 Obecné vymezení řešeného území	16	5.1.12.7 Kolečov.....	25
4.2 Metodický postup	17	5.1.12.8 Kolečovice	25
4.2.1 Krajinářsko-architektonický průzkum	17	5.1.12.9 Olešná	25
4.2.1.1 Širší vztahy.....	17	5.1.12.10 Přílepy	25
4.2.1.2 Funkční členění území obce	17	5.1.12.11 Svojetín	25
4.2.1.3 Funkční členění sídla	17	5.1.13 Spolupráce obcí mikroregionu Kněževsko s městem Rakovník.....	26
4.2.1.4 Cyklotrasy	17	5.1.14 Přírodní rezervace Tankodrom	26
4.2.1.5 Současný stav	17	5.1.15 Přírodní rezervace Červená louka	27
4.2.1.6 Inventarizace dřevin.....	17	5.1.15.1 Výčet chráněných rostlinných druhů	27
5 Vlastní projekt	18	5.1.16 Analýza problémů hodnot a záměrů v území	28
5.1 Analytická část	18	5.1.17 SWOT analýza.....	28

5.1.18	Vyhodnocení analytické části	29
5.2	Návrhová část	29
5.2.1	Návrh výhledového místa se sakrální památkou U Křížku	29
5.2.1.1	Koncepce	29
5.2.1.1.1	Výhledové místo U Křížku na dobové fotografii	29
5.2.1.2	Pozemky dotčené stavbou U Křížku	29
5.2.1.3	Současný stav	29
5.2.1.4	Determinace současných dřevin U Křížku	30
5.2.1.5	Návrh obnovy místa U Křížku	30
5.2.2	Návrh okrasné aleje	31
5.2.2.1	Koncepce	31
5.2.2.1.1	Okrasná alej v dobovém vyobrazení	31
5.2.2.2	Současný stav	31
5.2.2.3	Pozemek dotčený stavbou - okrasná alej.....	31
5.2.2.4	Determinace současných dřevin v aleji.....	32
5.2.2.5	Návrh obnovy okrasné aleje.....	32
5.2.2.6	Zásady organizace výstavby	33
5.2.2.7	Technologie zakládání nových výsadeb	34
5.2.2.8	Ekonomické zhodnocení a technologie výsadby dle norem	34
6	Diskuse	35
7	Závěr.....	36
8	Seznam literatury	37
9	Samostatné přílohy	38

Seznam obrázků

Obrázky - součástí textového pole

1	vymezení řešené oblasti	16
2	pomístní jména	19
3	ochranná pásma vodních zdrojů	21
4	ÚSES	21
5	geologické a půdní typy	22
6	klimatická mapa	22
7	cyklostezka Olešná - Rakovník	26
8	lípy srdčité se sakrální památkou	29
9	skica okrasné aleje s pohledem k zámku	33
10	schéma výsadby stromku	35

Obrázky - součástí samostatné přílohy

1	širší vztahy	
1a	širší vztahy	
2	funkční členění území	
3	hranice KÚ a vymezení sídla	
4	funkční členění sídla	
5	cyklotrasy	
6	koeficient ekologické stability	
7	obec Olešná - fotodokumentace	
8	veřejná zeleň	
9	historické mapování	
10	inženýrské sítě	
11	historické památky a přírodní rezervace	
12	kulturní památky v obci	
13	svazek obcí mikroregionu Kněževesko	
14	svazek obcí mikroregionu Kněževesko - fotodokumentace	
15	PR Tankodrom s výčtem chráněných živ. druhů	
16	PR Červená louka s výčtem chráněných rostlinných druhů	
17	analýza problémů sídla	

18 návrh nové trasy cyklostezky s místy k revitalizaci

U Křížku

19	současný stav - fotodokumentace
20	vyznačení lokality - ortofoto
21	současný stav - zaměření
22	návrh úpravy
23	řez
24	doplňkový sortiment

Okrasná alej

25	historická obrazová dokumentace
26	současný stav - fotodokumentace
27	současný stav - ortofoto
28	současný stav
29	osazovací plán
30	řez chodníku s novou výsadbou

Seznam tabulek

Tabulky - součástí textového pole

1	přehled počtu obyvatel	19
2	SWOT analýza	28
3	pozemky dotčené stavbou U Křížku	29
4	inventarizace dřevin U Křížku	30
5	kalkulace nákladů U Křížku	31
6	kalkulace nákladů U Křížku	31
7	pozemek dotčený stavbou - okrasná alej	31
8	inventarizační tab. dřevin - okrasná alej	32
9	materiál k výsadbě - okrasná alej	33
10	cena za dřeviny	33

Graf - součástí textového pole

1	vývoj počtu obyvatel	38
---	----------------------	----

1 Úvod

Každodenní život se stává stále uspěchanějším a odtrženějším od přírody. Intenzivní práce sebou přináší stres a vyčerpanost. Uvolnění a relaxaci hledáme v přírodě. Ideálním místem je nejbližší okolí. A právě řešená oblast mikroregionu Kněžvesko je pro aktivní sportování a využití volného času ideálním místem. Blízkost tohoto mikroregionu je výhodou pro město Rakovník. Lidé zaměstnaní a žijící v okresním městě tak mohou využít ke krátkodobé rekreaci právě nejbližší okolí obce Olešná.

Mikroregion Kněžvesko do kterého patří i řešená obec Olešná, má od roku 2011 spojení s městem Rakovník i nově vybudovanou cyklostezkou. Aby se obec stala pro návštěvníky zajímavějším místem je potřeba propojit stávající cyklotrasu vedoucí do obce také s centrem Olešné a tím prodloužit propojení s dalšími obcemi mikroregionu Kněžvesko. Navedením turistů ke kulturním a přírodním památkám se obec Olešná stane více turisticky vyhledávanou. To může přinést rozvoj drobnému podnikání. K němu patří například restaurace, občerstvení, stanový tábor, zámecká expozice, výstavní činnost v obecní knihovně a další aktivity. Činorodá obec je místem, které vyhledávají i mladé rodiny s dětmi ke stálému bydlení. To je jistota pro budoucnost, že se z obce nestane jen místo, které bude ožít pouze o víkendech příjezdem chatařů a chalupářů.

Turisté, kteří využívají služby v místě, se stávají pro místní obyvatele zdrojem možného zaměstnání. Někteří z nich by nemuseli odcházet za prací do městských aglomerací, ale mohli by podnikat přímo v obci. Tím by došlo k rychlejšímu rozvoji obce. Vesnice se tak může opět stát plně funkční společností s bohatým společenským životem. S novými pracovními možnostmi se vesnice stává atraktivnější i pro mladé. Ti v nedávné minulosti o život na venkově pro nedostatek práce a zábavy příliš nestáli. Obyvatelé venkova byli násilně odtrženi od půdy, která byla vždy zdrojem jejich obživy a ke které byli i citově připoutáni. Snahou je tedy zatraktivnit venkov pro mladou generaci a vrátit lásku a úctu k venkovu, venkovské krajině a životu, který je spjatý s půdou.

Oblast mikroregionu Kněžvesko je místem odkud pochází část mé rodiny a podle záznamů v matričních knihách patří k deseti nejstarším rodům oblasti. To je jeden z důvodů mého zájmu o zlepšení a zviditelnění této lokality. Snaha o zachování a rozvoj kulturních tradic lidí, žijících v tomto místě po staletí.

2 Cíl práce

Cílem práce je krajinářsko-architektonické řešení obce Olešná v kontextu k širšímu zapojení obce do mikroregionu obcí Kněžvesko. Jedná se o obec Olešnou, která je vzhledem ke své poloze a přírodnímu prostředí vhodným místem pro krátkodobou rekreaci pro město Rakovník. Studie respektuje historický vývoj oblasti, současné prostorové a funkční využití a reaguje také na přání obyvatel a návštěvníků obce.

V první části má práce za cíl obecně charakterizovat podstatu venkovského prostoru, problematiku změn ve fungování venkovských oblastí a vymezení pojmů přírodní rezervace, kulturní památky, aleje a cesty.

Druhá část se zaměřila na vyhledání místa v centrální části obce a místa mimo zastavěnou část, která jsou vhodná k revitalizaci.

Posledním krokem je zhodnocení současného stavu vybraných míst a navržení jejich obnovy, která přispěje k širšímu zapojení obce Olešná do Svazku obcí mikroregionu Kněžvesko.

3 Literární přehled

3.1 Venkov

Venkov - to jsou lány polí, louky, sady, chmelnice a vinice, protkané silnicemi a polními cestami, to jsou potoky, řeky a rybníky, obrostlé stromovím, to jsou lesy, hájky a aleje, to jsou vesnice a samoty s nízkými protáhlými domy a sedlovými střechami, často ozdobené kostelíky jako korunou (Sýkora, 1998).

Venkov je v naší zemi místem, kde žije 2,5 milionu obyvatel na 70 % rozlohy naší země. Je to prostor, ve kterém je otištěn život a um lidských generací. Je to prostor, který je potřebné chránit.

3.2 Vesnice

Vesnice je historicky nejstarší dosud dochovaný druh lidského sídla a v převážné míře se jedná o sídla starší než města (Štenclová, 1998).

Soulad vesnice s krajinou vešel pro svou krásu do literárních i malířských děl. Kocourková (1993) píše, že tento soulad spočívá především v dobrém usazení vesnice v terénu, v přírodních materiálech použitých na stavby, ve vysokých stromech, v bohatství zahrad, v jednotné hladině střech. Celkový obraz vesnic schoulených v údolí potoků byl rámován okolní krajinou. Její součástí byla pole s řadami stromů, květnaté louky, jimiž ve stínu olší a vrb meandrovaly potoky a řeky, drobné lesíky nebo hluboké lesy, cesty s božími mukami a kříži a celá řada dalších specifických prvků. Přírodní podmínky ovlivňovaly nejen polohu, uspořádání vesnic a jejich architekturu, ale i způsob obhospodařování krajiny. Ve venkovském stavitelství nebyl žádný pevný plán, byla pouze usměrňována vrozeným smyslem stavebníků pro zachování měřítka.

Sýkora (1998) uvádí, že hlavními prostorami vesnic jsou návsi a hlavní ulice, případně nepravidelná rozšíření v okolí kostela. Jsou to většinou historická jádra, na jejichž formování se podepsala doba vzniku a stavebního vývoje. Návsi a hlavní ulice vznikaly často ve vazbě na důležité historické objekty (kostely, tvrze). V době rozkvětu vesnic byly do nich často umístovány důležité obecní stavby (hostince, školy), procházela po nich doprava do sousedních vesnic.

I Škabrada a Voděra (1975) považují za největší dominantní prostor vesnice centrální veřejnou náves. Tam býval rybníček sloužící jako požární nádrž, často i kovárna a mlýn, který reprezentoval jedno z nejstarších řemesel na vesnici.

Dnes dochází na vesnicích k velmi problematickým stavebním činnostem. Stavby nejsou téměř žádným způsobem regulovány. Zástavba je chaotická a nerespektující měřítka dané lokality. Chybí vztah k půdě. Mnohými je půda chápána jen jako možnost zisku, ale opomíjejí její kulturní hodnotu.

Ložek (2003) říká, že půda je jeden z nejvýznamnějších přírodních zdrojů. Nešetrné zacházení s půdním fondem vede k těžko nahraditelným ztrátám. Prodej venkovských pozemků v blízkosti městských

aglomerací na stavbu skladových hal a obchodních center nenávratně devastuje právě velmi cennou venkovskou zástavbu.

Venkované byli vždy lidé, kteří jsou z celé země nejhluběji zakořenění, kteří patří ke své rodné hroudě. Přitom venkov bylo z celé země právě to území, které mělo být zničeno ve své podstatě. Člověk ve městě za totality zdaleka nemusel měnit svůj způsob života tak dalece jako venkovan. Je to ostatně v logice totalitárního režimu: ti, kdo jsou nejvíce zakořenění, kdo z tohoto zakořenění čerpají nejvíce síly i faktické soběstačnosti i nezávislosti, ty je třeba nejbrutálněji od domova odervat (Blažek, 1995).

Obecně a velmi zjednodušeně lze konstatovat, že blízkost středisek pracovních příležitostí a zvyšování dojížděky za prací ve městech přiblížily obraz vesnice a způsob jejího života městu. Opakem toho jsou vesnice v odlehlých, dopravně izolovaných a většinou neúrodných polohách, které si často podržely tradiční charakter zástavby i způsob života (Knopp, 1994). Takovéto vesnice jsou dnes cílem turistů, lidí z měst. Lidí vykořeněných, kteří hledají ve svém životě pevný bod. Touha někam patřit je ve všech lidech.

3.3 Obnova a rozvoj vesnice

Mnohotvárnost přírodních podmínek i historického vývoje se v českých zemích projevila i v diferencovaném utváření lidové architektury jednotlivých oblastí (Škabrada, Voděra 1975).

Vesnice už není taková, jaká kdysi bývala - nemůže být a ani by být neměla. Příliš mnoho se změnilo ve způsobu zemědělského hospodaření, ve složení obyvatelstva a v hodnotových představách (Aulig, 1991).

Degradace venkovského prostoru nedošla všude stejně daleko. Ještě zbývají venkovská místa, která si uchovala svůj původní charakter. Otevřením hranic naší země po roce 1989 se i u nás začaly projevovat tendence obnovy venkovských sídel tak, jak je chápána v sousedních zemích, kde nebylo původní venkovské obyvatelstvo odtrženo a vykořeněno ze své půdy.

Knopp (1994) uvádí, že obnova a rozvoj vesnice zahrnuje například obnovu stavebních fondů, obnovu a zlepšení občanských a technických zařízení, zlepšení dopravy a dopravního spojení, ochranu a tvorbu životního prostředí, rozvoj a posilování ekonomické základny a zajištění společenského a kulturního rozvoje.

Někdo může namítnout, že to vše přišlo do venkovských oblastí již v období poválečném. Tehdy se hlásala snaha o vyrovnání rozdílů mezi městem a venkovem (Štenclová, 1998).

Bohužel bylo více negativ než toho dobrého. Uměle vytvořené střediskové obce a stagnace menších obcí a míst, která se jevila neperspektivní nebo byla na málo dostupných místech. Idea programu rozvoje venkova, který byl vyhlášen v roce 1991, je založena na potřebě komplexního rozvoje venkova v duchu trvale udržitelného rozvoje společnosti. Cílem je vytvořit ekonomické a organizační podmínky k podpoře obyvatel venkova a samospráv obcí, aby vlastními silami usilovali o

harmonický rozvoj venkovské krajiny, zdravého životního prostředí, přírodních, kulturních a estetických hodnot, racionálního hospodaření (Sklenička, 2003).

Každé území a tedy i to venkovské má svůj určitý potenciál, který má být optimálním způsobem využit (Grebeciová, 2013).

Toto využití je dáno kvalitou krajiny, její historií, která je propojena do současných aktivit místa. Největší vliv na venkovskou krajinu má člověk. Tedy právě na lidech žijících na vesnicích záleží, jakým směrem bude probíhat obnova celého venkovského prostoru. Obnovit funkčnost venkovských oblastí má pomoci i Ekosociální konvence evropské agrární politiky z roku 1996. Jejím cílem je trvale udržitelné obhospodařování území s produkcí potravin a obnovitelných surovin, při zachování kultury krajiny a vesnice, dále ochrana půdy, vody a ovzduší před poškozením, posilování ekologické stability krajiny, zachování typických krajinných prvků a objektů lidové architektury (Sýkora, 1998).

3.4 Vesnická zástavba

Jediný nezměnitelný kvalitativní znak vesnic je jejich geografická a topografická poloha. S ní úzce souvisí vznik, vývoj a funkce sídel. Pro vývoj vesnické struktury byly rozhodující předpoklady, které nabízela k zemědělskému využití půda (Aulig, 1991).

Sýkora (1998) rozděluje uspořádání našich vesnic podle koncentrované formy zástavby s návěsním či ulicovým řešením historického jádra. To vytváří typické malebné prostory, zejména v kombinaci s přírodními prvky.

Většina vesnic má své společenské těžiště v dochovaném prostoru historického jádra obce. Prostorová struktura vesnice byla však stavebním vývojem průběžně měněna a obvykle rozšířena. Současná vesnická zástavba si stále zachovává určité původní specifické rysy. Jde o menší objemové měřítko staveb i zástavby jako celku, převažující podíl individuální zástavby, vyšší podíl zahrad a jiných nezastavěných ploch, někdy i regionální osobitost celkového urbanistického uspořádání. Většinou má zástavba přímou návaznost na krajinu. Vedle toho má současná vesnice i mnoho charakteristických negativních znaků. Jedná se především o sníženou dopravní a technickou obsluhu, nedostatečné občanské vybavení, chátrání některých historických objektů a objektů lidového stavitelství, celkovou degradaci ekologické a estetické krajiny. Inverze zhoršují znehodnocení životního prostředí způsobené imisemi z lokálních topenišť. Obraz vesnice znehodnocuje i řada zahrádkových osad zřízených hlavně v dosahu větších měst (Knopp, 1994).

Moderní doba zpřístupnila venkov i městskému obyvatelstvu. Dojíždění za prací auty je běžné. To přineslo i zvýšenou poptávku po stavebních parcelách a čilý stavební ruch na venkově. Je to věc nepřírozená. Venkov se v minulosti rozrůstal s rozmyslem a beze spěchu. Dnes překotně na okrajích vsí vyrůstají sídliště rodinných domů, které se nestávají organickou součástí staré zástavby. Zůstávají mimo, a

není to jen odtržeností od center obcí, ale i nevenkovskou architekturou. Několikaposchodové domy, křiklavé barvy, nevhodné materiály, pěstěné trávníky a zahrady plné jehličnanů.

3.5 Pomístní jména

Vznik pomístních jmen byl dán potřebou člověka orientovat se v krajině, zapamatovat si některá místa (loviště), jiná od sebe odlišit (pozemky). Díky snaze člověka převážně vystihnout charakter místa v daném čase je interpretace pomístních jmen zajímavým doplňkem historických analýz krajiny. Z pomístních názvů je možné často usuzovat na dominantní charakter místa, lokální zvláštnosti, události apod. (Sklenička, 2003).

3.6 Kulturní a estetická funkce zeleně na vesnici

Zeleň ve venkovských sídlech nelze chápat staticky, jako jednou daný a neměnný prvek. Hodnotíme-li ji v procesu historického vývoje, vyniká naopak její výrazná funkční proměnlivost a plastičnost, s níž se přizpůsobovala dobovým potřebám člověka (Mareček, 1986).

To potvrzuje i Kupka (2010), krajina a její charakter nejsou statickou záležitostí, nýbrž fenoménem, který se vyznačuje proměnlivostí a neopakovatelností, vycházející z neobyčejné rozmanitosti přírodních a kulturních podmínek. Žádný pohled na krajinu proto nemůže být vyčerpávající a konečný.

Sýkora (1998) tvrdí, že zeleň vesnice je součástí krajinné zeleně. Má významnou úlohu jak v dálkových pohledech na vesnici, tak v obraze jejích veřejných prostor. Působí s jednotlivými budovami a dotváří jejich účelové okolí.

Specifickým rysem vesnické zeleně je velké množství zahrad (50 – 60 %, místy i 75 % celkové rozlohy vesnice), mnoho přírodních prvků, které jsou součástí zastavěného území nebo na ně bezprostředně navazují (potoky, rybníky, travnaté stráně, louky, skály, les). Obvyklé je velké množství soliterních stromů nebo skupin stromů, jejichž druhová skladba a umístění byly a místy ještě jsou pro určitou oblast typické, např. u vchodu do usedlosti, u záhumenních stodol, u hospod, kolem kováren, na návrších u kaplí nebo kostelů, far a škol, na konci vesnice u křížků atp. Potoky protékající vesnicemi, stejně jako návěsní rybníky, měly přirozené břehy a byly obklopeny stromy. Vazba vesnice na krajinu byla plynulá. Množství cest, jejichž podobu formovalo staleté užívání, propojovalo vesnice s volnou krajinou, jejíž obytnost většinou kompenzovala nedostatek veřejně přístupné zeleně v zastavěném území. Tento obraz typicky vesnické zeleně se v poválečných letech v mnoha případech změnil k horšímu. Mnoho starých soliterních stromů dožilo nebo bylo z nějakých důvodů (např. při rozšiřování vozovky, přestavbě domů nebo zastínění) vykáceno a nikdo za ně nevysázel na vhodná místa náhradu. V zahradách postupně dožily staré vysokokmenné odrůdy ovocných stromů a jsou nahrazovány nízkými formami ovocných stromů. To se negativně projevuje v obraze vesnice. Na návších vesnic, jejichž hospodářský a společenský význam se

zvýšil, se objevily parčíky, jejichž uspořádání i skladba dřevin jsou odvozeny z městské zeleně. Okrasné předzahrádky se změnily. Typická kombinace okrasných a léčivých rostlin byla nahrazena módními úpravami s množstvím konifer, skalek a jiných prvků městských zahrad. Vesnické rybníčky se přeměnily v betonové požární nádrže. Potoky byly zregulovány do hlubokých, kamenem obložených struh (Knopp, 1994).

Sýkora (1998) uvádí, že zeleně by v hlavním prostoru vesnice mělo být co nejvíce. Zeleň je vhodným doprovodem komunikací i staveb. Je podstatné dodržovat určitá pravidla pro zeleň v intravilánu vesnic. Jedná se především o vhodnou formu do určitého prostředí. Vhodný rostlinný druh, kdy počítáme i se zvětšováním objemu zeleně. Jedná se především o stromy a keře.

Kocourková (1993) uvádí, že kaple, kříže a boží muka dotvářejí krajinu a stávají se součástí přírody. Důležitý je dostatek rozptýlené zeleně na pohledově exponovaných místech a místech, kde je logická (podél potoka, na mezích, v ohbí cest).

Estetická hodnota krajiny je dnes neopominutelným a často klíčovým aspektem hodnocení krajiny, který úzce souvisí s její ochranou. V zákonné úpravě ochrany krajinného rázu je výslovně uvedeno, že krajinný ráz je chráněn před činnostmi snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu (Kupka, 2010).

3.1 Stromy a cesty

Stromy a cesty patří nerozlučně k sobě. Cesty kdysi bývaly úzké, nezpevněné, blátivé, vyšlapané škrpály a kopyty mul a koní, nikdo je nevyměřoval, vinuly se, jak to nejlépe v krajině šlo. Stezky byly prorubány jen v nejnútnejší šířce. Stromy je většinou svíraly z obou stran. S vývojem měst se síť stezek zahušťovala, stávaly se postupně cestami, po kterých už mohly jet vozy. Už ve 14. století si Karel IV. uvědomil, že musí zajistit a vybudovat pořádné a bezpečné cesty. Cesty zpevněné a dostatečně "silné" (odtud název silnice), aby se mohly vyhnout dva formanské vozy. Stromům u silnic někde zůstal úkol jakýchsi ukazatelů, například u křižovatek nebo u důležitých odboček. Stromy byly vysazovány nebo ponechány původní (Hrušková, 2012).

Kavka (1970) píše, že komunikace všech druhů jsou neodmyslitelnou součástí kulturní krajiny. Silnice dodávají krajině dynamičnost, pohyb, rytmus a umožňují mnohé zajímavé výhledy do blízkého i vzdáleného přírodního okolí. Pokud jsou dobře včleněny do krajiny, jsou spolu s doprovodnou zelení důležitým výtvarným činitelem a většinou se působivě uplatňují v krajinném obrazu. Dobře umístěná zeleň podél komunikace při účelně a kompozičně správně volené rozmanitosti působí příznivě na zrak, a tím i na psychofyziologický stav cestujících. Zeleň zachycuje a rozptyluje sluneční paprsky, snižuje prašnost a intenzitu dopravního hluku. Polní cesty lemujeme ovocnými a okrasnými stromy, které jsou součástí krajinné zeleně.

Z kompozičních důvodů je vhodnější stromořadí rozvolněné, tj. vysazované v nepravidelných intervalech, neboť se lépe začleňuje do obrazu krajiny. Nejen cesty asfaltové, ale i cesty polní a lesní jsou součástí venkovské krajiny.

Sýkora (1998) považuje polní cesty za důležitou komunikační složku zemědělsky využívané krajiny. Jsou součástí širšího komunikačního systému venkova. Navazují na silnice III. třídy, na místní (vesnické) komunikace a na lesní cesty. Polní cesty mají funkci estetickou (rozčleňují krajinný obraz) a v některých územích i protierozní (přerušují délku svahu). Umožňují i zpřístupnění krajiny pro turistiku.

Syrový (1984) považuje cesty převážně za stavby užitkové, a proto hlavním požadavkem na ně kladeným byla a zůstává jejich provozní upotřebitelnost a trvanlivost. Mnohé cesty byly zapomenuty, mnohé úvozy a meze byly zničeny zemědělskou velkovýrobou. Dnes je snaha zamezit erozi a tak se vracíme i k bývalým cestám a mezím. Vysazování remízků, stromů a keřů přispívá k větší biodiverzitě a krajina se opět stává i u nás na některých místech prostupnější. Pozemková struktura spolu s polními cestami vytváří systém krajinných linií utvářejících dynamiku vzájemné a estetické souvislosti v krajinné kompozici (Kupka, 2010). I takto se můžeme dívat na cesty vedené krajinou.

3.2 Aleje

Aleje jsou v naší zemi tak samozřejmé a ani si nejde představit, že by mohly nebýt. Jsou výrazným přínosem stromů k formování krajiny, spoluvytvářejí ji, chrání, když se staví větru do cesty, aby tak zabránily půdní erozi. Zvířata v nich nacházejí úkryt, pocestní stín i jistotu směru. Aleje si dokáží získávat pozornost tím, jak jsou v krajině nepřehlédnutelné. Přitažlivost jednotlivých stromů je v nich umocněna počtem (Hrušková, 2012).

S výsadbou alejí se u nás začíná přibližně před 300 roky. Druhou polovinu 17. století a pak skoro celé 18. století je možné nazvat v Čechách "dobou alejí". Z dob rakouského mocnářství pochází doporučení lemovat frekventované lesní cesty stromořadím z jiného druhu dřevin, než jsou dřeviny okolního prostoru, takže vlastně v lese vznikne stromořadí. Bylo by účinné využít tohoto principu při současném budování procházkových a cyklistických stezek.

Pokud chceme zobytnit naši krajinu, aby poskytovala nejen zemědělské produkty, ale aby byla také potěšením pro oči všech, kteří v ní bydlí, pracují nebo projíždějí, pak jedna z hlavních cest k tomuto cíli vede přes výsadbu stromů, stromů jako součástí alejí a břehových porostů, soliterních stromů na viditelných místech hřebenů, v prohlubních svahů, na terénních stupních, v údolnicích. Naši předkové, kteří k tomu byli donuceni nařízením Marie Terezie, se posléze naučili vysazovat stromy v krajině tak, že většina zemědělské výrobní krajiny neměla ekologické problémy a její obraz byl krásný. Navíc, a to je třeba zdůraznit, druh i umístění zeleně byly krajově odlišné (Kocourková, 1993).

Podle Sýkory (1998) musí být jasný kompoziční záměr, zeleň jako přirozený útvar, jako seřazený útvar (linie, aleje), symetricky nebo nesymetricky rozložená zeleň.

Lipský (2000) uvádí, že ekologická stabilita a biodiverzita české kulturní krajiny byla velmi negativně ovlivněna vývojem v období socialistického zemědělství. V té době došlo při kolektivizaci rozoráním mezí, scelováním a zvětšováním pozemků k zániku remízků a dalších polopřirozených biotopů v zemědělské krajině, které sloužily jako útočiště zvěři a ptákům. Mezi tyto biotopy můžeme zařadit i aleje. Jednalo se především o aleje ovocných vysokokmenů jabloní, hrušní, třešní, a švestek.

3.3 Krajina

Do vědeckého názvosloví byl termín krajina (*landshaft, landscape, paysage*) zaveden jako zeměpisný a později i jako ekologický pojem konce 18. století a ve 20. století se vyvinul v jeden ze základních pojmů v geografii (Mezera, 1979). Dále se Mezera (1979) zmiňuje o krajině jako o konkrétním souboru přírodních jevů.

Přírodní rámec lidských sídel a jejich soustav je podle Štenclové (1998) jednoduchá charakteristika krajiny.

Krajina je velmi složitý systém, který je nutné zkoumat systémovým a celostním (holistickým) přístupem. Tedy zkoumat vazby, procesy a principy. Pojem krajina je starogermánského původu a původně, v období raného středověku, označoval pozemek obdělávaný jedním hospodářem. Od krajiny se také odvozuje kraj nebo krajan. Chápeme ji jako lidský fenomén (Sklenička, 2003).

Sýkora (1998) uvádí, že převahu naší krajiny tvoří zemědělské půdy (orná půda, louky, pastviny, sady, chmelnice, vinice v různém poměrném zastoupení dle typu krajiny a klimatu), lesy zabírají celkově asi 1/3 plochy státu. Krajina je část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky (§3, písm. k zák. č. 114/1992 Sb.).

Cotter (2014) zveřejnil studii "Go Green", ve které je popsán postup, jak se vyhnout konfliktu mezi zachováním přírody a využitím venkovské krajiny pro hospodářské účely se zachováním venkovského života.

To je i pro naši krajinu přínosné řešení. Zachovat českou venkovskou krajinu, ale nepřipravit ji o život. Tedy nenutit obyvatele k opuštění venkovských oblastí a hledání pracovních příležitostí ve městech nabídkou takových programů, které zaručí trvale udržitelný rozvoj krajiny a moderní život jejích obyvatel. Tyto programy se ale neobejdou bez investic, které nejsou okamžitě návratné. V případě, že se podaří zachovat a rozvíjet život ve venkovských oblastech bude to záruka, že si její obyvatelé opět najdou pevný vztah ke krajině a budou se o ní starat s péčí dobrého hospodáře.

3.3.1 Ekologické pojetí krajiny

Z ekologického hlediska se krajinou rozumí soubor biotopů nebo ekosystémů a jim odpovídajících biocenóz (fytocenóz a zoocenóz), jež jsou navzájem spojeny určitými korelačními vztahy (Mezera, 1979).

Zeleň v krajině má význam především ekologický. Vytváří se souvislé pásy rostlinných společenstev, do kterých člověk tolik nezasahuje. V ekologii krajiny jde o uchování přírodních společenstev s ustálenými funkcemi a o regulaci vztahů mezi organismy a jejich prostředím. Krajina s přirozenou skladbou společenstev, do níž člověk nezasahuje (výstavbou, orbou, sklizní, vysoušením apod.) je ekologicky nejstabilnější (Sýkora, 1998).

Míchal (1994) popisuje harmonickou kulturní krajinu jako soulad přírodní krajinné složky se složkami vytvořenými. Tedy těmi, které přetvořil člověk. V harmonické kulturní krajině jsou plochy destabilizovaných ekosystémů (pole, intenzivní louky a pastviny, hospodářské lesy a sídla) vyváženy plochami ekologicky stabilnějšími přirozenými a přírodě blízkými ekosystémů (lesy s přirozenou dřevinou skladbou, mokřady, přirozená travinná společenstva, vodní plochy a toky s přirozenými pobřežními společenstvy). Taková krajina je dobrým domovem nejen lidí, ale i rostlin a živočichů (Míchal, 1994).

Krajina je systémem přírodních a člověkem podmíněných elementů, jejichž vztahy mohou být harmonické či nevyvážené. Pro pochopení podstaty krajiny je klíčová znalost její heterogenity, skladebných prvků a charakteru vazeb a toků mezi těmito prvky (Sklenička, 2003).

Celosvětovým problémem je i změna klimatu a tím i ovlivnění druhové rozmanitosti v krajině. Johnston (2013) tvrdí, že přestože dochází k oteplování klimatu a změnám v chování zvířat, je nutností zachovat stávající přírodní rezervace, kde se předpokládá zachování druhů v dostatečném množství a rozmanitosti. Jedná se tedy o rozumné využívání krajiny, která má sloužit nejen odpočinku, ale i k získávání užítku v rámci trvale udržitelného rozvoje.

I Míchal (1994) uvádí, že antropogenní vlivy v harmonické kulturní krajině nesmí překročit únosnou mez, jinak by přestala být nejen úživnou, ale i psychicky libou.

Bohatá a stabilní společnost vyžaduje od svých krajin plnění širokého spektra funkcí včetně funkce přírody a krajiny. Tyto komplexní požadavky dávají pojmu krajina zvuk ekonomického základu: primární produkce a příroda, rekreace, bydlení, ochrany životního prostředí, zdravotní péče, kvalita vod a jakost pitné vody ve vzájemné integraci (Löw, Míchal, 2003).

3.3.2 Architektonické pojetí krajiny

Sklenička (2003) říká, že jednou z podmínek obytnosti krajiny je pocit bezpečí a jistoty, který nám určitý typ krajiny či krajinné konfigurace dává.

Banski (2010) ve své analýze poukazuje na novou bytovou výstavbu, která se odvozuje i od ekonomické situace. Tlak ze strany nových investorů mění architektonické pojetí krajiny. Tlak je větší, čím menší je

vzdálenost do městského centra. Nová architektura mění tradiční uspořádání vesnic a krajiny. To je problém, který je nutné řešit velmi rychle. Mnohé chyby ve výstavbě se nebudou dát odstranit.

Zásahy člověka do krajiny, její zabydlování a její následná kultivace jsou spojeny s přítomností člověka. Harmonická kulturní krajina je ve své podstatě z větší části produktem života agrární společnosti. Je nutné zdůraznit, že i to co dnes vnímáme jako "přírodu", není již po staletí původní krajinou. Právě urbanistická struktura, která vykazuje výrazně větší stabilitu a setrvačnost než vlastní architektura, je mnohdy vůbec nejstarším hmotným dokladem existence sídla. V souvislosti s uznáním dochované urbanistické struktury sídel jako hodnoty kulturní krajiny se hovoří zejména o venkovském osídlení (Kupka, 2010).

3.3.3 Umělecké pojetí krajiny

Zeleň rozděluje krajinu do menších celků, usměrňuje průhledy a vytváří měřítko krajinného obrazu (Sýkora, 1998).

Sklenička (2003) říká, že umělecké vnímání krajiny se s vývojem lidské společnosti zásadně mění. Z krajiny lze vyčíst, jaký poměr má člověk k budoucnosti. Jestliže popíráme svými zásahy do krajiny budoucnost, jestliže naše zásahy do krajiny vlastně škrtačí naději, znamená to také, že pro nás vlastně neexistují ti druzí, kteří mají přijít po nás.

Nespornou součástí obrazu krajiny jsou dochované nemovité památky, z nichž některé se v krajině projevují základním způsobem (Löw, Michal 2003).

3.3.4 Historické pojetí krajiny

Krajina je územím, jež se po určité dobu svérázně vyvíjelo geopoliticky, hospodářsky a kulturně v závislosti na přírodních podmínkách, vyplývajících v podstatě ze zeměpisné polohy (Mezera, 1979). Historický vývoj se odráží i v současném životě krajiny a lidí, kteří jsou v ní po staletí usazení. Oč větší sounáležitost s krajinou cítí člověk, který se v určitém místě narodil, vyrostl a prožil svůj život.

3.3.5 Ekonomické pojetí krajiny

Krajina z hlediska ekonomického je území, jež prošlo určitým hospodářským vývojem, je vhodné pro určité hospodářské využití anebo v budoucnosti určitému způsobu využití má sloužit (Mezera, 1979).

Podle Skleničky (2003) jsou typickými aktivitami, kterými se toto pojetí krajiny prosazuje nejintenzivněji zemědělství, lesnictví, těžba nerostných surovin a urbanizace. Člověk se odpřírodnil, vše podřídil svým momentálním, krátkodobým zájmům, které se měří délkou lidského života, případně několika generací. Výsledkem jsou změny v rovnováze prostorových a funkčních vazeb systému krajiny. Pro rozumné vnímání a harmonické využívání krajiny člověkem dnes existují principy trvale udržitelného rozvoje.

Kulturní krajina je zpravidla mozaikou ekosystémů do různé míry ovlivněných činností člověka, s různou strukturou a druhovým složením. Lidská činnost ovlivňuje krajinu v kladném i záporném smyslu.

Czajkowski (2014) ve své studii upozorňuje na ekonomickou hodnotu ekosystémů z hlediska výskytu živočišných druhů. Výsledky studie ukazují, že biologická bohatost představuje přínos z hlediska cestovního ruchu. Příroda má ekonomickou hodnotu a je ekonomickým přínosem. Degradace přírody má za následek ekonomické ztráty.

Mnoho zemědělců se začíná orientovat na polyfunkčnost, včetně údržby krajiny, pokud z toho mají nějaký užitek (Löw, Michal 2003).

3.4 Využívání venkovské krajiny

Pokud na venkov pohlížíme jako na relikvii minulosti, pak ani venkov nemá šanci na comeback.

Venkov jsou člověkem přetvořené a v mnoha případech výrazně dotvořené ekosystémy, které s aktivní rolí člověka a také i jím pozměněných, domestikovaných rostlin a živočichů počítají a neobejdou se bez nich. Venkov je úplnější označení pro kulturní krajinu, což je pojem, který umožňuje až příliš snadno zapomenout na její obyvatele, zakladatele i udržovatele.

Nenahraditelnost venkova není pouze v tom, že je zdrojem obživy. To nejzákladnější, bez čeho by lidstvo přestalo být lidstvem, je, že nikoli divočina, ve které člověk tak snadno a rychle hyne, ale právě ekosystémy s člověkem člověku umožnily žít v bezprostředním dialogu s přírodou. Ne jako její konzument, uživatel ani dobyvatel, ale jako hospodář a spoluvůrce. Venkov je tvůrčím přečtením krajiny (Blažek 2004).

Během posledního století se neobyčejně zvýšil tlak na využívání krajiny - většinou s neblahými následky. Příčinou není jen nárůst lidské populace, ale i stále se zvyšující nároky jednotlivců. Ve všech případech jde o zábor určitých ploch, jejichž rozsah má vzestupnou tendenci. Krajina se místy mění k nepoznání. Na místě harmonické zemědělské krajiny pokryté zelenými lesy se dnes rozkládá pustina povrchových dolů a výsypek. Místo horských lesů vidíme pusté hole s pahýly udušených stromů, místo trempských osad o několika srubech rozlehlé chatové zástavby. A méně a méně zdravé a krásné krajiny pro ty, kteří v ní hledají odpočinek od městského shonu. Spotřeba krajiny, která se stává zbožím, je jedním z hlavních ekologických problémů současnosti (Ložek, 2003).

Tímto tématem se také zabývá (Galas, 2011) ve svém výzkumu. Hodnotí přírodní a antropogenní krajinné struktury, které považuje za klíčový aspekt v hospodářském a sociálním využití půdy.

I Blažek (2004) poukazuje na to, že zachycujeme již delší dobu probíhající hlubokou proměnu náplně venkovského života, ve kterém zemědělská produkce přestává být jednoznačnou dominantou a do jehož popředí se dostává hospodaření v krajině, obnova půdy, vody, vzduchu a života na Zemi vůbec, nabídka hojivé protiváhy vůči tlaku městské civilizace a poskytování dalších služeb příchozím odjinud. V naší zemi, kde takřka není divočina, je to právě venkov, který tyto vitální funkce doposud zajišťoval jako jakýsi svůj

neplacený vedlejší úvazek. To mělo ovšem tragický důsledek: kvůli krátkozrace kořistnické podobě „hlavních“ činností nastalo takové vyplenění přírodních zdrojů a narušení ekosystémů, že jejich záchrana, obnova a trvalé udržování se stává společensky nejnaléhavějším úkolem dnešního českého venkova.

Auling (1991) uvádí, že nejvýrazněji přírodu naší vesnice od středoevropských tradic kulturní krajiny odlišilo období socializace, s rozoráním mezí, rozložením urbanistické struktury obce a její vnitřní i vnější zeleně. Kam se poděly sady, remízky a stromořadí? Se zavedením zemědělské velkovýroby, velkochovů dobytky, s monokulturními nedohlednými lány, s rozvolněním mezilidských vztahů i vztahů člověka k půdě a ke krajině.

Změny ve využívání krajiny můžeme sledovat pomocí oficiálních údajů o výměrách. Ty ukazují v 90. letech pokračující mírný pokles výměry orné a celkově zemědělské půdy.

Jako příčina změn v krajině působila především změna ekonomického prostředí. Předchozí ekologicky silně nepříznivý vývoj venkovské krajiny, se od roku 1990 zastavil. První následky současného vývoje jsou viditelné již pouhým okem: zalesňování, zatravňování. Z ekologického hlediska je velmi příznivě výrazné, až čtyřnásobné snížení objemu chemického hnojení, pesticidů a herbicidů, které se okamžitě projevilo ve zlepšení kvality malých vodních toků v zemědělské krajině a ve zvýšení její biodiverzity (Lipský, 2000).

Láska ke krajině předpokládá vůli se kvůli ní omezit. Odpovědnost vlastníků půdy za stav krajiny je jedno ze tří klíčových východisek, jak vrátit narušené krajině stabilitu.

Sedláka, pro kterého péče o půdu a krajinu byla instinktem i vášní, jsme vyměnili za zemědělce, na nějž musí dohlížet úředník. Krajinu odpovědných vlastníků a hospodářů jsme za posledních šedesát let transformovali v krajinu alibistů a byrokratů (Sklenička, 2011).

3.5 Rekreační funkce krajiny

Zemědělská krajina vždy byla, místy ještě je a hlavně musí být prostorem, v němž paralelně probíhají jak výrobní tak „nevýrobní“ procesy. Mezi ně patří např. některé formy rekreace závislé na vzhledu krajiny a kvalitě její přírodní složky (Blažek, 1995).

Zeleň je místem klidu a místem, kde člověk nachází rovnováhu a uspokojení. Krajina je vnímána všemi smysly. Všechny odstíny zeleně, světla a stíny, proměnlivost krajiny v ročních obdobích, voda, zpěv ptactva, to vše intenzivně působí na lidskou duši. Vyspělá společnost musí tedy mít jedenu z hlavních priorit, zachovat rekreační funkci krajiny pro současnou generaci, ale i pro generace budoucí. Zemědělská krajina si díky většímu zastoupení rozptýlené zeleně zachovala měřítko (Kocourková, 1993).

3.6 Zeleň

Zeleň je nedílnou a velmi důležitou součástí venkovského prostoru. Sýkora (1998) uvádí, že jde o všechny porosty, tedy o hospodářské plodiny, travní porosty, keře a stromy v různých uskupeních (pole,

louky, pastviny, keřové pásy a stráně, aleje, větrolamy, parky, sady, domovní zahrady) a především lesy. Tato veškerá zeleň má hospodářský význam (zemědělská produkce, dřevní hmota), klimatický význam (ovlivňování teploty povrchu země a proudění vzduchu, výpar vody, tvorba kyslíku), vodohospodářský význam (usnadnění zásaku srážek, zpomalení tání sněhu), ekologický, rekreační a estetický význam.

Zelení se rozumí plochy, které jsou v převážné míře pokryty vegetací (Otruba, 2002).

Zeleň plní funkci mikroklimatickou, hygienickou, rekreační, estetickou a kulturní.

Blažek (1995) zdůrazňuje nutný dostatek rozptýlené zeleně na pohledově exponovaných místech a v místech, kde je logická (podél potoka, na mezích, v ohbí cest apod.).

Kocourková (1993) říká, že na rozdíl od města, na jehož okrajích se často rozkládá neuspořádaná periférie, končila vesnice spořádanými humny. Někdy tvořily hranici parcel zahrady s tyčkovými ploty, jindy zdi nebo stodoly. To vše, včetně vysokých ovocných stromů v zahradách i neovocných stromů na jejich okrajích, se podílelo na kvalitním spojení vesnice s krajinou a osobitostí jeho obrazu. S přebíráním městského způsobu života na vesnici tato kulturní a estetická funkce zeleně mizí. Není čas starat se o zahrady, sady a humna.

Vesnice, stavení a stromy. Toto tradiční spojení mělo nesčetně podob. Zelený rám vesnice tvořily především vysoké ovocné stromy v zahradách. Naproti tomu lípy, jilmy, jasany nebo jiné stromy v těsné blízkosti domů chránily stavení před bleskem, dávaly stín, dřevo i krmení pro dobytek v době nouze. Přesto, že při velkém větru často hýbaly stavením, nikdo je nekácel, ba dokonce všichni k nim chovali úctu.

Kocourková (1993) připomíná stromy u záhumenných cest a vlastně stromy kdekoli se našlo " *ku sázení síce místo*" po nařízení Marie Terezie z roku 1769 týkajícího se povinnosti občanů sázet stromy.

Po dokončení pozemkových úprav vznikly v krajině monotónní 100 a více-hektarové hony, jejichž nesmyslná velikost obzvláště vyniká na členitějším terénu. V rámci této negativní přeměny se podařilo rozvrátit vodní režim krajiny, přeměnit výkonné louky na ornou půdu, odvodnit pramenné oblasti a „zúrodnit“ plochy, které z ekologického hlediska nejvíce přispívaly k trvalé úrodnosti krajiny (Blažek, 1995).

Existuje také reálné nebezpečí, že si lidé na tento stav krajiny zvyknou, což spolu s nedostatkem dobrých příkladů oddálí proces rehabilitace krajiny, který je aktuální (Kocourková, 1993).

V území sídelních celků má zeleň nezastupitelné místo. Kompozice zeleně je dnes stále více uplatňována v architektonických návrzích. Zeleň spoluvytváří prostor, začleňuje stavby do širšího okolí, zakrývá nedostatky, vyzdvihuje přednosti vesnické zástavby a proto je dnes vytváření kulturního prostředí moderní společností i na venkově bez úprav zeleně nemyslitelné.

3.7 Uklidňující účinek zeleně

Neporušenost, klid a ticho volné přírody se stávají neocenitelnými hodnotami pro duševní a fyzické zdraví, pro nervovou a psychickou dispozici lidí (Löw, Michal 2003).

Uklidňující účinek zeleně způsobuje více faktorů. Některé jsou známy, je možno je stanovit nebo měřit, u jiných známe pouze jejich blahodárné účinky. V každém případě však má zeď vysoké rekreační hodnoty a člověk instinktivně přírodu vyhledává, neboť si zde odpočine. K nejvýznamnějším faktorům rekreačního účinku patří: vlastní zelené prostředí, střídání světla a stínu, psychologické působení scenérie, klid, čistota ovzduší, výměna vzduchu, teplota a vlhkost a vlastní výtvarná stránka životního prostředí. Vysoký rekreační účinek zelené barvy je vysvětlitelný tím, že člověka zelené prostředí od nepaměti obklopovalo. Proto pro pochopení zelené barvy potřebuje ze všech ostatních barev nejméně energie. Zrakový orgán jej pocítuje jako odpočinek, neboli zrak se při pohledu na zelenou barvu adaptuje. Rekreační účinek zelené barvy zvyšuje skutečnost, že zelená barva vzbuzuje u člověka optimistickou náladu (Kavka, 1970).

3.8 Cyklistické stezky

Stezky pro cyklisty jsou v našich obytných souborech zatím málo rozšířené. Lékaři doporučují rozvoj dopravy obyvatel do práce a i jinam vlastními koly jako prostředek k udržení dobré fyzické kondice. Lze očekávat, že při vybudování základní kostry cyklistických stezek vedených parky a klidovými zónami by tohoto způsobu dopravy využívalo podstatně větší procento obyvatel než dosud (Horký, 1984).

I oblast mikroregionu Kněžvesko se zapojila do budování cyklistických tras. Většinou se v této oblasti využívají staré polní cesty, průseky v lesích a úvozy. Je to jeden ze způsobů, jak obnovit původní prostupnost území cestami. Tyto nově vzniklé anebo upravené cesty jsou používány nejen cyklisty ve volném čase, ale jsou i důležitou komunikací pro cestu do práce a do škol. Tím se zmenšuje provoz motorových vozidel na místních komunikacích. Dochází tedy k menší ekologické zátěži. Získávají i ti, kteří kolo nepoužívají.

3.9 Přírodní rezervace

Přírodní rezervace jsou maloplošná území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geografickou oblast (Sklenička, 2003).

Wustemann (2014) se ve své práci zaměřuje na zlepšení politických rozhodnutí a většího toku finančních prostředků do oblastí přírodních rezervací pro zachování větší biologické rozmanitosti. To je i velký problém v naší zemi. Na soukromých pozemcích bez náhrady vznikají takovéto přírodní rezervace. Vlastníci pozemků ale zatím nejsou žádným způsobem odškodněni. Na toto téma uvádí Hochkirch (2013)

ve svém článku, že EU je průkopníkem v ochraně biologické rozmanitosti. 20 let po podepsání první Úmluvy o biologické rozmanitosti je snaha zastavit pokles biodiverzity, který stále pokračuje.

Morelli (2014) ve své práci poukazuje na intenzivně využívané zemědělské oblasti západní Evropy, které se vyznačují menší druhovou pestroostí ptactva. To je také jeden z důvodů, proč musíme vytvářet a chránit přírodní rezervace, kde je dostatek prostoru a vhodných podmínek pro hnízdění a život ptáků. Oblast mikroregionu Kněžvesko je místem, kde se daří rozšiřovat přírodní rezervace a vytvářet tak vhodné podmínky pro bohatý ptačí svět.

Přírodní rezervace jsou vyhlášovány orgánem ochrany přírody. Na našem území se v současné době nachází 676 přírodních rezervací o celkové rozloze 320 km². To je přibližně 0,42 % rozlohy ČR.

3.9.1 Mokřady

Mokřadem se rozumí místa nebo oblasti s vysokou, často až na povrch nebo dokonce nad povrch vystupující hladinou podzemní vody, nebo se stagnující vodou povrchovou (Jelínek, 1999).

Podle Skleničky (2003) jsou mokřady územím s vysokou hladinou podzemní vody, převážně při povrchu terénu. V závislosti na původu můžeme mokřady rozdělit na přirozené a umělé. Mokřady se přirozeně formují velmi často v nivách vodních toků či v sousedství vodních ploch. Pomáhají zvlhčovat podnebí, zkracovat a uzavírat koloběh vody, udržovat vysokou hladinu podzemní vody, vysoký obsah živin a minerálních látek v půdě a tím minimalizovat jejich ztráty. Mokřady jsou charakteristické velkou produkcí biomasy a strukturou porostů, která snáší a současně udržuje vysokou hladinu podzemních vod a nasycení půdy vodou. Mokřady porostlé rostlinami jako je rákos nebo jiné trvalé, emerzní makrofyty, představují nejproduktivnější ekosystém v naší zeměpisné šířce. Jsou to místa i s velkým výskytem vodního ptactva, obojživelníků a hmyzu. Mokřady patří k biologicky nejcennějším lokalitám. Některé vznikají přirozenou cestou a některé mokřady vznikají například po těžbě rašeliny.

Jelínek (1999) dále uvádí, že mokřady jsou důležité pro stabilitu vodního režimu. Zadržují vodu v době dešťů a uvolňují ji v době sucha. Jsou to regulátory zajišťující rovnováhu vodního systému krajiny. Pomáhají zlepšovat klima tím, že zvlhčují vzduch a snižují teplotní rozdíly

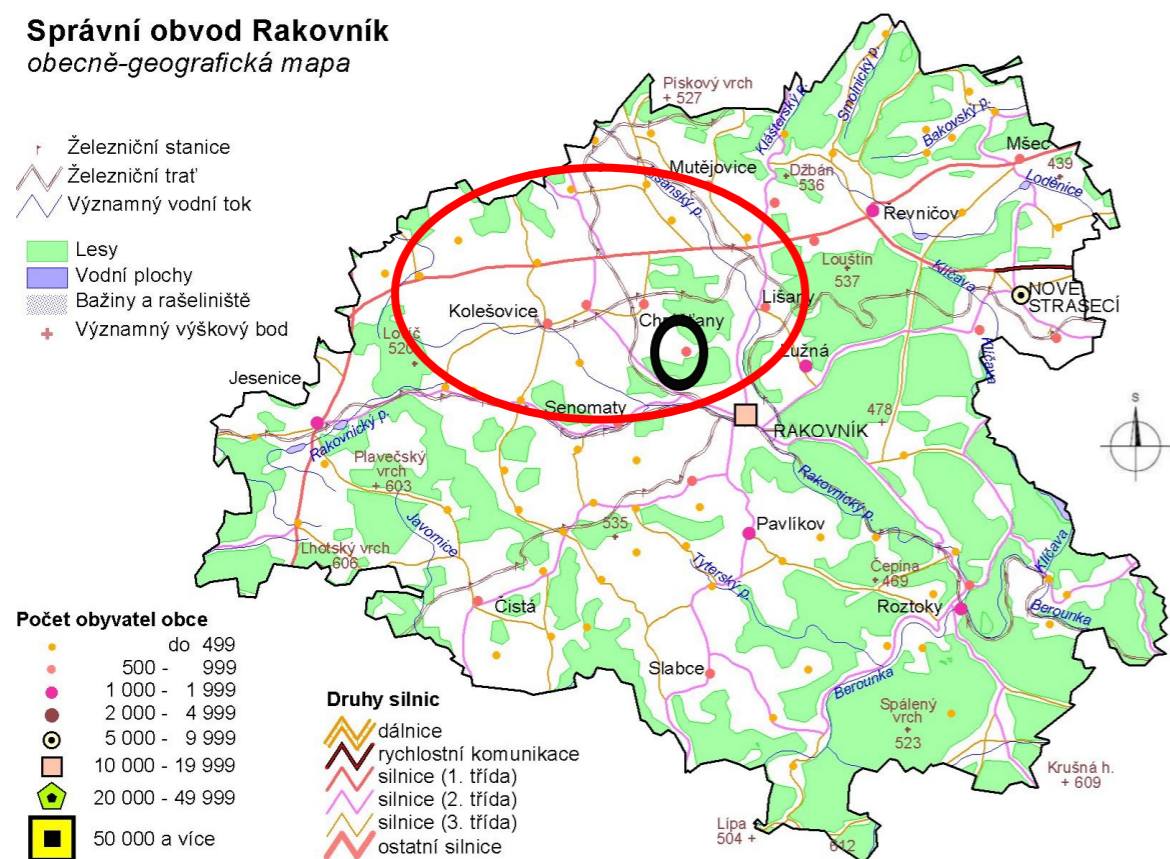
4 Zhodnocení podkladových materiálů

4.1 Obecné vymezení řešeného území

Diplomová práce se zabývá mikroregionem Kněžvesko, který se rozkládá v obvodu obce s rozšířenou působností Rakovník. ORP Rakovník leží v západní části Středočeského kraje. Řešená oblast je znázorněna na obrázku č. 1.

Obr. č. 1 - vymezení řešené oblasti

Správní obvod Rakovník obecně-geografická mapa

Okres Rakovník se rozkládá v západní části Středočeského kraje. Povrch rakovnického území tvoří převážně mírně zvlněné plošiny a pahorkatiny. Na severu vystupuje plošina Džbán až do nadmořské výšky 535 m. Střed tvoří Rakovnická pánev s průměrnou výškou kolem 350 m, kterou na západě, jihu a východě obklopuje Rakovnická plošina přesahující nadmořskou výšku 500 m. Na jihovýchodě se

rozkládá Křivoklátská vrchovina prolomená hlubokým údolím řeky Berounky se strmými a místy skalnatými svahy. Zde leží i nejvyšší bod okresu vrch Vlastec 612 m n. m. Nejnižše položeným místem je koryto Berounky u Račic 224 m n. m.

Svojí rozlohou 896 km² zaujímá okres Rakovník páté místo ve Středočeském kraji a tvoří 8,1 % z jeho rozlohy. Zemědělská půda zabírá 53,3 % a lesy 37,5 % z rozlohy okresu. Hustota osídlení 62 obyvatel na km² jej charakterizuje jako nejméně osídlený okres v rámci kraje. K 31. prosinci 2011 náleží do okresu Rakovník 83 obcí. Z celkového počtu obcí mají 3 příznán statut města a 6 obcí bylo stanoveno městysem. K 31. 12. 2011 žilo v okrese 55 498 obyvatel.

Rakovnicko je v republice známé svým chemickým a keramickým průmyslem. Chemický průmysl je reprezentován výrobou pracích prášků a čisticích prostředků, keramický průmysl je spojen s obkladovými dlaždicemi. Zemědělství v severní a střední části okresu má díky kvalitním půdám červencím ideální podmínky pro pěstování chmele. Chmelařství má také na okrese dlouholetou tradici.

V Lužné u Rakovníka je největší železniční muzeum v ČR. Rakovnicko je prostoupeno hustou sítí značených pěších a cyklistických cest a naučných stezek. Život i příroda ve zdejších kraji významně ovlivnily osobnosti, jako byl např. spisovatel a sportovní novinář Ota Pavel, nebo Václav Rabas, malíř prostých venkovských zákoutí. Rakovník je spjat se jménem spisovatele Zikmunda Wintera a jeho „Nezbedného bakaláře“.

Nejvýznamnější historickou památkou je hrad Křivoklát, vynikající příklad středověké obytné a pevnostní stavby. Vznikl jako raně gotický hrad v letech 1250 – 1270. Další je zřícenina hradu Krakovce, odkud se v roce 1414 vydal do Kostnice Jan Hus. Význam pro celou zemi má zámek v Lánech, který se stal od roku 1921 trvalým sídlem našich prezidentů. Jako první prezident zde pobýval T. G. Masaryk, a to až do své smrti 14. 9. 1937. Na zdejším hřbitůvku je také pochován spolu se svou ženou Charlottou a synem Janem.

V okrese se rozkládá chráněná krajinná oblast Křivoklátsko, která byla vyhlášena za biosférickou rezervaci UNESCO. V rámci pahorkatin až nižších vrchovin střední Evropy jde o mimořádně zachovalé, převážně lesní území s bohatou květenou i zvířenou a řadou významných geologických a geomorfologických objektů.

Správní obvod ORP Rakovník je vymezen územím obcí Bdín, Branov, Břežany, Čistá, Děkov, Drahouš, Hořesedly, Hořovičky, Hracholusky, Hřebečnický, Hředle, Hvozd, Chrást'any, Janov, Jesenice, Kalivody, Karlova Ves, Kněžves, Kolečov, Kolečovice, Kounov, Kozojedy, Krakov, Krakovec, Kroučová, Krty, Krupá, Krušovice, Křivoklát, Lašovice, Lišany, Lubná, Lužná, Malinová, Městečko, Milostín, Milý, Mšec, Mšecké Žehrovice, Mutějovice, Nesuchyně, Nezabudice, Nové Strašecí, Nový Dům, Olešná, Oráčov, Panoší Újezd, Pavlíkov, Petrovice, Pochvalov, Přerubnice, Příčina, Přílepy, Pšovlky, Pustověty,

Račice, Rakovník, Roztoky, Ruda, Rynholec, Řeřichy, Řevnicov, Senec, Senomaty, Skryje, Slabce, Smilovice, Srbeč, Svojetín, Sýkořice, Šanov, Šípy, Švihov, Třeboc, Třtice, Václavy, Velká Buková, Velká Chmelištná, Vsesulov, Všetaty, Zavidov, Zbečno, Žďár.

Práce se bude dále zabývat jen obcí Olešná spadající pod ORP Rakovník.

4.2 Metodický postup

Projekt krajinářsko-architektonického řešení obce Olešná jako součásti mikroregionu Kněževesko byl vytvářen v několika krocích.

První byla vypracována rešerše. Ta se zaměřila na názory celé řady autorů, jejichž myšlenky jsou v práci shrnuty. Zpracování vychází i ze znalosti daného místa a vztahu k řešenému území.

V druhém kroku byly prostudovány a zpracovány podklady. Jde především o základní charakteristiky řešeného území. Tedy širší územní vztahy, občanskou vybavenost, historii vzniku obce, dopravní obslužnost, obyvatelstvo, přírodní a kulturní zajímavosti a urbanistickou studii sídla.

Třetím krokem bylo na základě takto získaných vědomostí připravit vhodnou studii dvou vybraných míst, která jsou určena k obnově a revitalizaci. Posledním krokem bylo zhodnocení výsledků a výhod revitalizace pro danou lokalitu.

4.2.1 Krajinářsko-architektonický průzkum

Ve sledovaném území byl proveden vlastní průzkum. Na základě tohoto průzkumu byly vypracovány tyto analýzy.

4.2.1.1 Širší vztahy

V textové části je vyhodnocena analýza a zpracována graficky ve výkresu č. 1 a č. 1a pro obec Olešnou v měřítku 1 : 150 000. Analýza je zaměřena na veřejnou infrastrukturu, postavení obce v systému osídlení a další spojení s ORP Rakovník.

4.2.1.2 Funkční členění území obce

Analýza je zachycena ve výkresu č. 2 v měřítku 1: 5000. Výkres zachycuje funkční využití celého území. Pro přehlednost situace je ve výkresu č. 3 pro obec Olešnou zpracováno ortofoto území v měřítku 1 : 5000 s vyznačením hranice KÚ obce a hranice zastavěného území sídla.

4.2.1.3 Funkční členění sídla

Funkční členění sídla je ve výkresu č. 4 v měřítku 1: 5000. Analýza se zabývá využitím ploch v rámci sídla.

4.2.1.4 Cyklotrasy

Výkres č.5 v měřítku 1: 5000 je zaměřen na veřejné cyklotrasy. Ve výkresech jsou vyznačeny cyklotrasy , které jsou řešeny v návaznosti na krajinu a sídlo. Jedná se především o původní lesní a polní cesty.

4.2.1.5 Současný stav

Ve výkresech č. 21 a č. 28 v měřítku 1: 200 je zpracován současný stav pro jednotlivé revitalizované komunikace. Součástí je kompoziční rozbor a inventarizace dřevin. Metodika inventarizace je popsána v následujícím oddíle. Řešené území bylo zdokumentováno fotograficky. Fotografie s komentářem jsou na obr. č. 19 a č 26.

4.2.1.6 Inventarizace dřevin

Pro inventarizaci dřevin v obci byla zvolena metodika Machovce (1982). Machovec (1982) uvádí, že pro správné zařazení dřevin a jejich porostů i posouzení uplatnitelnosti podle jednotlivých bodů funkčního poslání je důležité zjišťovat tyto hodnoty:

- zaměření hodnocených dřevin a porostů a jejich zakreslení do inventarizačního plánu
- přesné druhové určení všech do inventarizace zařazených rostlin
- zaměření všech nejdůležitějších hodnot (výška, průměr kmene a koruny)
- určení věkové kategorie
- sadovnické hodnocení jednotlivých dřevin (zdravotní stav, perspektiva vývoje a vzhledové vlastnosti);

5 bodů nejhodnotnější dřeviny (I. klasifikační třída) – dřeviny zdravé, nepoškozené, tvarem i celkovým habitem koruny odpovídající druhu, bez pozorovatelných poškození, zavětvené až k zemi, velikostně již plně rozvinuté, avšak ještě v plném růstu a vývoji. Tyto dřeviny by prakticky měly být zachovány ve všech případech.

4 body velmi hodnotné dřeviny (II. klasifikační třída) – zdravé dřeviny, typického tvaru, odpovídající příslušnému druhu nebo kultivaru, v celkovém habitu nanejvýš jen nepatrně narušené nebo poškozené. Velikostně rozvinuté alespoň tak, aby dosahovaly přibližně polovinu těch rozměrů, které jsou na daném stanovišti schopny maximálně vytvořit. K jejich odstranění lze přistoupit až po vyčerpání všech, i poměrně značně nákladných řešení, a jen ve zcela výjimečných případech.

3 body dřeviny průměrné hodnoty (III. klasifikační třída) – dřeviny zdravé, jen nepatrně proschlé, ale bez chorob a škůdců, kteří by se mohli rozšiřovat. Dřeviny v této kategorii se mohou tvarově lišit i velmi podstatně podle původního typu. Dřeviny tam, kde to vyžaduje záměr, se odstraní.

2 body dřeviny podprůměrné hodnoty (IV. klasifikační třída) – značně poškozené dřeviny, velmi vysoko větvené, dřeviny staré a málo vitální, výrazně prosýchající, vydoutnalé, případně i jinak silně poškozené.

Jsou to dřeviny, u kterých se počítá s jejich postupným odstraněním.

1 bod dřeviny nevyhovující (V. klasifikační třída) – dřeviny silně poškozené, nemocné, napadené silně škůdci, dřeviny odumírající a odumřelé, dřeviny, které ohrožují bezpečnost návštěvníků apod. Je nezbytné takové dřeviny buď okamžitě, nebo v co nejkratší možné době odstranit.

5 Vlastní projekt

5.1 Analytická část

5.1.1 Širší územní vztahy

Olešná je obec s rozšířenou působností s pověřeným úřadem v Rakovníku. Obec spadá do Středočeského kraje a rozkládá se asi 4 km západním směrem od města Rakovníka. Leží na silnici III. třídy. Od 21. července 1999 je členem Svazku obcí mikroregionu Kněžvesko. Mezi deseti spolupracujícími obcemi je se svou rozlohou 1089 ha čtvrtou největší obcí a s 552 stálými obyvateli je i v počtu obyvatel na čtvrtém místě. Z hlediska koeficientu ekologické stability jde o území relativně vyvážené viz. výkres č. 6. Rozkládá se v nadmořské výšce 449 m n. m. Ves byla založena v údolí potoka, který protékal olšinami již krátce po příchodu Čechů na Říp. Právě od velkého množství olší se odvozuje i jméno obce Olešná. 54,3 % katastru obce tvoří lesní pozemky. Porosty borovice a nově vysazovaných buků a dubů, které nahrazují monokultury borovice lesní zabírá 590,3 ha. Tyto lesy patří do kategorie 10 - hospodářský les. Druhou polovinu KÚ tvoří zemědělská půda. Půda je vhodná pro pěstování chmele. Ten byl po desetiletí nejdůležitější plodinou této oblasti. V současné době je část pozemků uvedena do klidu a chmel se v katastru obce již nepěstuje. Skončila i živočišná výroba. Většina pozemků je využívána pro pěstování obilovin, řepky a máku. Díky blízkosti okresního města Rakovník se obec stává vyhledávaným místem pro krátkodobou rekreaci.

5.1.2 Urbanistická struktura sídla a krajiny

Původní forma sídla je sídlo ulicového typu, která je stále kompaktní. V jihozápadní části obce jsou určeny plochy k bydlení. na některých pozemcích již probíhá nebo proběhla výstavba. Bohužel při umístování staveb není dodržováno pravidlo ulicovky, ale domy jsou volně umístovány na stavebních parcelách. Obec má několik veřejných prostranství pro setkávání lidí. jedná se o náves před kostelem a obecním úřadem, zastávku autobusů a místní pohostinství. V centrální části obce je parková úprava v návaznosti na Malý rybník (dnes požární nádrž), viz obr. č. 8. V parkové úpravě ze sedmdesátých let

převažují jehličnany. Veřejná zeleň v obci je pravidelně udržovaná, ale část je ve špatném stavu. Jedná se především o nevhodné a nemocné stromy.

Většina soukromých zahrad a zahrádek má charakter zahrad okrasných a odpočinkových. Chov drobného domácího zvířectva je minimální. Současný stav obce je dobrý.

Územně plánovací dokumentace a podklady

Zásady územního rozvoje: zastupitelstvo Středočeského kraje rozhodlo o vydání ZÚR SK dne 19. 12. 2011 usnesením č. 4–20/2011/ZK. ZÚR SK byly vydány formou opatření obecné povahy dne 7. 2. 2012. Dle § 187 odst. 3 stavebního zákona nahrazují ZÚR SK pořízené a schválené územní plány velkých územních celků. ZÚR SK nabyly účinnosti dne 22. února. 2012. Rakovnícko je vyhodnoceno jako území vykazující relativně vyšší míru problémů zejména z hlediska udržitelného rozvoje. Zásady územního rozvoje stanovují zlepšení dopravních vazeb.

Územně analytické podklady: úplná aktualizace roku 2012 pro ORP Rakovník. Jako nejvýznamnější problém byla vyhodnocena dopravní infrastruktura a intenzivní využívání území s ohledem na ekologickou stabilitu. Obec Olešná podle ÚAP má podmínky z pohledu environmentálního pozitivní, z hlediska ekonomického negativní a sociologického neutrální. Jako negativní je vyhodnocena hygiena životního prostředí, zemědělský půdní fond a vodní režim. Pozitivně je hodnocena ochrana krajiny a přírody, veřejná technická infrastruktura, bydlení. Neutrálně jsou hodnoceny sociodemografické podmínky.

Územní plán: platný územní plán s účinností od 18.12. 2006. Zhotovitelem je AVA - Agrourbanistický ateliér Praha 6, hlavním projektantem je Ing. Stanislav Zeman. Pořizovatelem je obec Olešná. Územní plán vymezuje plochy určené k zastavění, které jsou v návaznosti na zastavěné území. Dále jsou vymezeny plochy pro občanskou a komerční vybavenost. Koncepce dopravní a technické infrastruktury nebyla v ÚP řešena vzhledem k jejímu dokončení před zadáním ÚP a jsou pouze navrhována dílčí opatření pro zlepšení funkčnosti dopravní a technické infrastruktury. Za účelem zlepšení stavu krajiny územní plán vymezuje několik ploch pro vytvoření lokálních biokoridorů v územním systému ekologické stability. Další snahou je ochrana stávajících hodnot v území a zlepšování složek, které mají negativní dopad. Jde především o odtok povrchové vody kontaminované hnojivý, sanace bývalé skládky apod.

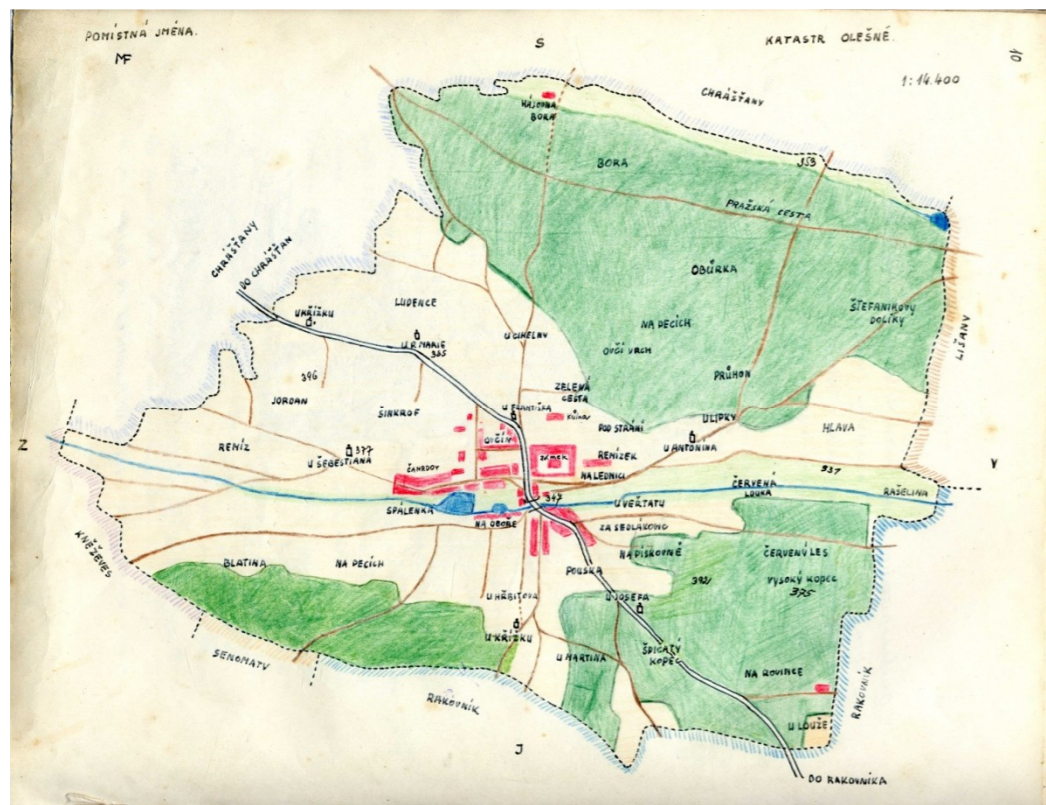
5.1.2 Historický vývoj obce Olešná

Obec Olešná viz. obr. č. 2 byla pravděpodobně založena mezi prvními osadami po příchodu Čechů na Říp. To dokládá i samotné pojmenování obce, který je odvozen od olší. Ty byly kdysi hojně rozšířeny ve vlhkém údolí, kde vzniklo první osídlení. Jméno zakladatele obce se nezachovalo. Podle pověsti však došlo

k požáru, vyhoření osady a nová zástavba vzniká východněji od té původní. Olešná původně patřila ke královskému panství křivoklátskému.

7. května roku 1353 postoupil císař Karel IV Olešnou dohromady s Bratronicemi, Žilinou a Krupou mansionářům, kněžím při kostele sv. Víta na Pražském hradě. V době husitských válek připadl statek Olešná roku 1478 králi Vladislavovi II., ten dal Olešnou darem rytíři Jiřímu z Ebersdorfu, který zastával funkci hejtmana křivoklátského. Jiří z Ebersdorfu nechal v roce 1520 vystavět pivovar, který byl následně za Fürstengberků roku 1850 přestavěn na lihovar. Zajímavostí obce a jeho okolí je i předehra bitvy na Bílé Hoře, která se tu odehrála. V tu dobu přechází Olešná do vlastnictví Kryštofa Jaroslava Krakovského z Kolovratu. Kolovratové drželi obec až do roku 1671. Pak přichází období střídání majitelů. Roku 1836 kupuje Olešnou Karel Egon, panující kníže z Fürstenberku. Pozemkovou reformou z roku 1925 byl statek rozparcelován a jako statek zbytkový přešel do majetku města Rakovníka. Finanční poměry nedovolovaly, aby statek zůstal v držení města a tak roku 1934 byl zbytkový statek spolu se zámek prodán inženýru Karlu Gallerovi, který byl v té době generálním ředitelem České uhelné společnosti v Praze. Lesy zůstaly v majetku města Rakovníka. Po smrti Karla Gallera přešel tento majetek na jeho dědice a po roce 1948 byl zestátněn a v zámku a přilehlých budovách byla zřízena strojní a traktorová stanice. Po roce 1989 byl zámek vrácen v restituci potomkům rodiny Gallerů, ale od té doby chátrá a je nevyužitý.

Obr. č. 2 - pomístní jména v obci Olešná

Zdroj: SOA Rakovník

5.1.3 Územně správní začlenění obce Olešná

Chronologický přehled územněsprávního začlenění obce od roku 1850 do současnosti.

- 1850 země česká, kraj Praha, politický i soudní okres Rakovník
- 1855 země česká, kraj Praha, soudní okres Rakovník
- 1868 země česká, politický i soudní okres Rakovník
- 1939 země česká, Oberlandrat Kladno, politický i soudní okres Rakovník
- 1942 země česká, Oberlandrat Praha, politický i soudní okres Rakovník
- 1945 země česká, správní i soudní okres Rakovník
- 1949 Pražský kraj, okres Rakovník
- 1960 Středočeský kraj, okres Rakovník
- 2003 Středočeský kraj, obec s rozšířenou působností Rakovník

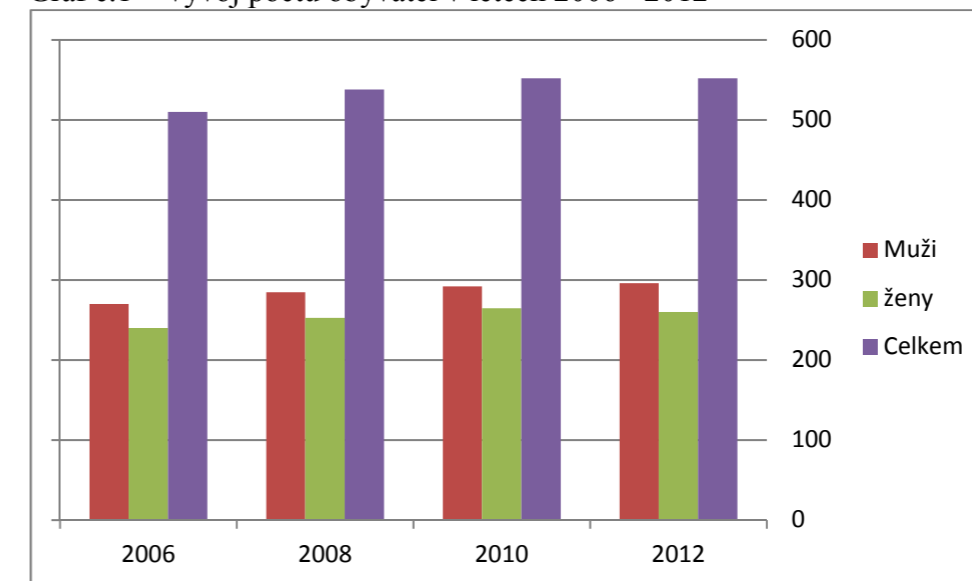
5.1.4 Vývoj počtu obyvatel v obci Olešná

Tabulka č. 1 - přehled počtu obyvatel v letech 2004 - 2013

Počet obyvatel	2004	2006	2008	2010	2013
Muži	269	270	285	292	296
Ženy	241	240	253	265	258
Celkem	510	510	538	557	554

Zdroj: <http://www.obec-olesna.cz/>

Graf č.1 - vývoj počtu obyvatel v letech 2006 - 2012

Zdroj: <http://www.obec-olesna.cz/>

Průměrný věk obyvatel obce je 36 roků.

V produktivním věku je 322 obyvatel.

Podle zápisů v kronikách obce Olešná je současný stav obyvatel nižší než na začátku dvacátého století. V tomto období žilo v obci přes 700 stálých obyvatel. Tento počet se udržoval až do konce druhé světové války. S kolektivizací vesnice se počet obyvatel prudce snížil. Bylo to způsobeno odchodem rolníků po ztrátě hospodářství do měst a nižší porodností.

5.1.5 Současná vybavenost obce Olešná

Za posledních 20 let došlo v obci Olešná k postupnému zlepšování životních podmínek obyvatel. Byly vybudovány nové inženýrské sítě pro připojení ke kanalizaci, vodě i plynu a bylo zprovozněno veřejné osvětlení viz. obr. č. 10. Obecní rozhlas byl nahrazen bezdrátovým a staré vedení bylo odstraněno. Tím se zvyšuje atraktivnost obce pro zájemce o stavbu rodinných domů. Velkým problémem je odvod povrchových vod a kvalita místních komunikací.

K vybavení obce patří školka s kapacitou dětí 35 dětí, škola pro první stupeň (jednotřídka), kterou v současné době navštěvuje 20 žáků, obchod se smíšeným zbožím, pneuservis, sokolovna, restaurace a fotbalové hřiště. Největším podnikem je firma Pásová ocel, která sídlí na místě bývalé STK.

Vybavení obce odpovídá velikosti obce a jejím současným potřebám.

5.1.6 Škola

Školní vyučování bylo zavedeno působením hraběnky Marie Anny Molartové, provdané za hraběte Jana Štěpána z Meraviglia Crivelli r. 1768. V tu dobu patřil k Olešné i Nový Dvůr, který byl r. 1848-49 přiškolen k Chrástěanům. Škola byla umístěná v domku čp. 14 a prvním ředitelem byl Jan Gallina. Dne 13.7.1787 škola vyhořela (byla zapálena bleskem) a školní vyučování bylo přeloženo do pastušky. Když tato budova hrozila sesutím, byla škola r. 1799 opět přemístěna, tentokrát do poustevny u kostela, kde se vyučovalo až do r. 1825, kdy byla vystavěna nová přízemní budova proti kostelu nákladem hraběte Antonína Meraviglia Crivelli. Do r. 1882 byla škola jednotřídní, a protože jedna třída pro děti nestačila, byla škola rozšířena o druhou třídu a protože i to bylo málo, byla pro 1. třídu pronajata místnost. Na jaře r. 1883 se začalo s přestavbou školní budovy, ke které bylo přistavěno patro se dvěma třídami. Stavba byla provedena nákladem obce, zemský výbor přispěl částkou 1 000 zlatých. Největší počet žáků – 149 – měla olešenská škola ve školním roce 1913 – 1914. Dnes navštěvuje školu 20 žáků.

5.1.7 Dopravní síť v obci Olešná

Obcí prochází silnice III. třídy číslo III/22913. Tato silnice je hlavní spojnicí s okresním městem Rakovník a se silnicí I. třídy vedoucí směrem do hlavního města Prahy a krajského města Karlovy Vary. Tato silnice je vedena po starých historických cestách, které byly vytvořeny již v době založení obce viz obr. č. 9. Původní historická cestní síť je vedena krajinou kde kopíruje ideálním způsobem terén. Tyto cesty byly vhodné pro pěší, později i pro povozy. Olešná je hustou sítí cest propojena nejen s městem Rakovník, ale i s okolními vesnicemi. Jedná se dnes o asfaltovou silnici III. třídy a polní a lesní cesty. Tím je zachována velmi dobrá průchodnost krajinou. Po celém průběhu silnice III/22913 Olešnou je několik dopravních závad. V první řadě jsou to nepřehledné zatáčky a nepříznivé šířkové parametry. Tyto závady jsou technicky snadno řešitelné prostřednictvím dílčích projektů, v rámci průběžné údržby, bez nutnosti širšího urbanistického posouzení.

Území obce Olešná také protíná železniční trať 125 (Lužná u Rakovníka -) Krupá - Kolečovice. Je to jednokolejná regionální trať, doprava na ní byla zahájena v roce 1883. Železniční zastávka Olešná u Rakovníka je od centra obce vzdálená 2 km. Proto nebyla téměř využívána pro osobní přepravu. Trať je od prosince 2006 bez pravidelné dopravy. Na trati jsou dnes provozovány pouze prázdninové jízdy nebo příležitostně muzejní vlaky vypravované z Železničního muzea v Lužné.

5.1.8 Odtokové poměry, vodní toky a nádrže

Celé území patří do povodí Berounky. Hlavním odvodňovacím tokem je potok Oleška (číslo hydrologického pořadí (1-11-03-029), který pramení v Kněževsi. Protéká řešeným územím západovýchodním směrem a východně od Olešné se vlévá do Lišanského potoka viz obr. č. 3. Na tomto toku byly vybudovány tři rybníky. Na západním okraji sídla Oborný (Velký) rybník, v centru Olešné Malý rybník (dnes požární nádrž) a východně od zastavěného území největší Olešenský (Závlaha) rybník.

Katastr obce náleží k území plošného znečištění vod (areál vzniku znečištění), nejvýraznějším znečišťovatelem je zemědělská výroba. Zdrojem znečištění jsou především splachy ornice a hnojení.

Olešná má již v celém sídle vybudovanou splaškovou kanalizaci. Z jednotlivých objektů jsou odpadní vody odváděny do ČOV nacházející se na levém břehu potoka Oleška proti zámku. Z této vody jsou pak vyčištěné odpadní vody svedeny do potoka Oleška. Vzhledem k rozvojovým záměrům obce navrhuje ÚP její poměrné výrazné rozšíření. Doplnkovým řešením je vybudování kořenové ČOV na toku potoka Oleška a tím by docházelo k dalšímu dočištění odpadních vod a k čištění povrchových vod kontaminovaných splachy ornice a hnojiv používanými v rostlinné výrobě.

Vodní hospodářství a ochrana přírody a krajiny

Obr. č. 3 - ochranná pásma vodních zdrojů

Zdroj: < <http://up.webmap.cz/stredocesky/zasady-uzemniho-rozvoje/> >
Měřítko 1 : 125 000

Legenda

- hranice KÚ obce Olešná
- řešené území
- ochranná pásma vodních zdrojů 1. a 2. stupně
- maloplošná zvláště chráněná území
- potok Oleška, rybník Závlaha

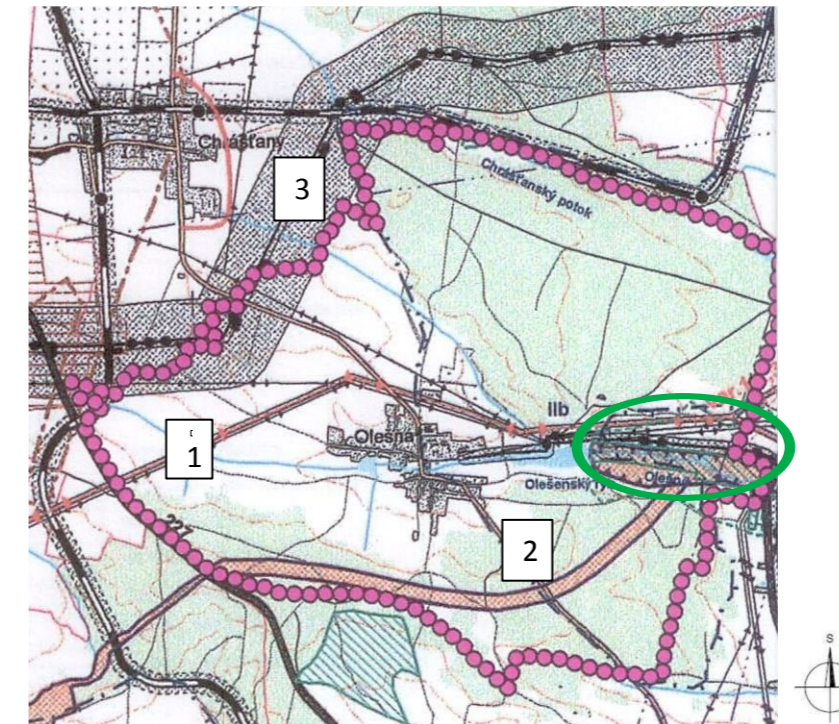
5.1.9 ÚSES

V rámci ÚSES se na území obce nacházejí převážně prvky lokálního charakteru. Pouze v případě regionálního biocentra č. 1495 "Červená louka" (nacházejícího se východně od rybníka Závlaha) a biokoridoru 1096 "Rakovnický a Olešenský les" (procházejícího podél jižního okraje KÚ obce) se jedná o regionální subsystémy územního systému ekologické stability. Oba tyto regionální prvky jsou funkční viz obrázek č. 4.

Hodnota koeficientu ekologické stability v KÚ Olešná patří do kategorie území relativně vyvážené viz. výkres č. 6.

Chráněné oblasti v rámci ÚSES

Obr. č. 4 ÚSES

Zdroj: ÚP obce Olešná
Měřítko 1: 50 000

Legenda

- hranice řešeného území
- regionální biokoridor Rakovnický a Olešenský les č. 1096
- maloplošná přírodní rezervace Červená louka č. 1495
- 1 plynovod STL
- 2 silnice III. třídy
- 3 ochranná a bezpečnostní pásma energetických vedení a produktovodů

5.1.10 BPEJ

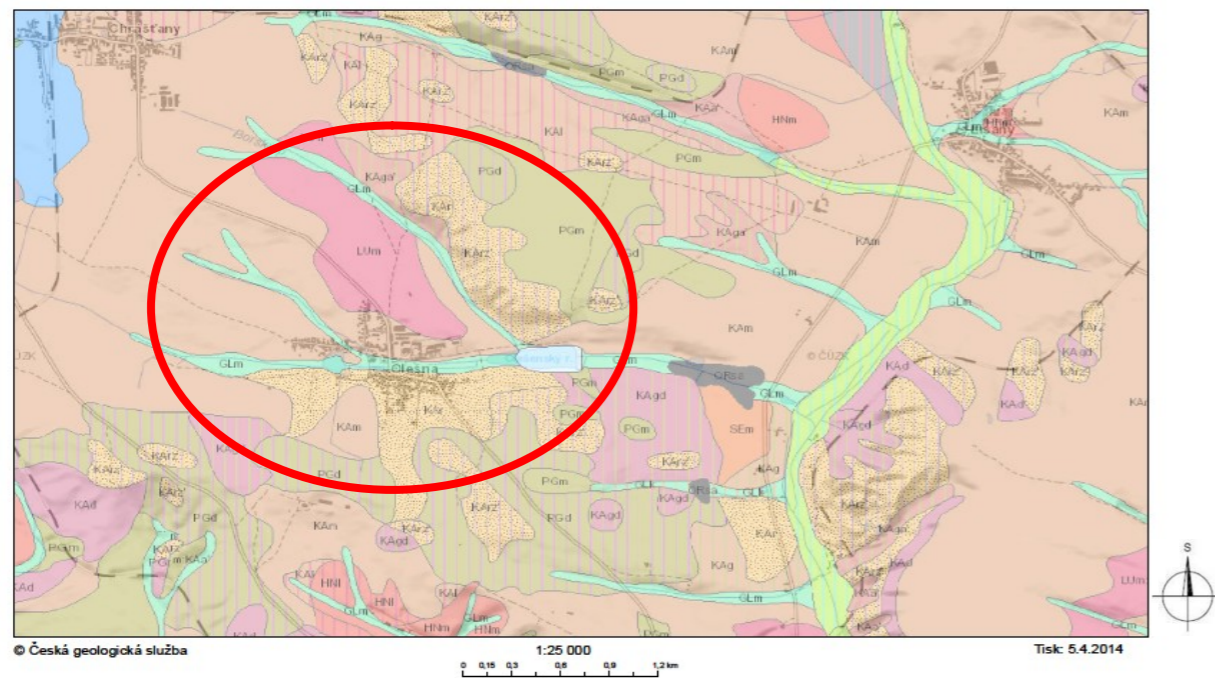
Na KÚ obce Olešná se nachází 7 BPEJ. Tyto BPEJ jsou vyjádřeny prostřednictvím 5 čísel. Prvá číslice pětimístného kódu značí příslušnost ke klimatickému regionu v rámci ČR (od 0 do 9), t.j. od nejteplejšího a nejsuššího po nejchladnější a nejvlhčí klimatický region. Druhá a třetí číslice určuje příslušnost dané půdy k některým ze 78 hlavních půdních jednotek.

Obec Olešná leží v klimatickém regionu č. 4 (mírně teplý, suchý, s průměrnou roční teplotou 7 - 8,5 °C a s průměrným ročním úhrnem srážek 450 - 550 mm). V rámci tohoto klimatického regionu se zde vyvinulo 5 půdních jednotek viz obrázek č. 5.

- HPJ 12 - hnědozemě
- HPJ 21 - hnědé půdy a drnové půdy (regosoly)
- HPJ 30 - hnědé půdy kyselé a slabě oglejené
- HPJ 56 - lužní půdy na nivních uloženinách a spraši
- HPJ 72 - glejové půdy zrašelinělé

Půdní typy

Obr. č. 5 - geologické a půdní typy

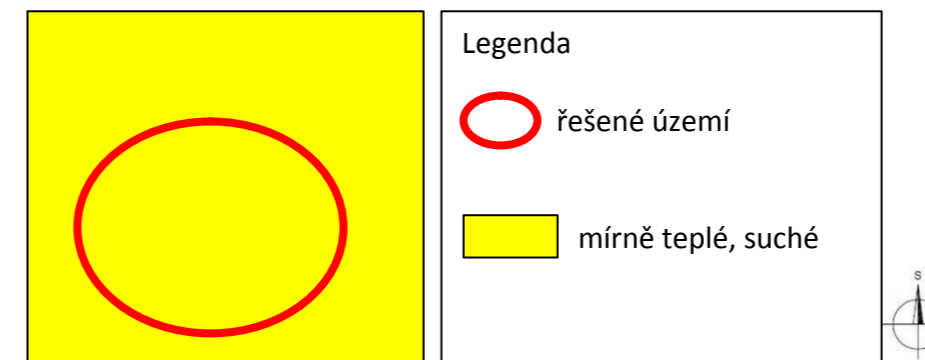
Zdroj: < <http://mapy.geology.cz/pudy/> >

Legenda

- luvizem modální
- kambizem modální
- pseudoglej modální
- kambizem arenická
- glej modální
- řešená oblast

Klimatické poměry

Obr. č. 6 - klimatická mapa

Zdroj: < <http://geoportal.gov.cz/web/guest/catalogue-client/> >

Obec Olešná leží v klimatickém regionu č. 4 (mírně teplý, suchý, s průměrnou roční teplotou 7 - 8,5 °C a s průměrným ročním úhrnem srážek 450 - 550 mm) viz. obrázek č. 6.

5.1.11 Kulturní památky v obci Olešná

Jedná se o kulturní nemovité památky, které jsou vedeny pod pořadovými čísly na odboru kultury Okresního úřadu v Rakovníku. Výkres č. 11 a obr. č. 12.

5.1.11.1 Kostel sv. Martina - 38104/2-2691

Kostel sv. Martina byl založen pravděpodobně na přelomu 13. a 14. století. Už v roce 1352 byl farním kostelem. Příjmy olešenského faráře však byly chudícké, proto se zde duchovní velmi často střídali. Do roku 1417 se jich tu vyměnilo osm. Patronátní právo náleželo vždy českým králům. Za husitských válek byla olešenská fara opuštěna. V průběhu 16. a 17. století se o kostel sv. Martina pečlivě starali páni ze Šlovic, kteří zde měli své pohřebiště. Náhrobky rodu Šlovských se v Olešné zachovaly dodnes. Roku 1674 byla při kostele zřízena administrace a k ní přiděleny vsi Chrástany a Přílepy. Poté, co byla o rok později zřízena administrace také v Kněževsi, došlo ke sporu o přidělené vesnice. Vzhledem k tomu, že roku 1684 náležela Olešná opět ke Kněževsi, se lze domnívat, že zdejší administrace byla zrušena. V roce 1768 se zasadila o znovuzřízení administrace při sv. Martinu hraběnka Marie Anna Meraviglia –Crivelli. Opatřila jmenovaného kněze nadační listinou, která mu zaručovala bezproblémové živobytí. V pozdějších letech byla lešenská administrace povýšena na faru. Kostel sv. Martina je kamenná omítaná stavba stojící na bývalém hřbitově. Skládá se z krátké lodi, kněžiště o jednom poli a trojbokém závěru. Na kněžiště je na sever přistavěna sakristie, na jih kaple. Nad nimi jsou v patře oratoře, nad jejichž průčelím jsou vyzdvíženy jednoduché barokní štíty. Stavba byla provedena na starších základech v první polovině 18. století a

přestavěna v druhé polovině téhož století. Kryt nad valbou lodi a sedlovými střechami oratoří je taškový, na osmibokém sanktusníku, který je ukončen cibulovou bání, je plechový. Loď je 7 m široká, 8,3 m dlouhá a 7,3 m vysoká. Vnitřek kostela působí poněkud nesourodě vlivem různorodosti slohu a vybavení. Dominantou je hlavní oltář z roku 1857 s obrazem sv. Martina uprostřed. Jeho autorem je Josef Hellich. Po roce 1945 kostel sv. Martina značně zchátral, poškozeno bylo i vnitřní zařízení (Bednařík, 1997).

5.1.11.2 Zámek - 21702/2-2692

Olešenský zámek stojí uprostřed velkého hospodářského dvora na místě původní tvrzi, která se jmenovala Oleška. Tvrz nechal v roce 1507 postavit křivoklátský hejtman a majitel Olešné Jiřík Bírka z Násilné. Po jeho smrti roku 1510 připadly tvrz, ves a dvůr Janu Šlovskému ze Šlovic. Ten byl významným královským úředníkem, domohl se značného jmění a proto mohl přestavět olešenskou tvrz na renesanční zámek, který po jeho smrti roku 1573 zdědili synové Jiří a Kryštof. Roku 1609 převzal Olešnou Kryštofův syn Adam a po něm roku 1616 jeho manželka Kateřina Rozina z Renšperka. Majitelé Olešné se pak střídali až do roku 1776, kdy ji získal hrabě Štěpán Meraviglia–Crivelli. Záhy po převzetí Olešné zahájil nový majitel přestavbu renesančního zámku. Nová stavba je jednopatrová dvoukřídlá budova s mansardovou střechou s řadou vikýřů a krytou taškami. Obě postranní křídla přecházejí střední spojovací část, v níž je vchod do objektu. Nad vchodem je balkón s empírovým zábradlím a ve střeše trojúhelníkový štít s hodinami. Pod nimi je kamenný rodový znak Merqavigliů–Crivelli. Budova si dodnes zachovala původní jednoduchou pozdně barokní podobu. Před zámkem bývala ozdobná zahrada. Z hlavního vchodu v přízemí středního zámeckého traktu vede dvouramenné schodiště do prvního patra s výklenky pro sochy. Výzdoba interiérů se zachovala v zámku až do poloviny 19. století. Nejbohatší byla ve čtyřech pokojích levého křídla zadního traktu, které byly vymalovány pestrými výjevy na stěnách i na stropěch lemovanými zdobnými štukovými rámy. Ve výklencích pokojů stávala vysoká empírová kachlová kamna. Roku 1836 koupil Olešnou kníže Karel Egon II. z Fürstenberka a připojil ji ke křivoklátskému panství. Při pozemkové reformě po roce 1918 získalo Olešnou i se zámkem město Rakovník. Později se tu vyměnilo několik soukromých majitelů. Každý z nich upravoval vnitřní prostory zámku podle svých potřeb, takže dnešní situace interiéru je zcela odlišná od původní. Naposled sloužil zámek Strojní traktorové stanici v Olešné jako kanceláře. Hospodářské budovy bývalého dvora byly využívány jako garáže, dílny a skladiště. V některých místnostech zámku je dodnes zachována štuková výzdoba. Památkově cenný je nejen vlastní objekt zámku, ale také špýchar, chlév, sušárna chmele, domek v jihovýchodním nároží dvora, celé jižní křídlo hospodářského dvora a zámecký park (Bednařík, 1997).

5.1.11.3 Socha sv. Josefa Pěstouna - 28612/2-2695

V lese u silnice z Rakovníka je socha sv. Josefa Pěstouna v životní velikosti zhotovená roku 1741 z přílepského pískovce (Bednařík, 1997). Postava v dlouhém našaseném rouchu váhou těla spočívá na pravé noze, levá je v kolenu mírně pokrčena. Osa těla je mírně prohnutá v souladu s doprava nakloněnou a mírně zvrácenou hlavou, shlížející na Ježíška, kterého světec chová vysoko na pravém předloktí. Zdá se jen zhruba opracována, drapérie členěna mělkými svislými řasami (Cechner, 1913).

5.1.11.4 Sloup se sochou Piety - 16441/2-2693

Socha stojí v jádru obce, při hlavní ulici, na pravém břehu potoka. Materiálem je pískovec a výška celku dosahuje přibližně 5 metrů. Dřík sloupu je vztyčen na hranolovém podstavci a je završen hlavicí zdobenou volutami a čtyřmi hlavičkami andílků. Sedící Panna Marie je orientována čelem k severu, je provedena v mírně podživotní velikosti. Světice oděná v dlouhé roucho s rouškou na hlavě pozvednuté k nebesům, drží na klíně tělo mrtvého Krista, které je též natočeno k severu se zvrácenou hlavou a výrazným zlomením v pase. Nohy i pravice Kristova jsou volně svěšeny, levici spolu s hlavou přidržuje matka. Sloup i sousoší je z přílepského pískovce a pochází z 1. polovice XVIII. století. V roce 1900 bylo poprvé opravováno (Cechner, 1913). V roce 2011 byla dokončena restaurační práce na Pietě akademickým sochařem Janem Turzou.

5.1.11.5 Socha sv. Jana Nepomuckého - 31039/2-2694

Socha sv. Jana Nepomuckého stojí u kostela na korintském barokním sloupu s festony a hlavičkami andílků na hlavicí. Na podstavci je kartuš s nápisem. Pod hraběcí korunou je alianční znak hrabat Mollartů a Meravigliů a datum 1704. Na ostatních stranách podstavce je po růžici. Kolem stávalo osmiboké zábradlí z kuželek (Cechner, 1913).

5.1.11.6 Památkově chráněná lípa srdčitá

Lípa malolistá nebo srdčitá (*Tilia cordata*) je českým národním stromem patřícím k venkovské krajině. Jde o statný, listnatý, opadavý strom s vysoko klenutou korunou. Ve venkovské krajině byl často vysazován jako solitérní strom na návších a k malým sakrálním stavbám (kříže, zastavení, barokní sochy světců, kapličky). Obliba tohoto druhu je dána pravděpodobně i jeho využitím. Používalo se jeho dřevo, stínil, jeho květy byly vysoce ceněny v léčitelství a je také významně medonosným stromem. V obci Olešná byl v minulých stoletích vysazován jako doprovodná dřevina k sochám světců, okolo kostela a tvoří i pravidelnou síť na místním hřbitově. Některé tyto stromy přežily i více než 300 let a jsou dnes památnými a chráněnými kulturními památkami.

5.1.12 Mikroregion Kněžves

Svazek obcí mikroregionu Kněžves je účelovým svazkem právnických osob dle ustanovení § 50 a 51 zákona č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení) založený ustavující členskou schůzí v Kněževsi dne 21. 7. 1999. Sídlem svazku je Kněžves.

Svazek obcí mikroregionu Kněžves sdružuje obce Děkov, Hořesedly, Hořovičky, Chrášťany, Kněžves, Kolečov, Kolečovice, Olešná, Přílepy a Svojetín, celkem deset obcí (zakládající členové) s téměř pěti tisíci obyvateli a katastrální výměrou 10 tisíc hektarů. Výkres č.13 zobrazuje umístění mikroregionu v rámci administrativního rozdělení okresu Rakovník. Obrazová dokumentace je na obr. č. 14.

Předmětem činnosti je podpora všestranného rozvoje mikroregionu Kněžves a to zejména:

- Zajištění přípravy a realizace rozvoje mikroregionu v souladu s regionální politikou ČR, respektive okresu Rakovník.
- Koordinace politiky rozvoje mikroregionu, a to jak uvnitř, tak vně mikroregionu.
- zajištění spolupráce s regionálními, národními i mezinárodními orgány a institucemi.
- Podpora cestovního ruchu včetně prezentace nabídek regionu na veletrzích cestovního ruchu.
- Propagace a podpora podnikání v mikroregionu.
- Poskytování informací o možnostech mikroregionu.

<Zdroj: <http://www.knezevesko.cz/>>

5.1.12.1

5.1.12.2 Děkov

Počet obyvatel 205.

Místní části Děkov, Nová Ves a Vlkov.

Katastrální výměra 905 ha.

Děkov leží v severozápadní části Kněžveska. Děkov se může pochlubit více než šestisetletou historií. Místní kostel byl podle tradice založen pravděpodobně v roce 1037 mnichy z kláštera V Ostrově. Bývalá fara v sousedství kostela prochází rozsáhlou rekonstrukcí a v budoucnu se má stát novým administrativním a kulturním centrem obce. V plánu je i vybudování expozice věnované historii obce, která byla poznamenána po druhé světové válce odsunem původního většinového německého obyvatelstva.

5.1.12.3 Hořesedly

Počet obyvatel 465.

Katastrální výměra 584 ha.

Hořesedly leží v centrální části Kněžveska při silnici vedoucí do Karlových Varů. Díky své poloze téměř na půli cesty z Prahy do Karlových Varů bývaly Hořesedly zastávkou poštovních dostavníků a později také dálkových autobusů. V dobách poštovních dostavníků stávaly v Hořesedlech pro pohodlí cestujících dva příjemně zařízené hostince, jejichž útulnost vyzkoušel mnohý vzácný cestující, mezi nimi i příslušníci panovnických rodů, biskupové a další významné osobnosti.

5.1.12.4 Hořovičky

Počet obyvatel 540.

Místní části jsou Hořovičky, Bukov, Hokov a Vrbice.

Katastrální výměra 1913 ha.

Hořovičky leží v západní části Kněžveska na Karlovarské silnici z Prahy do Karlových Varů. Hořovičky proslavil světoznámý archeologický nález bronzové laténské faléry (kruhová ozdoba z koňského postroje) zdobené čtrnácti stylizovanými hlavičkami. Jedna z těchto hlaviček se stala symbolem Archeologického ústavu Akademie věd ČR. Honosná faléra byla objevena v roce 1863 v hrobce bohatého keltského velmože, odkryté na poli hospodáře Antoníma Ullmana z č.p. 5.

5.1.12.5 Chrášťany

Počet obyvatel 587.

Místní části Chrášťany a Nový Dům.

Katastrální výměra 1014 ha.

Chrášťany leží v jihovýchodní části Kněžveska na křižovatce železniční trati Rakovník - Louny a muzejní železnice Kolečovka. Chrášťany patří k největším chmelařským obcím na Rakovnicku. Jsou také významnou archeologickou lokalitou. Nejstarší zdejší nálezy pocházejí již z doby 5. tisíciletí před naším letopočtem. V místní části Nový Dvůr žila a pracovala řadu let spisovatelka Helena Šmahelová.

5.1.12.6 Kněžves

Počet obyvatel 1034.

Katastrální výměra 1256 ha.

Městys Kněžves je centrem Kněžveska. Kněžves je největší chmelařskou obcí na Rakovnicku. Sto padesát hektarů zdejších chmelnic se v současnosti sklízí výhradně pomocí strojních česaček. V minulosti však tato práce zaměstnávala v Kněževsi až pět tisíc lidí. Rozlehlé Václavské náměstí v centru

obce s délkou 550 a šířkou 140 metrů je dokonce větší než známější Václavské náměstí v Praze. Dodnes ho obklopuje řada velkých chmelařských statků. Nevýznamnější je statek č.p. 55 s unikátní chmelovou sušárnou s hodinovou věží. Městys leží na trase muzejní železnice Kolečovky a tématické cyklotrasy Kolečovka. V obci je Muzeum lidových krojů a expozice historických železničních vozidel. V areálu barokního kostela sv. Jakuba Většího se zachovaly pozůstatky někdejšího opevnění v podobě vodního příkopu. V posledních letech se oblast proslavila hříby koloději a hříby kavkazskými, které od jara do podzimu rostou ve velkém množství po celém Václavském náměstí. Městys se může pochlubit pestrým kulturním a společenským životem. Je zde sportovní areál a zrekonstruovaná sokolovna. Letní festival Dechparáda patří k nejnavštěvovanějším kulturním akcím měsíce srpna. Dalšími akcemi jsou srpnový den soutěží, rekordů a her Kněževská chmelová šiška a prodejní výstavy velikonočních a vánočních výrobků.

5.1.12.7 Kolečov

Počet obyvatel 112.

Katastrální výměra 515 ha.

Kolečov je obec ležící v blízkosti křižovatky silnic Praha, Karlovy Vary a Plzeň v západní části Kněževska. O vysokém stáří obce svědčí pahorek uprostřed obce, kde kdysi stávala kolečovská tvrz. Na místě zaniklé tvrze dnes stojí kaplička. Jako jedna z mála obcí Kněževska, které po druhé světové válce postihl odsun většinového německého obyvatelstva, si Kolečov dodnes zachoval tradiční ráz zdejších vesnic. O tomto místě je též zmínka v Encyklopedii českých vesnic, mapující významná místa tradiční lidové architektury na území České republiky.

5.1.12.8 Kolečovice

Počet obyvatel 866.

Místní části Kolečovice, Zderaz a Heřmanov.

Katastrální výměra 1534 ha.

Kolečovice leží v jihozápadní části Kněževska. Hned dva zámky, tzv. Starý a Nový zámek připomínají, že Kolečovice byly v minulosti více než dvě stovky let centrem velkého panství hrabat Wallisu. Nejvýznamnějším představitelem kolečovických Wallisů byl polní maršál hrabě Georg Olivier, ověnčený řadou válečných úspěchů. Patří k nim i vítězství nad Turky v bitvě u Zenty v roce 1697. Starý a Nový zámek slouží v současnosti jako domov důchodců. V Katastru obce se v posledních letech podařilo obnovit několik drobných památek, soch a křížků. Jde například o trojici dřevěných křížů zhotovených tradiční technikou ručního tesání dřeva. Obnovené památky spojuje značená vycházková cesta. Postupná obnova zcela zdevastované kaple sv. Jana Nepomuckého v místní části Zderaz je vedena občanským

sdužením Zderaz. Kolečovice jsou cílovou stanicí muzejní železnice Kolečovka. Pro návštěvníky je připravená i turistická ubytovna v budově místního kulturního domu.

5.1.12.9 Olešná

Počet obyvatel 554.

Katastrální výměra 1089 ha.

Vesnice Olešná se rozprostírá v jihovýchodní části Kněževska v sousedství města Rakovníka. Obec se rozkládá mezi lesy a úrodnými poli. V minulosti byla šlechtickým sídlem. V jeho držení se vystřídala řada významných rodů. V 18. století, za Mollartů a jejich nástupců, kteří byli spřízněni s rodem Meraviglia-Crivelli, byl v Olešné postaven výstavný zámek a okolní krajina okrášlena podle dobového vkusu celou řadou barokních soch světců. Spolu se sochami umístěnými i v katastru sousední obce Chrástany, tvoří unikátní soubor, který nemá v širším okolí obdoby.

5.1.12.10 Přílepy

Počet obyvatel 209.

Katastrální výměra 664 ha.

Přílepy leží v jižní části Kněževska. Na zdejší návsi je možné si prohlédnout několik mlýnských kamenů, proslulého výrobku zdejších pískovcových lomů. Neobyčejně tvrdý přílepský pískovec měl mnohostranné využití. Byl použit například na stavbu gotických bran v Rakovníku a údajně i na stavbu Karlova mostu v Praze. Lomy již v provozu nejsou a jedna z bývalých lomových oblastí je dnes chráněnou přírodní památkou. Řezbář Libor Daenemark pořádá v srpnu mezinárodní řezbářské symposium, kterého se účastní řada výtvarníků. Doprovodným programem bývá divadlo a koncerty.

5.1.12.11 Svojetín

Počet obyvatel 334.

Místní části Svojetín a Veclov.

Katastrální výměra 883 ha.

Nejsevernější obcí mikroregionu Kněževsko je Svojetín. Se svou více než sedmisetletou historií patří Svojetín k nejstarším obcím Kněževska. Podle archeologických nálezů jsou však dějiny zdejšího osídlení mnohem starší. Sahají až do doby kamenné. Dokladem toho je nález kamenné sekery objevené před lety u domu č.p. 59.

5.1.13 Spolupráce obcí mikroregionu Kněžvesko s městem Rakovník

Jedním z příkladů dobré spolupráce může být i cyklostezka Rakovník - Olešná s propojením Olešná - Kněžves.

Investorem bylo město Rakovník a projektantem Ing. Libor Křížák.

Předmětem stavby byla oprava stávajících účelových komunikací (lesní a polní cesty) tak, aby mohly sloužit nejen pro obsluhu přilehlých pozemků (úsek C) a pro cyklistickou dopravu, ale i pro chodce a inline bruslaře (úseky A a B). Stavba byla rozčleněna do 3 úseků A-C a celková délka stavebních úprav je 4.384 m.

Úsek A zajišťuje příjezd od Rakovníka k stávajícímu kynologickému areálu. Úsek B je tvořen 2 částmi, tvoří ho stávající polní cesta a lesní průsek. Úsek A a B slouží jako nová cyklostezka propojující město Rakovník s obcí Olešná. Stezka je vyhrazena pro cyklisty a chodce a je využívána především pro každodenní přepravu do zaměstnání, školy a k rekreačním účelům. Úsek C spojil cyklostezku Rakovník - Olešná s cyklostezkou Rakovník - Kněžves. Tato část prochází po severní hranici přírodní rezervace Tankodrom.

Dne 11.5.2012 se od 13.00 hodin uskutečnilo slavnostní otevření cyklostezky Rakovník - Olešná s propojením Olešná - Kněžves, která byla spolufinancována z Evropské unie prostřednictvím Regionálního operačního programu Střední Čechy. Celkové náklady na vybudování cyklostezky byly ve výši 13 129 919,- Kč.

Od Středočeského kraje byla dotace ve výši 7 140 096,40 Kč a společnost Prockter & Gamble - Rakona, s.r.o. přispěla částkou 400 000,- Kč a 5 589 832,- Kč přispělo město Rakovník. Cyklostezka do Olešné je široká 2,5 m a dlouhá 2,2 km. Svým terénem je vhodná nejen pro cyklisty, ale také pro milovníky kolečkových bruslí viz. výkres č. 5.

Obrázek č. 7 - cyklostezka Olešná - Rakovník

<http://www.cyklotoulky.cz/>

5.1.14 Přírodní rezervace Tankodrom

Původně se jedná o zemědělskou oblast. Půda byla vhodná pro pěstování chmele, obilovin a ovocných stromů, které byly vysazovány okolo úvozových cest. Rok 1949 přinesl velmi radikální proměnu dané oblasti. Území se stalo cvičišťem armády. Toto území se proměnilo během krátké doby v "Tankodrom", kde probíhal výcvik řidičů obrněných vozidel a tanků. Dlouhých padesát let docházelo k devastaci a degradaci celé oblasti. Došlo k erozi půdy, zničení úrodné ornice, kontaminaci pohonnými látkami a vynášení biologicky neaktivní spodiny při zakopávání vojenské techniky. Po redukci ozbrojených sil v roce 1999 byly pozemky armádou vráceny Okresnímu úřadu v Rakovníku. Ten pak ze zákona mohl předat pozemky původním vlastníkům nebo jejich potomkům. Přesto, že byla tato oblast po dlouhá desetiletí využívána armádou, bylo pozorováno několik živočišných druhů, které využily podmínek "Tankodromu" ke svému rozmnožování a osídlení lokality. Jedná se například o krutihlava obecného, řuhýka obecného, čolka horského, ropuchu krátkonohou a listonoha letního (viz obr. č. 15). Na základě těchto pozorování byla 1. prosince 1999 vyhlášena „Přírodní rezervace Tankodrom“.

Přírodovědný význam území

Předmětem ochrany je pestrá fauna, zejména bezobratlí, obojživelníci a avifauna na druhotně vzniklých stanovištích. Ornitologickým výzkumem, který probíhá nepřetržitě od roku 1996, byl skupinou členů České společnosti ornitologické prokázán výskyt 109 ptačích druhů, z nichž 61 zde hnízdí pravidelně a dalších 12 druhů nepravidelně. Vyhlášení území tedy mělo své opodstatnění – na velmi malé ploše je soustředěno rozmanité spektrum druhů; můžeme bez nadsázky prohlásit, že se jedná o významnou ptačí lokalitu regionálního významu. Zastoupení různorodých biotopů – od exponovaných suchých a slunných míst s řídkým porostem, přes kompaktní porosty trnky a šípku až po tvořící se lesíky – hostí mnoho ohrožených druhů, kterým naše intenzivně hospodářsky využívaná krajina v současnosti nabízí jen velmi málo vhodných refugií.

Zdroj: <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/Pece-o-prirodu-a-krajinu/prirodni-rezervace-tankodrom.html>>

Výčet chráněných živočišných druhů

Čolek horský (*Triturus alpestris*)

Není u nás vázán jen na hory, ale v čistých vodách ho nacházíme od 200 m pravidelně. Čolek horský zůstává ve vodě do srpna. Potom vylézá na souš v prostém černohnědém šatě se žlutým břichem. Měří 8 až 11 cm (Hanzák, a kol. 1969).

Ropucha krátkonohá (*Bufo calamita*)

Jedná se o ropuchu olivově šedou, které se prostředkem hřbetu táhne žlutý pás prostý bradavek. Krátké zadní nohy nedovolují ropuše krátkonohé skákat, ale běhat dovede docela čile. Zadní nohy jsou krátké a blány jsou vyvinuty nepatrně. V sypkém terénu se rychle zahrabává. Rozmnožují se až koncem dubna nebo i později (Hanzák, a kol.).

Listonoh letní (*Triops cancriformis*)

Patří mezi korýše, kteří jsou na břišní straně silně zploštělí, na straně hřbetní přikrytí mírně klenutým štítkem, který ponechává volný pouze konec zadečku s koncovou vidlicí. Měří i s vidlicí až 10 cm. V tůních pak vytrvává, pokud voda nevyschne, až do podzimu. Vyskytuje se jen na nemnoha lokalitách (Hanzák, a kol. 1973).

Krutihlav obecný (*Jynx torquilla*)

Krutihlav se od datlovitých liší především stavbou zobáku, který je kratší a mnohem slabší. Proto si hnízdí dutinu nikdy sám nevydlabává. Ač má šplhavé nohy, ke šplhu je téměř nikdy nepoužívá. Barva a struktura peří se velmi podobá sovím. Jedná se o tažného ptáka. K zastrašení nepřítele používá otáčení hlavy o 180°, protažením krku a načepýřením peří. Krutihlav se projevuje velmi zajímavým zpěvem.

Živí se i sběrem mravenčích kukel, které chytá na dlouhý lepkavý jazyk (Hanzák, a kol. 1963).

Ťuhák obecný (*Lanius collurio*)

Kdysi patřil u nás k běžným zpěvným ptákům. Jedná se o stěhovavý druh. Pro hnízdění si volí suché kraje s keřovitým porostem. Do hnízdiště se pravidelně vrací. Hnízda staví nejraději v trnitých keřích. Slouží jako ochrana a trny i k napichování ulovené kořisti. Nestravitelné části potravy vyvrhují v podobě drobných chuchvalců. Je velmi dobrým napodobitelem hlasů jiných ptačích druhů (Hanzák, a kol. 1963).

5.1.15 Přírodní rezervace Červená louka

V řešeném území se nachází maloplošné chráněné území - přírodní rezervace Červená louka, které bylo vyhlášeno 16.6. 1989 a kolem nějž je vymezeno ochranné pásmo v šířce

50 m. Jedná se o mokřadní a slatinné louky podél pravostranného přítoku Lišanského potoka. V minulosti byla lokalita devastována odvodněním a těžbou rašeliny. Všechny tyto vlivy byly dočasné a v lokalitě proběhla realizace plánu péče regenerace společenstev lokality. Důvodem vyhlášení přírodní rezervace je především slatiniště a vlhké louky s mokřadními společenstvy (viz obr. č. 16).

U umělého jezírka se vyskytují vzácnější mokřadní druhy. Mezi ně patří pcháč šedý, pcháč zelený, kakost bažinný, srpice barvířská, bezkolenec modrý, kosatec sibiřský a bukvice lékařská. Průzkum také prokázal výskyt vzácných druhů motýlů a plžů (*Aplexa hypnorum*).

Lokalita Červená louka bývala v období 17. a 18. století místem, kde býval poslední ze čtyř rybníků rozložených na toku potoka Oleška nebo později Olešenského potoka. Majitelé panství se věnovali nejen klasické rostlinné a živočišné výrobě, ale také chovu ryb. V 19. století byly rybníky zrušeny, chov ryb zanikl a bahno z rybníků bylo rozvezeno na panské polnosti. V této oblasti se také těžila rašelina. Po skončení těžby vznikla jezírka a mokřady, které daly základ budoucí přírodní rezervaci.

5.1.15.1 Výčet chráněných rostlinných druhů

Bezkolenec modrý (*Molinia caerulea*)

Lipnicovité (*Poaceae*)

Trsnatá tráva rostoucí roztroušeně na loukách, slatích a rašeliništích. Roste na bahnitých a rašelinných loukách a na okrajích lesů, vyhledává zamokřené půdy s nedostatkem živin a přebytkem organické hmoty. Nejlépe mu svědčí slunečná stanoviště, roste však i v polostínu. Nejhojněji se vyskytuje na místech, kde bývá půdní profil zjara zcela nasycen vodou. Jeho výskyt vždy signalizuje nejvyšší stupeň degradace (Dostál, 1989).

Kosatec sibiřský (*Iris sibirica*)

Kosatcovité (*Iridaceae*)

Kosatec sibiřský je vytrvalá bylina rostoucí v trsech, která může dosahovat výšky až 50 - 120 cm. Této výšky dosahuje po 2 - 5 letech růstu. Stonek je dutý a okrouhlého tvaru. Podzemní oddenek je silný a krátce plazivý. Květy vyrůstají většinou v počtu jednoho až třech v paždí listenů, jsou světle až tmavě modrofialové s tmavším žilkováním. Vyskytuje se na vlhkých slatinných a rašelinných loukách, mokřinách a březích vodních ploch. Preferuje místa s bahnitou, hlinitou, výživnou a vápnitou půdou. Náchylný je na vysoké koncentrace solí v půdě a snáší špatně kosení luk. Proto se vyskytuje hlavně v nekultivovaných areálech. V našich zemích byl likvidován hlavně meliorací pozemků. V České republice je zanesen v Červeném seznamu jako ohrožený druh zařazený do skupiny C3 (podle vyhlášky MŽP ČR č. 395/1992 Sb) a je hodnocen jako silně ohrožený druh. Tato rostlina se využívá i v okrasných zahradách. Dá se použít i pro kořenové čističky (Dostál, 1989).

Bukvice lékařská (*Stachys officinalis*)

Hluchavkovité (*Lamiaceae*)

Středně vysoká vytrvalá bylina, dost častá ve světlých lesích a na vlhkých loukách. Kvete v červenci až září (Deyl, 1980).

Pcháč šedý (*Cirsium canum*)

Hvězdicovité (*Asteraceae*)

Vysoká vytrvalá bylina, obecná na vlhkých loukách, v příkopech a v bažinách, hlavně v teplejších oblastech. Kvete v červenci až říjnu (Deyl, 1980).

Pcháč bahenní (*Cirsium palustre*)

Hvězdicovité (*Asteraceae*)

Dvouletá vysoká vytrvalá bylina, velmi hojná na vlhkých loukách, v rašelinách, na prameništích a na březích vod. Kvete od srpna do října (Deyl, 1980).

Kakost bažinný (*Geranium palustre*)

Kakostovité (*Geraniaceae*)

Vytrvalá vyšší rostlina s chabými lodyhami, opírající se o okolní rostliny. Roste v pobřežních křovinách, na vlhkých lukách a luzích. Kvete od června do října (Deyl, 1980).

Srpice barvířská (*Serratula tinctoria*)

Hvězdicovité (*Asteraceae*)

Vyšší vytrvalá bylina, dost častá ve světlých lesích, na slatinných lukách a na výslunných pahorcích. Kvete v červenci až září (Deyl, 1980).

5.1.16 Analýza problémů hodnot a záměrů v území

Obec Olešná byla typickou zemědělskou vesnicí. V obci bylo JZD a STS. Ve zdejších provozech byla opravována zemědělská technika pro celou zemědělskou oblast Kněževeska. JZD se zaměřovalo na živočišnou výrobu. Šlo především o odchov selat a prasat na výkrm a odchov telat a krav s tržní produkcí mléka. Rostlinná výroba byla zaměřena na krmiva a pěstování chmele. V polovině devadesátých let byl areál opuštěn a začal chátrat. Do současné doby je nevyužitý. Vzhledem ke komplikovaným majetkovým vztahům a dodnes nevyřešeným restitučním nárokům se nedá v brzké době předpokládat využití areálu nebo jeho sanace. Dochází k rozpadání budov, zarůstání náletovými dřevinami a bylinami. Také se toto místo stává cílem sběračů kovů nebo narkomanů. To přináší do obce i bezpečnostní rizika. Areál je umístěn v jihovýchodní části obce Olešná.

Druhým problémem v centrální části obce je okrasná alej s nevyhovujícím asfaltovým chodníkem. Stromy jsou zanedbané, nemocné a prosychající. Kořeny potrhaly chodník a způsobily jeho zvlnění s trhlinami. Nebezpečnost přerostlých stromů v aleji je i v tom, že vedle aleje je Sokolská louka s dětským hřištěm. To je veřejně přístupné, využívané dětmi z obce a také při hodinách tělocviku žáky místní školy. Obyvatelé obce v těchto místech pořádají různé sportovní a kulturní aktivity (volejbalový turnaj, Staročeské máje atd.).

Nedostatkem mimo centrum obce je poničená sakrální památka situovaná severně nad obcí. Místo U Křížku je jedním z důležitých komunikačních míst pro pěší a cyklisty mezi obcí Olešná a Rakovníkem. Na obr. č. 17 jsou vyznačena problematická místa obce určená k řešení.

V obci jsou opomíjena veřejná prostranství a veřejná zeleň. Náves byla pokryta asfaltem a původní

zeleň nebyla nahrazena. Domy v obci jsou udržované, probíhá stavební činnost. Dochází k opravám a úpravám domů. Nové domy se staví v oblastech vymezených pro novou bytovou výstavbu. Vzhledem k nedostatečné kapacitě stávajících inženýrských sítí se jedná pouze o individuální výstavbu.

Hodnotou v území je krajinná zeleň, která tvoří téměř 50% rozlohy celého území, vodní plochy a vodoteče. Jedná se především o rybníky. Problematickým se jeví návesní rybník přebudovaný na požární nádrž. Na části území byla vyhlášena maloplošná rezervace Červená louka mokřadního typu. Oblastí prochází i regionální biokoridor Rakovnický a Olešenský les.

5.1.17 SWOT analýza

SWOT je zkratkou anglických slov *Strengths* (silné stránky organizace, přednosti), *Weaknesses* (slabé stránky organizace, nedostatky), *Opportunities* (příležitosti ve vnějším prostředí) a *Threats* (hrozby z vnějšího prostředí), (Kotler, 2001).

SWOT analýza je nástrojem zaměřeným na charakteristiku klíčových faktorů ovlivňující strategické fungování obce. SWOT analýza využívá závěrů předchozích analýz tím, že identifikuje hlavní silné a slabé stránky a porovnává je s hlavními vlivy z okolí, resp. příležitostmi a ohroženími a směřuje k syntéze jako k východisku pro formulaci strategie (Sedláčková, 2000).

Tabulka č. 2 - SWOT analýza

silné stránky	slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">- přirozené přírodní prostředí- přírodní rezervace- kulturní akce- naučné stezky- tradice pěstování chmele- dobrá dopravní dostupnost- člen mikroregionu Kněževesko- rybníky - lov ryb- žádné chatové kolonie	<ul style="list-style-type: none">- vesnická lokalita- webová prezentace neaktualizovaná- špatná propagace- není nabídka ubytování- nejsou atrakce pro děti- chybějící slušné restaurační zařízení
příležitosti	hrozby
<ul style="list-style-type: none">- obliba cykloturistiky a turistiky- možnost koupání a houbaření- kulturní památky- blízkost města Rakovník- rostoucí zájem o krátkodobou rekreaci	<ul style="list-style-type: none">- devastace přírody- konkurence sousedních obcí- špatné počasí- návštěvnost jen v letním období

Zdroj: šetření a zpracování vlastní

5.1.18 Vyhodnocení analytické části

Po získání všech dostupných informací o obci Olešná a mikroregionu Kněžvesko je obec Olešná vhodnou lokalitou pro krátkodobou rekreaci s dobrou vazbou sídla na krajinu.

Pozitivem je blízkost města, kde je dostatek zájemců o tento model rekreace a vhodné přírodní podmínky, které jsou dány 50 % lesnatostí řešeného území a existencí dvou maloplošných přírodních rezervací v daném území, dále dobrá prostupnost krajiny díky zachovalým historickým lesním a polním cestám a také vybudovaná síť cyklostezek a tras pro pěší, které navazují na další obce mikroregionu Kněžvesko, stejně jako dostatek kulturních památek rozmístěných nejen v obci, ale i mimo zastavěnou část obce (viz obr. č. 11).

Negativem je nedostatečné vybavení ve službách. Chybí restaurační zařízení, ubytování, doplňkové sportovní aktivity. Problémem se jeví i vodní plochy, které nejsou dostatečně čisté pro využití koupáním. Kulturní památky je nutné rekonstruovat a zpřístupnit, zcela chybí jejich propagace. Nedostatkem je i malá aktivita občanů při pořádání společenských a kulturních akcí.

5.2 Návrhová část

5.2.1 Návrh výhledového místa se sakrální památkou U Křížku

5.2.1.1 Koncepce

Návrh by měl přispět ke zlepšení atraktivity a využitelnosti místa. Jedná se o místo historické na původní cestě spojující obec Olešnou s Rakovníkem. Jde o cestu pro pěší a cyklisty s vyloučením automobilové dopravy. Místo je využíváno pro rekreaci, sport a odpočinek. Cílem by měla být služba veřejnosti v podobě upravené plochy s lavičkou a stojanem na kola a výhledem na obec Olešnou (viz obr. č. 18).

5.2.1.1.1 Výhledové místo U Křížku na dobové fotografii

Pohled zachycený na této fotografii pravděpodobně z poloviny šedesátých let minulého století od neznámého autora není místo s barokní památkou U Křížku. Jedná se o podobnou stavbu také z obce Olešná, která ale byla umístěna u cesty směřující k obci Kněžves. Bohužel se v archivu a ani u dosud žijících pamětníků z obce Olešná nepodařilo dohledat fotografie, na kterých by bylo toto místo zachyceno s původním křížem. Tato fotografie je součástí archiválií SOA Rakovník.

Obr. č. 8 - lípy srdčité se sakrální památkou

Zdroj: SOA Rakovník

5.2.1.2 Pozemky dotčené stavbou U Křížku

Tabulka č. 3 - pozemky dotčené stavbou U Křížku

Parcelní číslo	Druh pozemku	Číslo LV	Výměra (m2)	Katastr. území	číslo k.ú.	Vlastník
424/2	ostatní plocha	10001	242	Olešná u Rakovníka	5421999	obec Olešná
413/5	lesní pozemek	10001	442	Olešná u Rakovníka	5421999	obec Olešná

Zdroj: <<http://www.czuk.cz/>> - Český úřad zeměměřičský a katastrální

5.2.1.3 Současný stav

Při cestě z Olešné do Rakovníka je místo, kterému se říká U Křížku. V kronice obce Olešná je zapsáno: Na jih od obce nad úvozem dala obec svým nákladem postavit kamenný kříž s nápisem: "U děje plném roce 1848" a v druhém řádku: "vzvyš se nad nebesa a bože a po vsí zemi sláva tvá", asi na památku nastoupení vlády rakouského císaře Františka Josefa I. a zrušení roboty. Kolem kříže bývala zahrádka ze smrků, která byla vysekána a zasazeny 2 lipky a 1 jeřáb. Na místě jsou prý pochováni vojáci z bitvy roku 1620. Ve zdejší oblasti od 2. října do 5. listopadu 1620 bojovalo za samostatnost české koruny vojsko královské proti vojsku císařskému. K tomu se váže i pověst. Zdejší lesy jsou místem skonu mnoha bojovníků obou stran a ti se v den dušičkový míhají a světélkují mezi stromy. Je slyšet i nářek mrtvých. Památka se bohužel nedochovala a byla zničena vandaly. Původní kamenný kříž byl nahrazen železným a pak ještě dřevěným. Ani tyto

rekonstrukce nebyly uchráněny vandalismu. Pozemek patří obci Olešná. Původně byly severně od památníku vysazené 2 lípy srdčité. Náletově se uchytily 2 borovice lesní, které zakrývají pohled na podstavec a taktéž znemožňují výhled od památníku směrem k obci (viz obr. č. 19).

Toto místo je častým cílem pěších výletů nejen občanů obce Olešná, ale také výletníků přicházejících od Rakovníka po lesních cestách. Zastavují se i cyklisté, kteří projíždějí po nově otevřené cyklistické stezce, která je od tohoto místa vzdálená přibližně 350 metrů.

Na obr. č. 21 - pro obec Olešnou v měřítku 1:500 je zpracován současný stav sakrálního místa U Křížku. Součástí je kompoziční rozbor a skladba dřevin. Metodika inventarizace je v kapitole 4.2.1.6. Byla pořízena fotodokumentace sakrálního místa U Křížku a popsané fotografie jsou na obr. č. 19. Byla vytvořena inventarizační tabulka č. 4 dřevin v lokalitě U Křížku.

Inventarizační tabulka dřevin U Křížku (leden 2014)

Tabulka č. 4 - inventarizace dřevin U Křížku

Číslo	Jméno dřeviny	Průměr kmene	Průměr koruny	Výška v m	Věk	Sadovnická hodnota	Poznámka
1	<i>Pinus sylvestris</i>	0,69	4	12	30 - 40	4	nálet
2	<i>Pinus sylvestris</i>	0,98	5,5	13,5	30 - 40	4	nálet
3	<i>Tillia cordata</i>	1,32	6,8	25	50 - 70	4	součástí úprav
4	<i>Tillia cordata</i>	1,46	7,6	18	50 - 70	4	součástí úprav

Zdroj: vlastní šetření (leden, 2014)

5.2.1.4 Determinace současných dřevin U Křížku

Lípa srdčitá (*Tillia cordata*)

Listnatý strom dorůstající výšky 30 a více metrů s košatou, klenutou korunou. Listy jsou dlouze řapíkaté, nesouměrně srdčité. Květy jsou žlutavě bílé. Plodem je oříšek. Původem z Evropy (Kremer, 2003).

Borovice lesní (*Pinus sylvestris*)

Jehličnatý strom dorůstající výšky 30 metrů. Koruna široce rozložená. Tuhé jehlice vyrůstají po dvou na brachyblastech. Vejčité, šedohnědé 3-7 cm dlouhé šišky. Semena křídlatá. Původu euroasijského (Kremer, 2003).

5.2.1.5 Návrh obnovy místa U Křížku

Na základě výsledků všech průzkumů, studia podkladů a informací získaných v literární rešerši byl vypracován návrh sakrálního místa U Křížku. Návrh se skládá z mapy č. 20 s vyznačením lokality v měřítku 1: 500 a z kompozičního řešení v měřítku 1: 500 (viz výkres č. 22) pro sakrální památku U

Křížku. Výkres č. 23 v měřítku 1:45 zachycuje návrh úpravy v řezu. Součástí návrhu jsou kompoziční a technické prvky na obr. č.24.

Návrh obnovy počítá s uvedením místa do souladu s okolní krajinou. Jedná se o plynulou návaznost na listnatý les a polnosti, které ohraničují toto místo. Budou odstraněny 2 kusy náletové dřeviny borovice lesní, vysekáno křoví (šípky a trnky), které brání jižnímu výhledu k obci. Bude osazena lavička, stojan na kola a přístupové šlapáky. Pozornost k odkazu minulosti je hodnotou, na které se staví (Semerák, Bohmann, 1977). Proto by měla být památka obnovena včetně latinského kříže, který se nedochoval. Toto osazení musí být řešeno v součinnosti s odborem kultury v Rakovníku. Místo nebude dále osazováno žádnou jinou doprovodnou zelení. Ponechány zůstanou jen dvě lípy srdčité, které jsou původní.

Ekonomické zhodnocení

Pro návrh revitalizace je doporučeno postupovat od jednoduššího místa k náročnějšímu. V první fázi začít od výhledového místa U Křížku. Tato revitalizace přinese okamžitý užitek.

I. etapa - je zaměřena na přípravu plochy, tj. odstranění dřevin i s pařezy, odstranění náletových křovin a vysekání trávy. V této etapě proběhnou terénní úpravy a zemní práce k umístění technických prvků.

II. etapa - založení šlapáků do pískového lože, umístění mobiliáře (lavička a stojan na kola). Nakonec bude doset trávník. Na založených plochách je počítáno s rozvojovou péčí. Travnatá plocha bude pravidelně sekána minimálně 6 x ročně.

Ekonomické zhodnocení je vyjádřeno v tabulce č. 4 a 5.

Obec při realizaci může využít finance z několika zdrojů na zakoupení mobiliáře. Je možné požádat o dotace z Evropské unie, ze státního rozpočtu či z krajů nebo ze soukromých zdrojů, jako jsou například nadace, občanské spolky a sdružení či dary od fyzických či právnických osob. Zapojením veřejnosti a využitím místních zdrojů dojde k velké úspoře finančních prostředků. Občané tím také získají větší osobní vztah k dané lokalitě. Obec zaměstnává 3 pracovníky na údržbu zeleně v obci a tato práce může být vykonávána v rámci údržby bez mimořádných finančních výdajů obce v řádné pracovní době těchto zaměstnanců.

Technologie kácení dle norem

Navrhované dva stromy borovice lesní budou pokáceny podle technologického postupu při kácení stromů v době vegetačního klidu. Náletové keře šípky a trnek budou vysekány pomocí křovinořezu. Tráva bude vysekána a vyhrabána. Bude provedeno položení kamenných šlapáků do pískového lože k místu, kde bude osazena lavička a stojan na kola.

Tabulka č. 5 a 6 - kalkulace nákladů na mobiliář U Křížku

	Kusů	Cena s DPH	Celkem
Lavička typ La	1	9.073,-	9.073
Stojan na kola	1	4.950,-	4.950
Šlapáky pískovcové	20	160,-	3.200,-
Cena celkem			17.223,-

Zboží	Kusů	Cena s DPH	Celkem
Lavička typ V	1	2,500,-	2,500,-
Stojan na kola	1	4.950,-	4.950
Šlapáky imitace dřeva	20	163,2	3.264,-
Cena celkem			10.714,-

5.2.2 Návrh okrasné aleje

5.2.2.1 Koncepce

Návrh by měl přispět k rozvoji a stabilizaci současné okrasné aleje, mělo by dojít ke zlepšení estetickému a bezpečnostnímu. Toto místo je vyhrazeno pro pěší a cyklisty s vyloučením automobilové dopravy. Cílem je přivést do centrální části obce více návštěvníků a oživit služby chybějící v centru obce. Jde především o restaurační zařízení, ubytování a tím dát impuls i pro konání společenských a kulturních akcí na veřejných prostranstvích vedle nové okrasné aleje.

5.2.2.1.1 Okrasná alej v dobovém vyobrazení

Na obr. č. 25 je zachycena kresba z druhé poloviny 18. století s úpravou aleje směřující k zámku od mostu přes potok Olešku. Původní alejová výsadba byla pravděpodobně topolová alej. Žádný záznam o druhu dřevin se nedochoval. Od levé strany je vidět barokní stavba kostela sv. Martina se zvonící, hospodářské budovy patřící k zámku a v popředí původní malá budova školy. Obecní louka sloužila jako pastvina a místo her vesnických dětí.

Kolorovaná fotografie z druhé poloviny 19. století nabízí úpravu aleje směřující k zámku od mostu přes vodoteč. Původní výsadba nepřevyšuje budovy zámku, školy a hospodářských objektů patřících k zámku. Potok Oleška není regulován. Pouze v místě přemostění jsou zpevněné břehy. Potok odvádí vodu do oblasti podmáčených luk, kterým se říkalo

V Olšinách. Na fotografii je vidět i nová budova školy.

5.2.2.2 Současný stav

Pro cestu vedoucí od hlavní silnice směrem k baroknímu zámku se vžilo místní označení "Dlážděnka". Je odvozeno od původní povrchové úpravy této komunikace. Začátkem osmdesátých let byla původní cesta pokryta asfaltovou vrstvou. Komunikace nebyla kvalitně založena a na mnoha místech došlo kořeny k nadzvednutí asfaltového koberce. Cesta byla původně lemována hlohovou alejí. Z té se bohužel zachovalo torzo (sedmi stromů), které je ještě každým rokem velmi neodborně seřezáváno. V roce 1957 byly některé hlohy a všechny smuteční vrby, které zpevňovaly břeh potoka Oleška vykáceny a nahrazeny javorem jasanolistým, jasanem ztepilým a břízou bílou. Dřeviny tohoto typu nejsou vzhledem ke své mohutnosti a výšce vhodné pro okrasnou přístupovou alej vedoucí k baroknímu zámku. Svou velikostí zcela zastiňují pohled na jižní průčelí zámku. Důvodem špatného stavu dřevin v okrasné aleji je především neodborná péče. Nevhodné ošetřování a řez je základní problém. Bříza patří mezi alergenní rostliny. Je tedy málo vhodnou dřevinou v oblasti sportovišť, která se na tomto místě nacházejí. Jedná se o tzv. Sokolskou louku s tenisovým kurtem, volejbalovým hřištěm a malým hřištěm pro kopanou. Původní most s dřevěným zábradlím v bílé barvě byl nahrazen jednoduchou trubkovou konstrukcí. Ta již také neplní svou původní funkci. Nosná konstrukce je poničená rží a může dojít k odlomení zábradlí.

Ve výkresu č. 28 v měřítku 1:200 je zpracován současný stav aleje. Metodika inventarizace je v kapitole č. 4.2.1.6. Byla pořízena fotodokumentace okrasné aleje a popsané fotografie jsou na obr. č. 26. Výstupem je grafické a textové zhodnocení. V tabulce č. 7 je uveden pozemek dotčený stavbou. Inventarizace dřevin byla zpracována do tabulky č. 8. Graficky je zpracován osazovací plán ve výkresu č. 29 pro okrasnou alej v měřítku 1 : 200 a výkres č. 30 v měřítku 1 : 20 je řezem chodníku s nově vysázenou okrasnou alejí.

5.2.2.3 Pozemek dotčený stavbou - okrasná alej

Tabulka č. 7 - pozemek dotčený stavbou - okrasná alej

Parcelní číslo	Druh pozemku	Číslo LV	Výměra (m2)	Katastr. území	číslo k.ú.	Vlastník
666/1	ostatní plocha	10001	566	Olešná u Rakovníka	542199	obec Olešná

Zdroj: <<http://www.czuk.cz/>> - Český úřad zeměměřičský a katastrální

5.2.2.4 Determinace současných dřevin v aleji

V původní aleji bylo vysázeno 20 hlohů obecných (*Crataegus leavigata*). Z nich se dochovalo jen 7 kusů. Dále je zde 6 javorů jasanolistých (*Acer negundo*), jeden jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum*) a 2 jasanů ztepilých (*Fraxinus excelsior*). Většina těchto dřevin je ve špatném stavu a jsou vhodné k pokácení. Špatný stav je dán především neodborným řezem v nevhodnou vegetační dobu. Jírovec maďal je každoročně napadán klíněnkou. Ta v místě přetrvává. Spadané listí není odváženo a páleno. Zůstává na místě a je tedy místem stále se opakující nákazy stromu. Chemická ochrana se nepoužívá. Strom je umístěn v blízkosti zpevňující zídky. Ta je potrhána kořenovým systémem stromu a jeho kmenem. Stává se v tomto případě nestabilní. Kmen má několik dutin s vyhnílym dřevem.

Hloh obecný (*Crataegus leavigata*)

Je to strom, který se dožívá 150 i více let. Dosahuje výšky 3 -5 metrů. Listy jsou laločnaté nejvýše do poloviny čepele, květy v chocholících s bílými korunními lístky. Plodem jsou červené malvice s dvěma až třemi pečičkami. Jedná se o původní dřevinu z biotopu listnatých lesů (Pikula, 2003).

Jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*)

Listnatý strom dorůstající výšky až 30 metrů. Dožívá se až 50 let. Listy jsou vstřícně lichozpeřené s 9 - 13 lístky. Květenstvím je lata. Kvete od dubna do května. Daří se mu na vlhkých stanovištích. Pochází z Evropy (Pikula, 2003).

Javor jasanolistý (*Acer negundo*)

Listnatý opadavý strom z čeledi mýdelníkovitých. Strom dorůstající výšky 15 metrů. Koruna kopulovitě klenutá, nepravidelná. Listy vstřícné, lichozpeřené pěti až sedmičetné. Květy jednopohlavné. Pochází ze Severní Ameriky (Pikula, 2003).

Jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum*)

Strom dorůstající výšky 20 - 25 metrů. Dožívá se 100 - 200 let. Listy jsou vstřícné, dlanitě pěti až devítičetné. Květy oboupohlavné, ve vzpřímených hroznovitých latách. Květy se zvonkovitým kalichem a bíle, červeně a žlutě tečkovanými korunními plátky. Plodem je ostnitá tobolka. Pochází z Jižní Evropy (Pikula, 2003).

Tabulka č. 8 - inventarizační tabulka dřevin - okrasná alej

Číslo	Jméno dřeviny	Průměr kmene	Průměr koruny	Výška v m	Věk	Sadovnická hodnota	Poznámka
1	<i>Aesculus hippocastanum</i>	2,36	13,5	25	50 - 70	3	dutiny v kmenu
2	<i>Acer negundo</i>	1,25	7,5	23	50 - 60	2	zanedbané
3	<i>Acer negundo</i>	1,42	8	23	50 - 60	2	u hřiště
4	<i>Fraxinus excelsior</i>	1,35	8,5	21	50 - 60	3	u hřiště
5	<i>Crataegus leavigata</i>	0,56	1,1	2	70 - 80	2	u hřiště
6	<i>Crataegus leavigata</i>	0,54	1,35	2	70 - 80	2	špatný řez
7	<i>Acer negundo</i>	1,12	5	16	50 - 60	2	špatný řez
8	<i>Crataegus leavigata</i>	0,57	1,32	2	70 - 80	4	špatný řez
9	<i>Acer negundo</i>	0,99	6,5	15	50 - 60	3	proschlé větve
10	<i>Crataegus leavigata</i>	0,54	1,48	2	70 - 80	2	špatný řez
11	<i>Acer negundo</i>	0,97	5	12	50 - 60	2	nemocný
12	<i>Acer negundo</i>	1,37	7,7	17	50 - 60	2	nemocný
13	<i>Acer negundo</i>	1,41	4	15	50 - 60	2	nemocný
14	<i>Acer negundo</i>	1,28	7	19,5	50 - 60	2	nemocný
15	<i>Crataegus leavigata</i>	58	1,29	2	70 - 80	2	nemocný
16	<i>Acer negundo</i>	1,32	8,5	20	50 - 60	3	nemocný
17	<i>Crataegus leavigata</i>	53	1,35	2	70 - 80	2	špatný řez
18	<i>Crataegus leavigata</i>	55	1,64	2	70 - 80	2	špatný řez
19	<i>Fraxinus excelsior</i>	1,43	9	23	50 - 60	3	suché větve

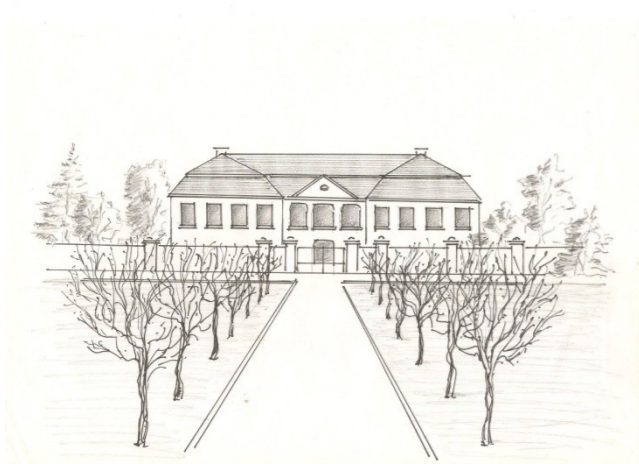
Zdroj: vlastní šetření a měření (leden, 2014)

5.2.2.5 Návrh obnovy okrasné aleje

Památkovou hodnotu mají i komunikace, jejichž historická úprava se nedochovala, jsou však stále vedeny v původní historické trase (Schubert, 2007). Toto pravidlo bude respektováno i v případě obnovy této okrasné aleje (viz výkres. č. 27 v měřítku 1 : 5 000), kdy dojde k obnově v původní trase.

Všechny tyto dřeviny navrhované pro obnovu okrasné aleje svým habitem (výškou, tvarem, zavětvením, listem, kětem) odpovídají požadavkům na novou výsadbu. Není nutná výsadba alejových stromů s výškou kmene 2,3 metru. Šířka výsadbového pásu pro novou alej je dostatečná, takže nižší koruny navrhovaných dřevin 1,90 - 2,10 m nebudou zasahovat do cesty pro pěší a cyklisty.

Obr. č. 9 - skica okrasné aleje s pohledem k zámku

Zdroj: vlastní kresba

Navrhované varianty dřevin

Hloh obecný Paulův (*Crataegus laevigata Paul's Scarlet*)

Menší strom s široce kuželovitou, později kulovitou korunou. Postranní větve široce rozložené. Výška 4-6-8 metrů, šířka 3-4(6) m. Listy opadavé, široce vejčité, 3-5 laločnaté. Leskle temně zelené. Květy plné, karmínově červené. Nemiluje příliš chudé a lehké půdy. Snáší sušší i vlhčí stanoviště. Mrazuvzdornost výborná. Kvete V-VI.

Jabloň Moerlandská červená (*Malus x moerlandsii Nicoline*)

Stromky zpočátku kompaktní, vzpřímené, později nepravidelně rozložené. Výška i šířka 4-7 m. Listy opadavé, elipčité až vejčité, temně hnědočervené. Květy jednoduché, asi 3 cm široké. Malvice malé, červené, početné. Půdy středně těžké, živné, vlhčí, humózní a kypré. Kvete IV-V.

Sakura převislá (*Prunus serrulata Kiku-shidare*)

Menší strom s obloukovitě převislými větvemi. Ve stáří s polokulovitou, níčí korunou. Výška 3-6 m, šířka 3-4 m. Listy opadavé, elipčité, rašení bronzové. Květy růžové, hustě plné, až 6 cm široké. Kvete IV-V.

Tabulka č. 9 - materiál k výsadbě - okrasná alej

	Kusů	Množství	Cena za kus	Cena za množství	Celkem
Vysazovací kůl	30		44,-		1,452,-
Úvazky		10 m		10,-	900,-
Jutová chránička	4	25 m	230,-		920,-
Hnojivo	1	10 kg	329,-		329,-
Substrát		8 t			2,400,-
Celkem					6,001,-

Zdroj: vlastní, porovnáním cen na trhu

Tabulka č. 10 - cena za dřeviny

Latinské jméno	Velikost	Počet kusů	Cena za kus	Celková cena	Cena za materiál	Cena celkem
<i>Crataegus laevigata Paul's Scarlet</i>	180	30	1850,-	55,500,-	6,001,-	61,501,-
<i>Malus moerlandsii Nicoline</i>	175	30	1745,-	52,350,-	6,001,-	58,351,-
<i>Prunus serrulata Kiku-shidare</i>	190	30	1690,-	50,700,-	6,001,-	56,701,-

Zdroj: vlastní, porovnáním cen na trhu

5.2.2.6 Zásady organizace výstavby

Výstavba cesty bude probíhat za celkové uzavírky původní cesty. Vzhledem k rozsahu stavby bude budována celá komunikace bez rozdělení do etap. Hlavním kritériem bude množství finančních prostředků, které budou na výstavbu cesty a vysazení nové aleje vyčleněny. Je možné vybudovat pouze cestu a v následujícím období provést výsadbu aleje.

Vzhledem k tomu, že se v lokalitě pohybují pouze pěší, není nutné budování objížd'ky.

Vzhledem k charakteru stavby nebude v místě zřizováno zařízení staveniště. Všechny materiály budou naváženy přímo na stavbu bez mezideponie. Přebytečná zemina bude použita zhotovitelem na úpravu okolního terénu. Nevyužitelné materiály budou odvezeny na skládku, kterou zajistí zhotovitel stavby, případně na místo, které určí zhotovitel.

Při realizaci stavby je nutno dodržovat všechny platné směrnice, předpisy a normy ČSN, včetně dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví pracujících. Pro bezpečnost práce a provoz technických zařízení při stavebních pracích platí zejména zákon č. 262/2006 Sb., č. 591/2006 Sb., nařízení vlády č. 178/2001 Sb., 148/2006Sb., vyhláška 415/2003 Sb., 601/2006 Sb. Základní zásady a požadavky pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci jsou dány zákonem č. 309/2006 Sb. a platnými právními předpisy uvedenými v § 23 tohoto zákona (nařízení vlády č. 362/2005 Sb., č. 101/2005 Sb., č. 378/2001 Sb., č. 168/2002 Sb. č. 11/2002 Sb., č. 178/2001 Sb., č. 406/2004 Sb.). Dále platí vyhlášky a nařízení související. Při pracích v ochranných pásmech inženýrských vedení je třeba plnit podmínky správce a dbát na zvýšenou opatrnost pracovníků.

Před zahájením stavby zajistí technický dozor investora vytyčení inženýrských sítí a hranic všech dotčených pozemků. Během stavby je nutné vytyčení chránit před poškozením.

Projekt je řešen tak, aby byly dodrženy podmínky zajišťující bezpečnost práce i provozu jak během stavby, tak i po dokončení.

5.2.2.7 Technologie zakládání nových výsadeb

Základem existence rostlin je vhodná skladba půdy. K zakládání nového trávníku a k nové výsadbě dřevin je vhodná zemina s vlastnostmi podobnými ornici. Její vrstva by měla být minimálně 10 - 20 cm. Tato vrstva musí být na podkladě, který umožní průchod vody, živin a vzduchu. Proto je potřeba před novou výsadbou věnovat pozornost i obsahu živin v půdě, množství organické hmoty, vzduchu a vody.

Výsadba nové aleje zlepšuje mikroklimatické podmínky, zvyšuje vlhkost, snižuje prašnost, tlumí hluk, zlepšuje vzhled komunikace a tím prospívá k zlepšení psychické pohody uživatelů komunikace. Aleje vytváří ráz určitého území a jsou tedy součástí kulturní krajiny.

Podmínkou pro všechny budoucí výhody je správné ošetřování a udržování nově vysazené aleje.

Evidence

Vegetace u místní komunikace je v majetku obce Olešná. Ta má také za povinnost podle platných předpisů tento majetek řádně evidovat jako hmotný investiční majetek. Jedná se o alej stromů okrasných. Okrasná alej je tvořena z 9 stromů javorů jasanolistých, 7 stromů hlohu obecného, dvou jasanů ztepilých a jednoho stromu jírovce maďalu. Stromy javoru jasanolistého a jasanu ztepilého byly vysázeny v polovině šedesátých let minulého století. Jedná se o nevhodnou a nepravidelnou výsadbu javoru jasanolistého a jasanu ztepilého do původní alejové výsadby hlohu obecného z poloviny čtyřicátých let minulého století, která zcela narušila koncept jednotné aleje vedoucí k jižnímu průčelí zámku. Původní alej z hlohu obecného byla vysázena posledním soukromým majitelem zámku panem Gallerem, který byl generálním ředitelem Společnosti uhelných dolů v Praze.

Sadovnická hodnota vegetace je velmi špatná. Jde o stromy poškozené, chátrající, neperspektivní a určené k odstranění. Tento stav je částečně způsobem nevhodnou péčí o tuto okrasnou alej.

Protože se jedná o rekonstrukci a úpravu menšího rozsahu je možné práci provádět svépomocí podle zjednodušené projektové dokumentace. Podmínkou pro provádění je odborné vedení kvalifikovaným pracovníkem.

Odstranění staré vegetace bude provedeno v době vegetačního klidu a bude předem projednáno podle zákona č. 114/1992Sb. s odborem životního prostředí příslušného městského úřadu v Rakovníku.

Lokalita : ostatní plocha - využití ostatní komunikace

Forma výsadby: okrasná alej

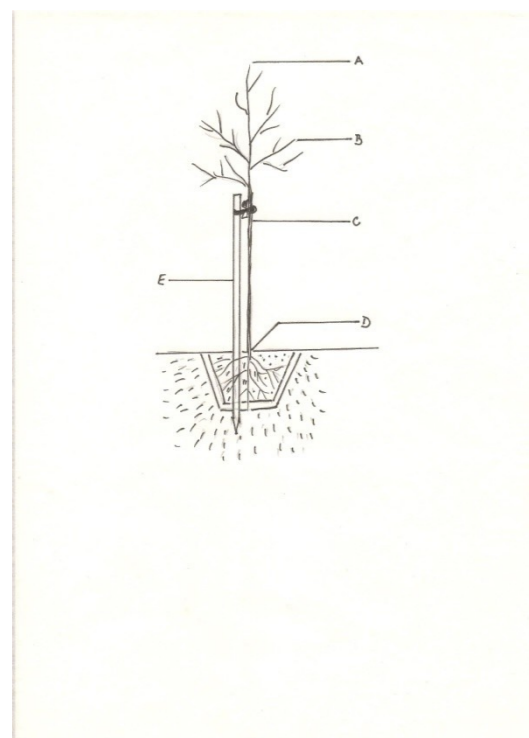
Popis zásahu: v době vegetačního klidu bude odstraněna stávající alej, která se skládá z 9 kusů javoru jasanolistého, 7 kusů hlohu obecného 2 kusů javoru ztepilého a jednoho kusu jírovce maďalu. Bude odstraněn i stávající travní drn. Bude zavezena vrstva nové zeminy ve vrstvě cca 20 cm. V pravidelných rozestupech 5 m budou vykopány jámy pro novou výsadbu. Po každé straně cesty bude vysázeno po 15 stromů. Po výsadbě proběhne jemná povrchová modelace půdy a příprava k výsevu travního semene. Po vysetí travního semene bude nová výsadba a výsev podle potřeby zavlažován.

Výběr dřevin a travního semene: za vhodné druhy k vysazení nové aleje byly navrženy 3 druhy dřevin. Jde o hloh obecný Paulův, jabloň Moerlandská červená nebo sakura převislá. Všechny tyto druhy odpovídají svým habitem, velikostí, barevností i nároky na půdu dané lokalitě. Trávník je souvislou ochranou půdy a má protierozní funkci. Vysetí travního semene se provede ručně vzhledem k velikosti zatravněvané plochy. Travní směs je volena s ohledem na klimatické podmínky, četnost kosení během roku a schopnost zátěže. Byla navržena univerzální směs tvořená lipnicí luční, kostřavou červenou výběžkatou i trsnatou s doplňkem psinečku tenkého.

5.2.2.8 Ekonomické zhodnocení a technologie výsadby dle norem

Navrhované okrasné dřeviny budou vysázeny v kvalitě odpovídající České technické normě. Výsadbový materiál bude ze školky splňující platné předpisy na základě ČSN 83 9021. Bude tedy použit pouze uznaný výsadbový materiál. Výsadbový materiál bude v běžné školkařské velikosti, první jakost (viz ČSN 46 4901 a 46 4902). Okrasné listnaté stromy budou s balem nebo v kontejneru. Koruna bude založena minimálně 190 cm nad zemí. Stromy se zapěstovanou korunou s minimálně dvouletým obrostem. Výsadbové jamky budou kopány v šířce 2 krát větší oproti kořenovému balu. Vysazení, řez a ukotvení musí odpovídat normě. K ukotvení bude postačovat jeden kůl s pevným úvazkem ve výšce přibližně 10 cm pod rozvětvením koruny. Toto upevnění musí být průběžně kontrolováno a upravováno při běžné péči o okrasnou alej. Stromová mísa upravená u paty stromu bude ochranou kmene při kosení trávníku a bude sloužit pro zálivku především v době zakořeňování a případného sucha. Protože je okrasná alej vysazována do půdy částečně vyčerpané bude provedena i 50% výměna půdního substrátu. Substrát nesmí být nasypán příliš vysoko k bázi stromu. Do výsadbového substrátu bude přimícháno umělé hnojivo ve formě tablet či granulí (Cererit, Silvamix Forte). Kmeny stromů budou zajištěny proti okusu jutou nebo plastovou chráničkou. Výsadbová vzdálenost bude 5 metrů. Okrasné stromy budou zajištěny jedním kulem proti vyvrácení. Výsadbový kůl musí být zaražen minimálně 50 cm do půdy a musí končit nejvýše 10 cm pod místem nasazení koruny. Úvazek zajišťuje strom proti bočnímu pohybu, ale nesmí zapříčinit zaškrcení nebo odřením kůry.

Obr. č.10 - schéma výsadby stromku

- A - hlavní (terminální) výhon
- B - koruna upravená řezem před výsadbou
- C - kmen
- D - kořenový bal upravený pro sázení
- E - výsadbový kůl s úvazkem

Zdroj: MDS - OPK č.j. 26490/97 - 120

6 Diskuse

Každé území a tedy i to venkovské má svůj určitý potenciál, který má být optimálním způsobem využit (Grebeciová, 2013). Tomu odpovídá i návrh na vytvoření nového propojení stávající cyklotrasy z Rakovníka do Olešné s původní turistickou a cyklistickou trasou vedoucí z Rakovníka do Lišan přes obec Olešnou. Napojení těchto tras centrem obce Olešná přes nově revitalizovanou okrasnou alej je vhodné využití původní alejové cesty, které přinese do této lokality oživení. O tomto využití centra obce píše i Sýkora (1998). Byla to místa, kudy proudili lidé do okolních vesnic.

Postup použitý při vypracování této diplomové práce byl zvolen na základě osobní zkušenosti a konzultací s místními obyvateli obce Olešná. Nově navrhovaná alej propojující dvě cyklistické trasy a umožňující pohodlné procházky pěším turistům se také může stát reprezentačním přístupem k nově opravovanému zámku. Jedná se o centrální část obce, která by měla splňovat nejen praktičnost, ale i prezentovat to nejlepší, co obec může svým návštěvníkům nabídnout. V centrech obce bývaly hostince, školy (Sýkora, 1998) a tomu odpovídá i uspořádání centra obce Olešná.

Každá velká změna a tedy i vykácení vzrostlých stromů může vyvolat v místních lidech obavy z prudké změny. Je potřeba tuto změnu dostatečně dopředu vysvětlit obyvatelům obce.

Auling (1991), Knopp (1994) upozorňují na změny ve vesnicích ze sociologického hlediska. Prvky, kterými se vesnice odlišovala od města, se stírají. Chybí sounáležitost s přírodním prostředím, nezájem o kulturní tradice, neprovázanost sociálních vztahů a odklon od zemědělské výroby.

Revitalizace sakrální památky U Křížku je v zájmu široké veřejnosti. Mnoho obyvatel obce si tuto úpravu žádá. Lavička s výhledem na pole, lesy a údolí, ve kterém se rozkládá obec Olešná bude přijímána velmi pozitivně. Toto místo je cílem každodenních procházek místních seniorů a maminek s dětmi. Místo leží na historické lesní cestě, která je nejkratším pěším spojením s okresním městem Rakovník. Výsledky této diplomové práce by mohly nastartovat nejen diskusi o revitalizaci mnohých dalších míst v obci a přispět tak k dalšímu rozvoji ploch veřejné zeleně v Olešné. Syrový (1984) hovoří v této souvislosti o prostorové sounáležitosti a historické vázanosti.

Oba návrhy revitalizací veřejných míst mají význam nejen pro obyvatele obce, ale i pro návštěvníky. Výhledové místo s lavičkou, okrasná alej s dobrou povrchovou úpravou komunikace přinese pohodu pro cyklisty i pěší turisty. Jsou to místa, kde se lidé setkávají a v blízkosti okrasné aleje se konají i mnohé společenské akce pořádané obecním úřadem ve spolupráci s občany. Zkulturnění veřejného prostoru přispívá k estetické výchově o které píše i Kupka (2010). Proměnlivost, neopakovatelnost a rozmanitost je podnětem pro rozvoj estetického vnímání prostředí. Löw, Michal (2003) ve své práci uvádí neocenitelnou hodnotu zeleně pro duševní a fyzické zdraví. Revitalizace nebo budování nových alejí podél cest považuje i Sýkora (1998) za vhodný doprovod komunikací.

Negativem je malé zapojení obyvatel. Občané obce se do diskusí o takovýchto změnách zapojují velmi málo. Obecní rozpočty jsou limitované a musí zajistit fungování nezbytných potřeb. Obnova a revitalizace zeleně je pro mnohé obyvatele plýtvání penězi. V takových případech je důležitý postoj vedení obce a schopnost prezentovat návrhy tak, aby byl zdůrazněn nezastupitelný význam zeleně i na venkově.

7 Závěr

Na podkladě zvolené metodiky byla vybrána dvě místa, první v centrální části obce Olešná a druhé mimo zastavěnou část obce. Při podrobném zkoumání oblasti mikroregionu Kněžvesko bylo zjištěno nedostatečné využití oblasti v rámci cestovního ruchu. Velké množství udržovaných kulturních a přírodních památek propojených cyklotrasami a turistickými cestami je základem pro budoucí rozvoj turismu. Mezi zajímavosti patří například přírodní rezervace Tankodrom a Červená louka, barokní zámek, barokní kostel zasvěcený sv. Martinovi a kolekce barokních soch z období 18. - 19. století. Jedná se o jedinečnou památku, která se v této lokalitě zachovala. Sochy byly od 18. století postupně umisťovány při cestách, které dnes spojují jednotlivé obce mikroregionu Kněžvesko.

Obec Olešná ležící v blízkosti městské aglomerace Rakovník, má tedy největší předpoklad i vzhledem k příznivému koeficientu ekologické vyváženosti stát se jednou z nejvýznamnějších lokalit krátkodobé rekreace v regionu. K tomu je však třeba budovat i doplňkové služby, které zatím v obci chybí. Jedná se především o stravovací a ubytovací služby nebo prostory pro volnočasové aktivity.

Z obecného hlediska můžeme říci, že veřejná prostranství ve venkovských obcích by měla být řešena s ohledem na přirozený charakter obce a měla by zlepšit obytnost dané lokality.

Při řešení takovýchto veřejných prostranství je důležité co největší zapojení veřejnosti. Odborníci vytvoří návrhy, které budou vycházet z potřeb občanů a návštěvníků. Tyto návrhy musí brát také v úvahu rozpočty obcí a tedy nevytvářet řešení náročná na údržbu. Nově upravené části by měly odrážet i možný budoucí rozvoj místa a pamatovat např. na kapacitu parkovacích míst a míst pro volnočasové aktivity všech věkových skupin.

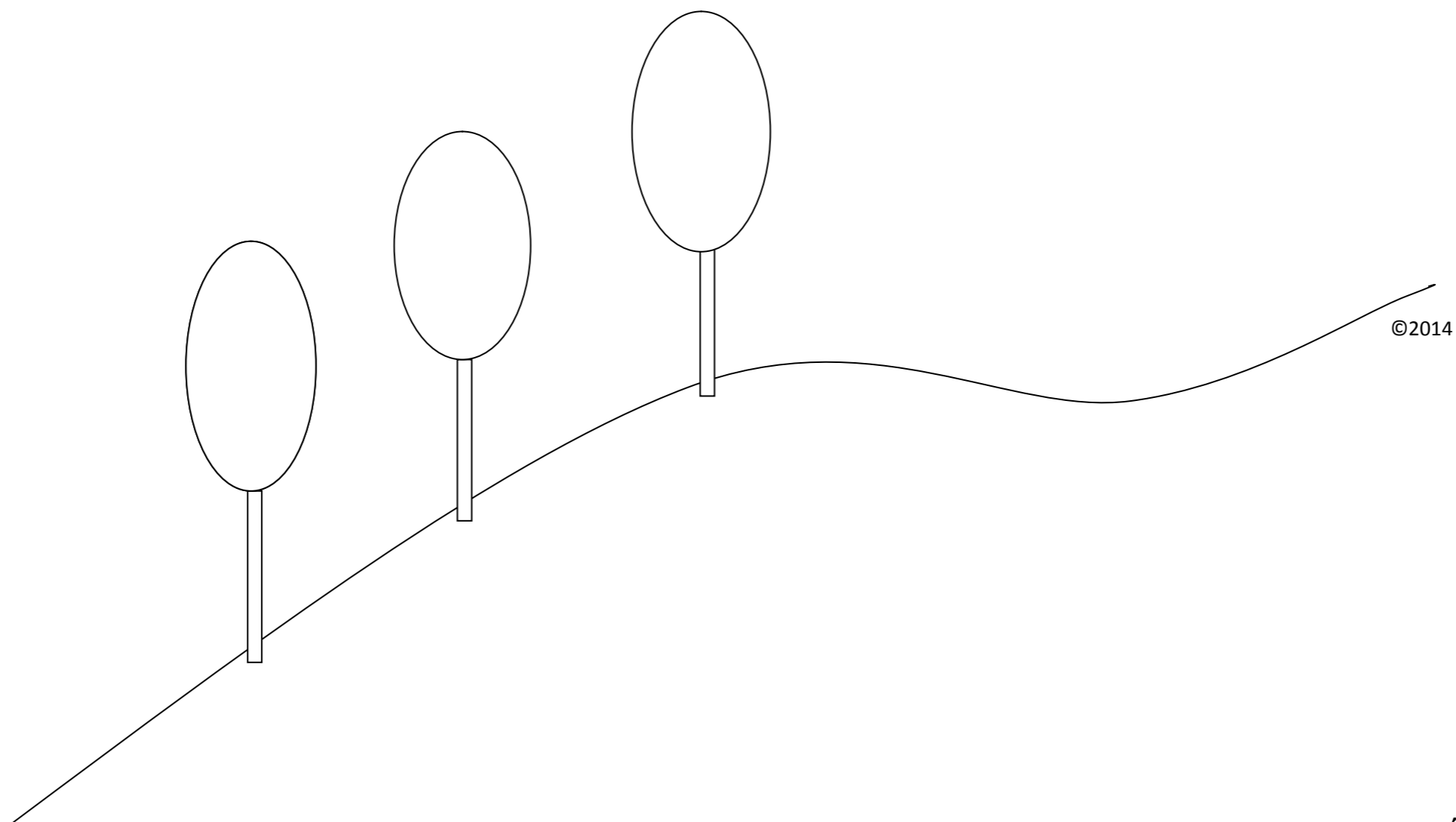
8 Seznam literatury

- Aulig, G., Klinberg, T. 1991. Grundlagen zur Dorfökologie. Bayrisches Staatsministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten. Mnichov. s. 176. ISBN: 09415386.
- Banski, J., Weselowska. M., 2010, Transformations in housing construction in rural areas of Polands Lublin region-Influence on the spatial settlement structure and landscape aesthetics, Landscape and urban planning. 94 (2). 116-126.
- Blažek, B. 2004. Venkovy – anamnéza, diagnóza, terapie. ERA. Brno. 184 s. ISBN: 808651790X.
- Cechner, A, 1993. Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Rakovnickém, ČAV císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. 324 s.
- Cotter, M., Berkhoff. K., Gibreel. T., at al. 2014, Designing a sustainable land use scenario on a combination of ecological assessments and economic optimization. Ecological indicators. 36. 779-787.
- Czajkowski, M., Giergiczny. M., Kronenberg. J. 2014, The economic recreational value of a white stork nesting colony: A case of stork village in Poland. Tourism Management. 352-360.
- Deyl, M. 1980. Naše květiny I., Albatros. Praha. 307 s. 13-706-80.
- Deyl, M. 1980. Naše květiny II., Albatros. 1980. 698 s. 13-706-80.
- Galas, S., Zelenáková. M., The complex evaluation of the development potential of the area - case study in the village dedinky in the Spis country (Slovakia). 2011, Public recreation and landscape protection - hand in hand?. 142-147.
- Grebeciova, A., Perception of the agricultural country side of Limbach village. 2013, Public recreation and landscape protection - with man hand in hand. 92-99.
- Grau, Kremer, Mösel, Rambold, Triebel. 1998. Trávy. Ikar, Praha. 287 s. ISBN: 80-7202-260-1.
- Hanzák, J., Boucher. M., Hudec. K. 1963. Světem zvířat - Ptáci. SNDK. Praha. 392 s. 13-086-63.
- Hanzák, J., Felix. J., Frank. S., Vostradovský. J. 1969. Světem zvířat - Pláštěnci, bezlebeční, ryby, obojživelníci a plazi. Albatros. Praha. 615 s. 13-138-69.
- Hanzák, J., Halík. L., Mikulová. M. 1973. Světem zvířat - Bezobratlí, Albatros. 321 s. 13-809-73.
- Horký, I. 1984. Tvorba obytného prostředí. SNTL. Praha. 344 s. ISBN: 04-715-84.
- Hrušková, M., Větvicka. V. 2012. Aleje. Mladá fronta. Praha. 183 s. ISBN: 978-80204-2783-0.
- Jelínek, F. 1999. Nedoceněné bohatství. Ministerstvo životního prostředí. 111s. ISBN: 80-7212-113-8.
- Johnston, A., Ausden. M., Dodd. A., et al., 2013, Observed and predicted effects of climate change on species abundance in protected areas. Nature climate change. 3 (12). 1055-1061.
- Kavka, B. a kol. 1970. Krajinářské sadovnictví. SZN. Praha. 580 s.
- Knopp, A., a kol. 1994. Vesnice – stavby a krajina má svůj řád. Ústav územního rozvoje. Brno. 211 s. ISBN: 8085124963.
- Kocourková, J. 1993. Přírodní prostředí vesnice. Výzkumný ústav výstavby a architektury. Brno. 90 s. ISBN: 8085124378.
- Kolektiv autorů. 1999. Venkovské sídlo a krajina v územním plánování. DOT. Brno. 165 s. ISBN: 80-02-01278-X.
- Kotler, F. 2003. Marketing od A do Z, osmdesát pojmů, které by měl znát každý manažer. Management Press, Praha. 203 s. ISBN: 80-7261-082-1.
- Kremer, B.P. 1984. Bäume. Mosaik Verlag GmhH, München. 287 s.
- Kupka, J. 2010. Krajiny kulturní a historické. ČVUT. Praha. 180 s. ISBN: 978-80-01-04653-1.
- Lipský, Z. 2000. Sledování změn v kulturní krajině. ČZU Praha. Kostelec nad Černými lesy. 71 s. ISBN: 80-213-0643-2.
- Ložek, V., Cílek, V., Kubíková. J. 2003. Střední Čechy. Příroda, člověk, krajina. Středočeský kraj. 300s. ISBN: 80-86569-40-3.
- Löw, J., Michal. I. 2003. Krajinný ráz. Ústav aplikované ekologie ČZU Kostelec nad Černými lesy. Lesnická práce. 551 s. ISBN: 80-86386-27-9.
- Machovec, J. 1982. Sadovnická dendrologie. Státní pedagogické nakladatelství. Praha. 246 s.
- Mareček. J. 1986. Zeleň ve venkovských sídlech a v jejich krajinném prostředí. SZN. Praha. 165 s.
- Mezera, A., a kol. 1979. Tvorba a ochrana krajiny. SZN. Praha. 476 s. ISBN: 07-104-79.
- Míka, L., Hošek, M. 2009. Příroda a krajina České republiky. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. 102 s. ISBN: 978-80-87051-70-2.
- Michal, I. 1994. Ekologická stabilita. Veronica. Brno. 276 s. ISBN: 80-85368-22-6.
- Morelli, F., Jerzak. L., Tryjanowski. P., 2014, Birds as useful indicators of high nature value (HNV) farmland in Central Italy. Ecological indicators. 38. 236-242.
- Otruba, I. 2002. Zahradní architektura tvorba zahrad a parků. ERA. Šlapanice. 357 s. ISBN: 80-86517-28-4.
- Pikula, J., a kol. Stromové a keřové dřeviny. CERM. 2004. 233 s., ISBN 80-7204-280-7.
- Sedláčková, H. 2000. Strategická analýza. C. H. Beck. Praha. 101 s. ISBN: 80-7179-422-8.
- Semerák, G., Bohmann. K. 1977. Umělecké kovářství a zámečnictví. SNTL. Praha. 240 s. ISBN: 07-073-75.
- Schubert, A. 2007. Péče o památkově významné komunikace. NPÚ. Praha. 166 s. ISBN: 978-80-87104-10-1.
- Sklenička, P. 2011. Pronajatá krajina. Centrum pro krajinu s.r.o. Praha. 137 s. ISBN: 978-80-87199-01-5.
- Sklenička, P. 2003. Základy krajinného plánování. Naděžda Skleničková. ČZU Praha. 321 s. ISBN: 80-903206-1-9.

- Sýkora, J. 1998. Venkovský prostor, 2 díl. Územní plánování vesnice a krajiny. ČVUT. Praha. 156 s. ISBN: 80-01-01810-5.
- Sýkora, J. 2002. Územní plánování vesnic a krajiny. ČVUT. Praha. 226 s. ISBN: 80-01-02641-8.
- Syrový, B., a kol. 1984. Kámen v architektuře. SNTL. Praha, 352 s. 04-708-84.
- Škabrada, J., Voděra. S. 1975. Vesnické stavby a jejich úprava. SZN. Praha. 253 s. 07-073-75-05/150.
- Štenclová, Š. 1998. Venkov a urbanismus. ČZU Praha. 43 s. ISBN: 80-213-0434-0.
- Wagner, B. 1990. Sadovnická tvorba 2. SZN. Praha. 328 s. ISBN: 07-041-90.
- Wuestemann, H., Meyerhoff. J., Ruehs. M., 2014, Financial costs and benefits of a program of measures to implement a National Strategy on Biological Diversity in Germany. Land use policy. 36. 307-318.

Internetové zdroje

- < <http://www.keliwood.cz/set/stojan-na-kola-se-zamykanim>>
- < <http://www.lavicky-kose.cz/>>
- < <http://www.stavba-zahrada-tisnov.cz/>>
- < <http://www.tekam.cz/produkty/slapaky/>>
- <<http://csugeo.i-server.cz/csu/2007edicniplan.nsf/publ/1302-07-2007>>
- <<http://www.aukce-pohlednic.cz/>>
- <<http://www.biolib.cz/>>
- <<http://www.cyklotoulky.cz/>>
- <<http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/p/4128-04>> - Historický lexikon obcí ČR 1869 - 2005
- <http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/2121_so_orp_rakovnik>
- <<http://www.czuk.cz/>> - Český úřad zeměměřičský a katastrální
- <<http://www.geoportal.cuzk.cz/>>
- <<http://www.geosense.cz/geoportal/olesna-rakovnik/>>
- <http://www.khsstc.cz/obsah/Rakovnik_57_1.html>
- <<http://www.obec-olesna.cz/>>
- <<http://www.presbeton.cz/produkty/venkovni-architektura/lavicky/la/>>
- <<https://www.google.com/maps/>>
- <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/Pece-o-prirodu-a-krajinu/prirodni-rezervace-tankodrom.html>>
- <<http://www.mesto-rakovnik.cz/rozvoj-mesta/uzemne-analyticke-podklady-1/>>
- < http://rakovnik.gepro.cz/OUT/HTML/UAP/UAP_2012.pdf>
- <<http://geoportal.gov.cz/web/guest/catalogue-client/>>
- < <http://mapy.geology.cz/pudy/>>
- < <http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-%28obecni-zrizeni%29.html>>

©2014

DIPLOMOVÁ PRÁCE
PŘÍLOHOVÁ ČÁST

Bc. Milena Drahozalová, 2014

Mapa č. 1 – širší vztahy

Katastrální území obce Olešná

Obec: Olešná

Kraj: Středočeský

Okres: Rakovník

Obec s rozšířenou působností: Rakovník

Historická země: Čechy

Katastrální výměra: 10,88 km²

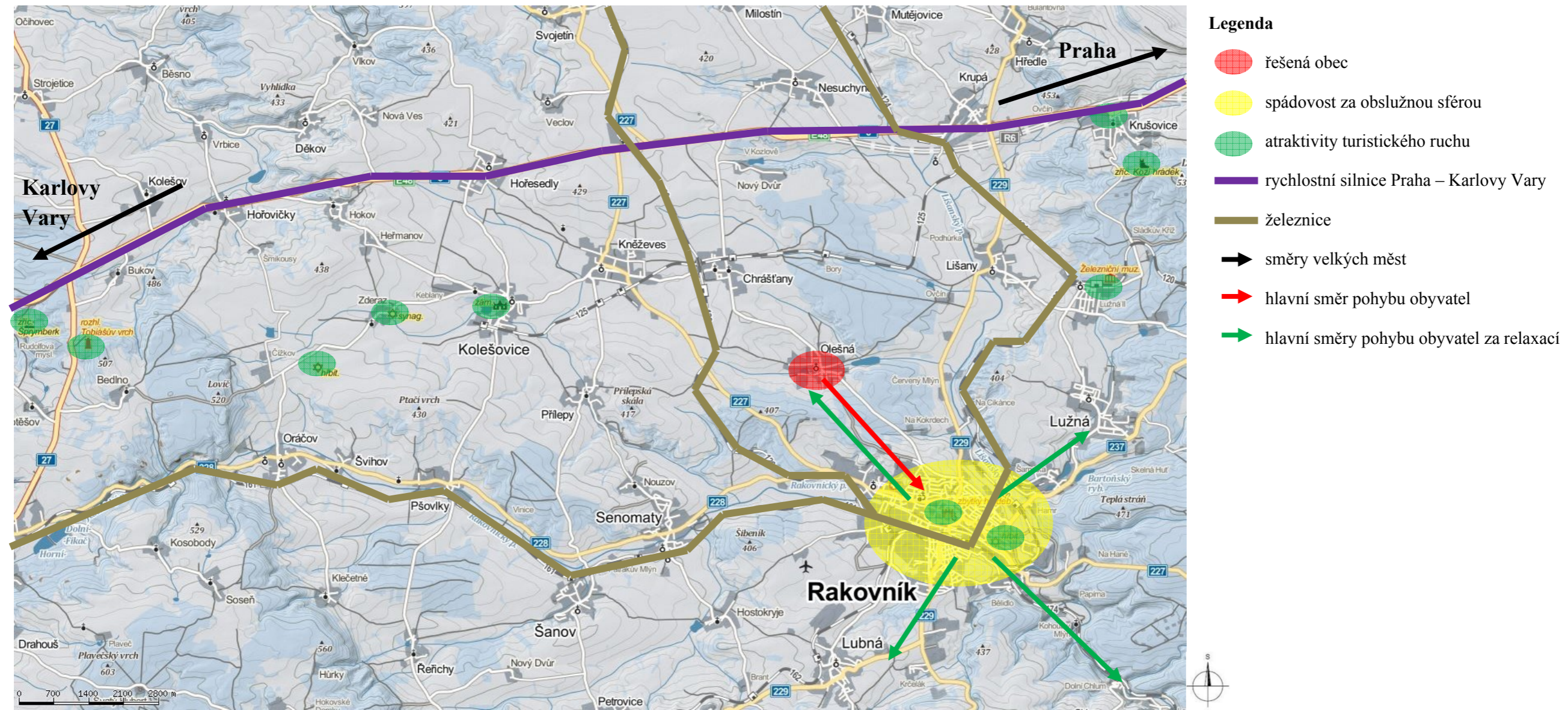
Počet obyvatel: 552 (31.12.2012)

Nadmořská výška: 449

Zeměpisné souřadnice: 50°7'46'' s.š., 13°41'43'' v.d.

Zdroj: <<http://csugeo.i-server.cz/csu/2007edicniplan.nsf/publ/1302-07-2007>>
 <http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/2121_so_orp_rakovnik>
 <<https://www.google.com/maps/>>

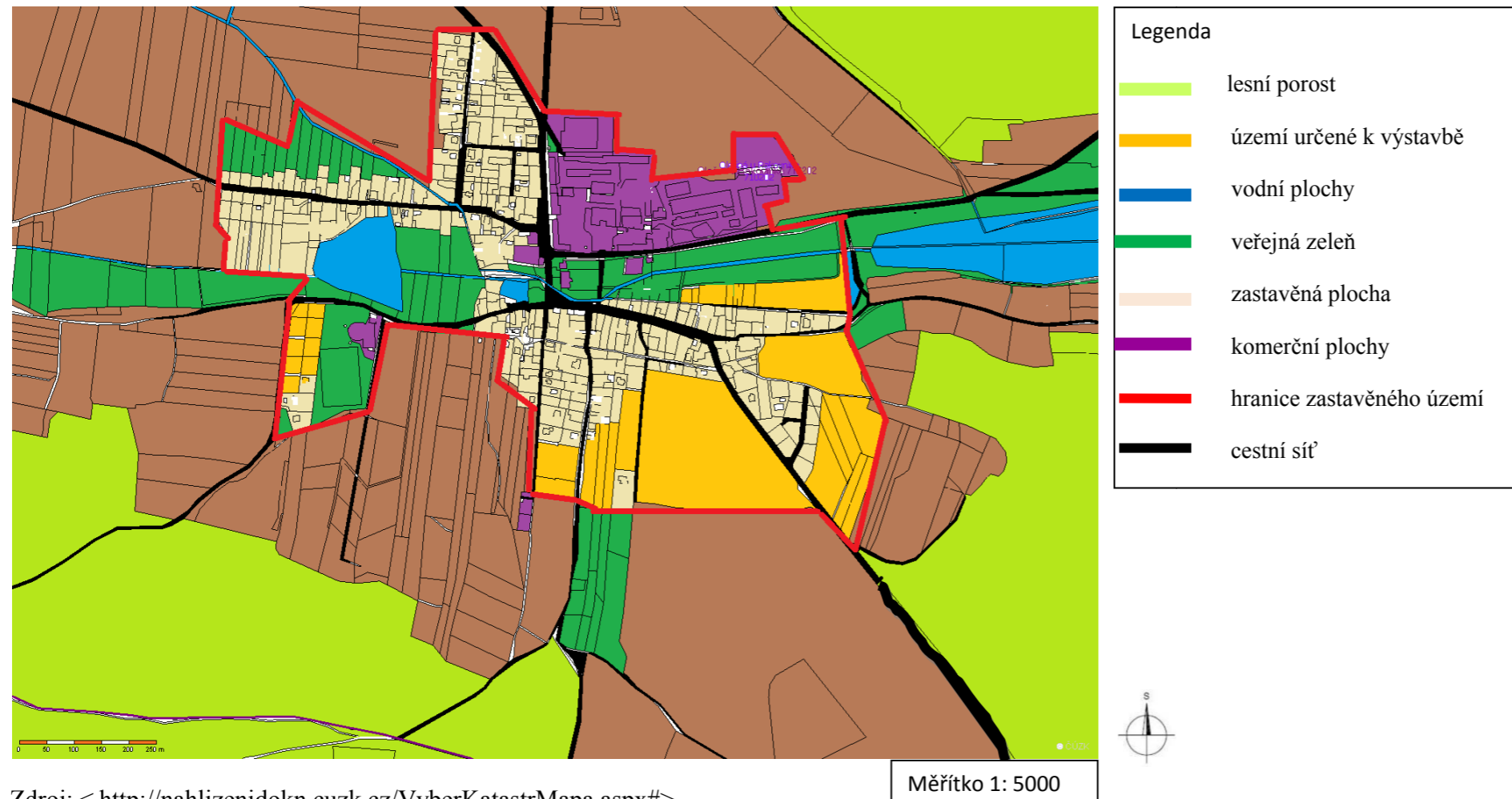
Výkres č. 1a – širší vztahy

Zdroj: < <http://nahlizenidokn.cuzk.cz/VyberKatastrMapa.aspx#>>

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA	Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová	Diplomový projekt
Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru	Obec: Olešná
Rok: 2014	Název přílohy: Výkres č. 1a
Měřítko: 1: 150000	Širší vztahy

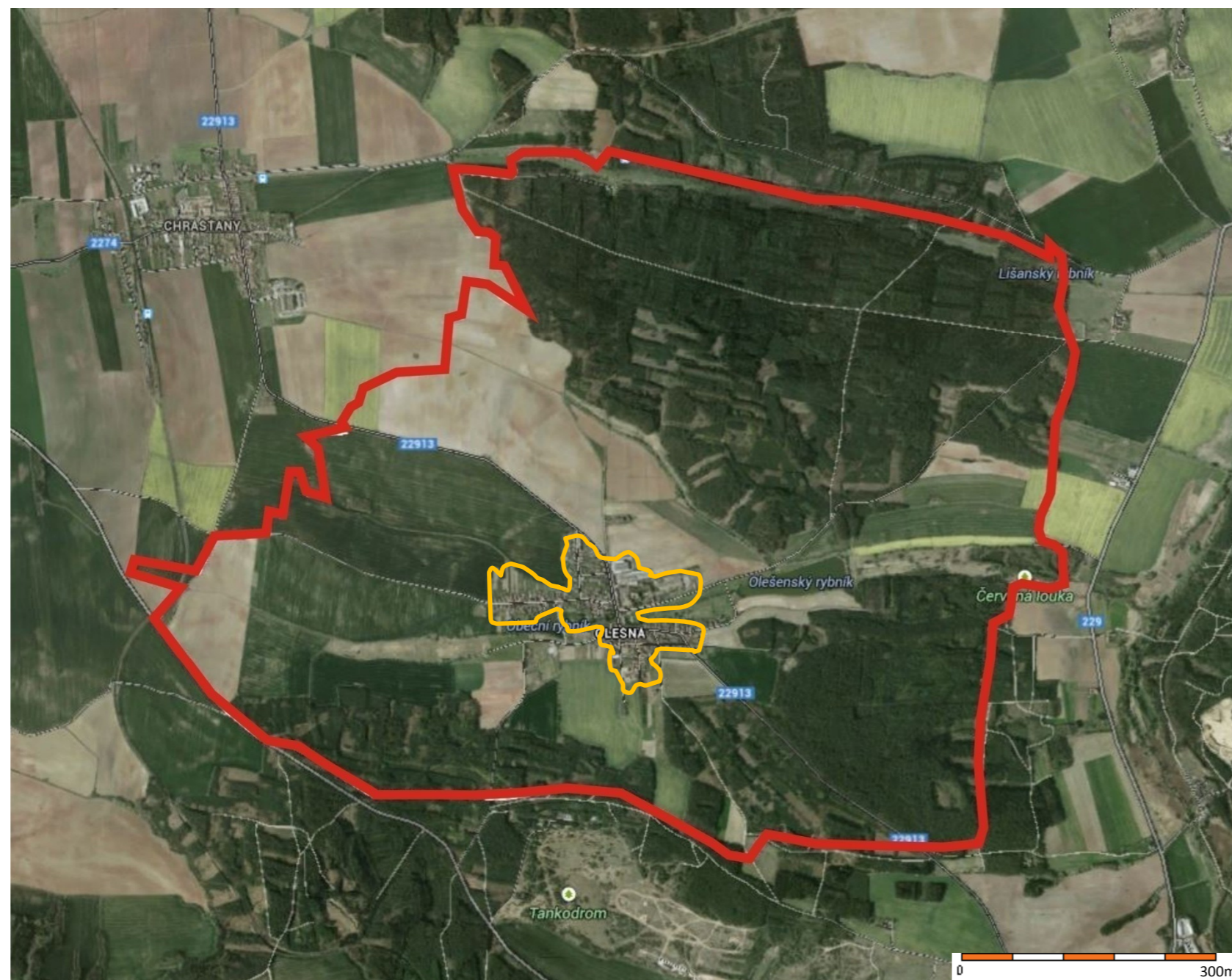
Výkres č. 2 - funkční členění území

Zdroj: < <http://nahlizenidokn.cuzk.cz/VyberKatastrMapa.aspx#>>

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA	Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová	Diplomový projekt
Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru	Obec: Olešná
Rok: 2014	Název přílohy: Výkres č.2
Měřítko: 1: 5000	Funkční členění území

Výkres č. 3 - hranice KÚ a vymezení sídla

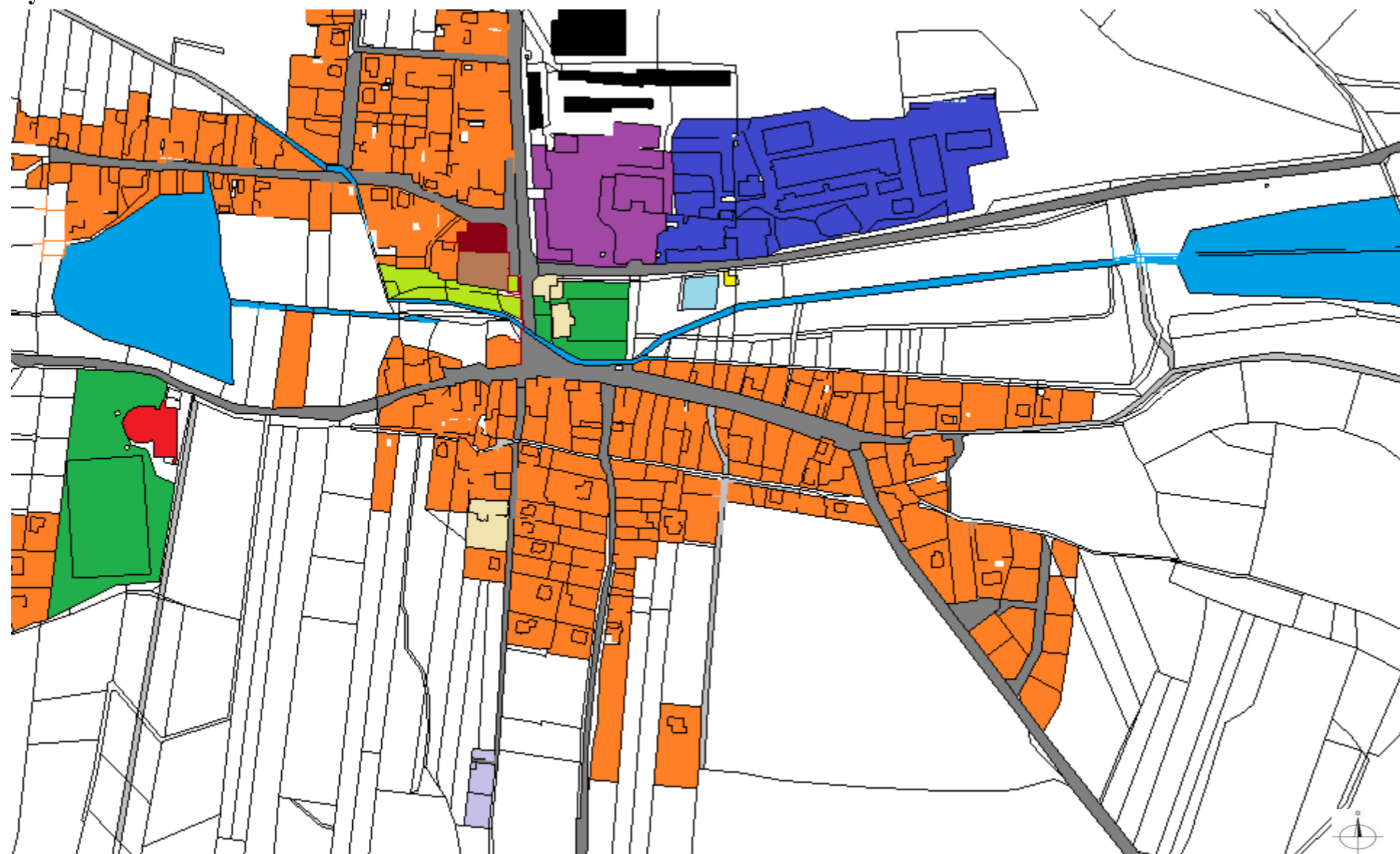

Legenda

- hranice katastrálního území
- vymezení sídla

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA	Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová	Diplomový projekt
Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru	Obec: Olešná
Rok: 2014	Název přílohy: Výkres č. 3
Měřítko: 1: 5000	Ortofoto - hranice KÚ a vymezení sídla

Výkres č. 4 - funkční členění sídla

Legenda

- Plochy určené k bydlení
- Plochy průmyslových objektů
- bývalé JZD
- Plochy veřejné zeleně
- Plochy občanské vybavenosti
- stravování
- škola a sokolovna
- hřbitov
- kostel
- obecní úřad
- sportoviště
- zámek
- Dopravní infrastruktura
- silnice
- vedlejší cesty
- Inženýrské sítě
- plynová stanice
- ČOV
- Vodní plochy
- rybníky a potok

Zdroj: < <http://nahliznidokn.cuzk.cz/VyberKatastrMapa.aspx#>>

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA		Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová	Diplomový projekt	
Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru	Obec: Olešná	
Rok: 2014	Název přílohy: Výkres č.4	
Měřítko: 1: 5000	Funkční členění sídla	

Výkres č. 5 - cyklotrasy

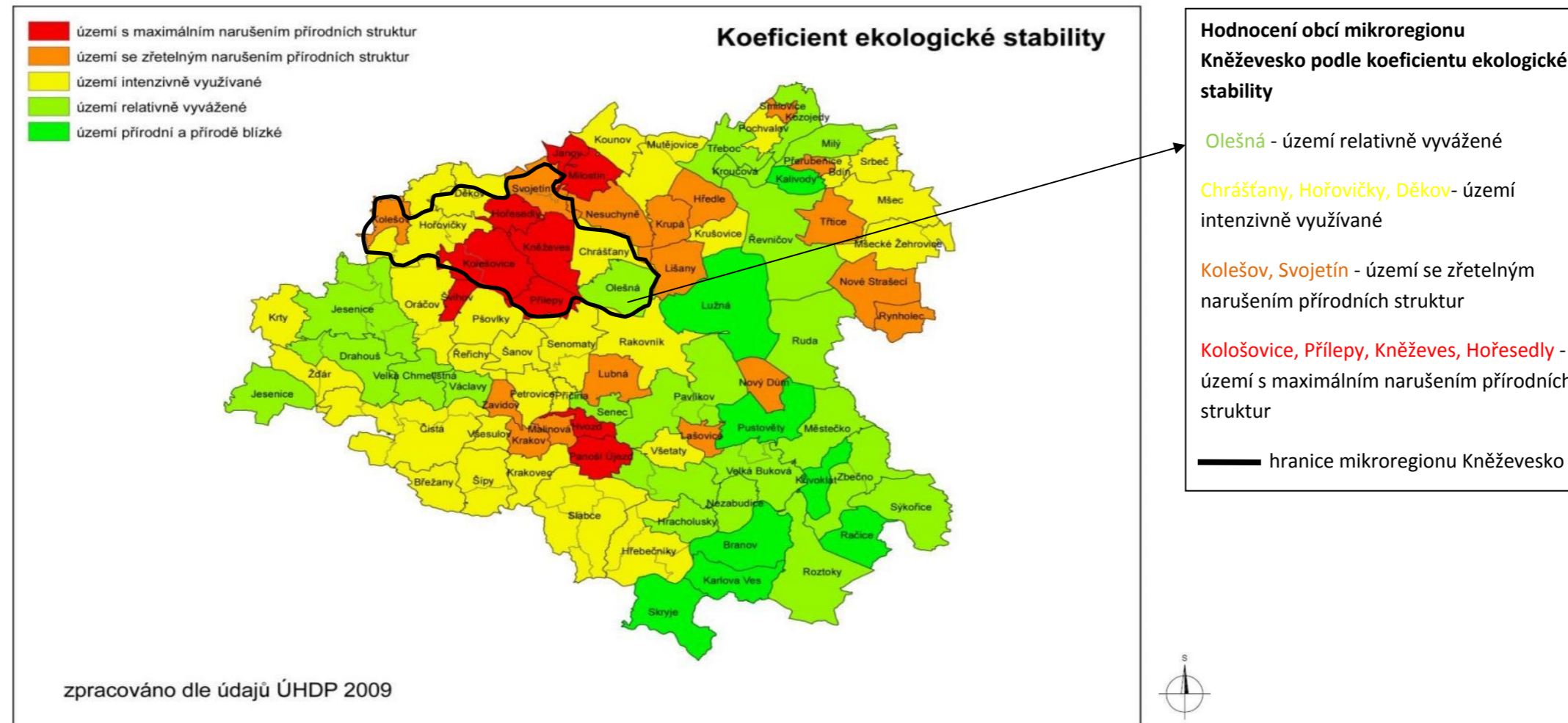
Legenda

- hranice katastrálního území
- cyklostezka Rakovník – Olešná – Lišany
- cyklostezka Rakovník – Kněžves
- návrh nového propojení centrem obce
- výhledová místa
- ⬠ chráněný strom lípa srdčitá
- ⬠ Sv. Antonín
- ⬠ U křížku
- ➔ směry výhledu k obci

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA	Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová	Diplomový projekt
Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru	Obec: Olešná
Rok: 2014	Název přílohy: Výkres č. 5
Měřítko: 1: 5000	Cyklotrasy

Výkres č. 6 - koeficient ekologické stability

Hodnota koeficientu ekologické stability pro ORP Rakovník je rovna 0,8. Území tedy patří do kategorie intenzivně využívané.

Zdroj: < http://rakovnik.gepro.cz/OUT/HTML/UAP/UAP_2012.pdf >

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA	Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová	Diplomový projekt
Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru	Obec: Olešná
Rok: 2014	Název přílohy: Výkres č. 6
Měřítko: 1: 50000	Koeficient ekologické stability

Obr. č. 7 - obec Olešná

- 1 - bývalá fara, dnes obecní úřad s knihovnou
2 - budova Jednoty na návsi bez zeleně, stará hospoda s tanečním sálem
3 - návsní rybník přebudovaný na požární nádrž
4 - panelový dům
5 - hospodářské budovy patřící k zámku, bývalé JZD
6 - firma Pásová ocel v budovách bývalé STS
Zdroj: <vlastní, březen 2014, Drahozalová>

Obr. č. 8 - veřejná zeleň

1 - veřejný park u kostela

2 - veřejná zeleň před bytovým domem

3 - alej z břízy bílé u Sokolovny

4 - veřejný park u kostela

5 - pohled na veřejný park od silnice III. třídy

6 - jírovec maďal na konci okrasné aleje

7 - stromořadí topolu osiky na břehu potoka Oleška

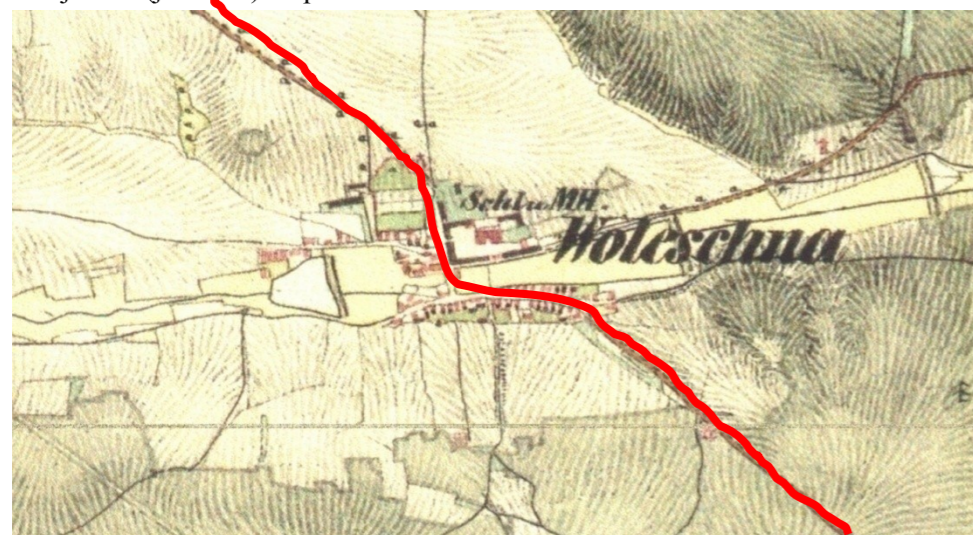

Zdroj: <vlastní, únor, březen 2014, Drahozalová>

Obr. č. 9 - historické mapování

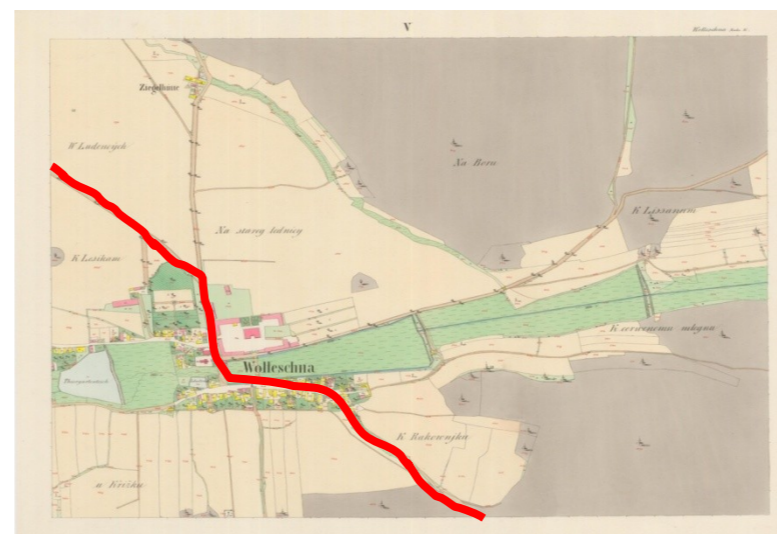
I. vojenské (josefské) mapování 1764 - 1783

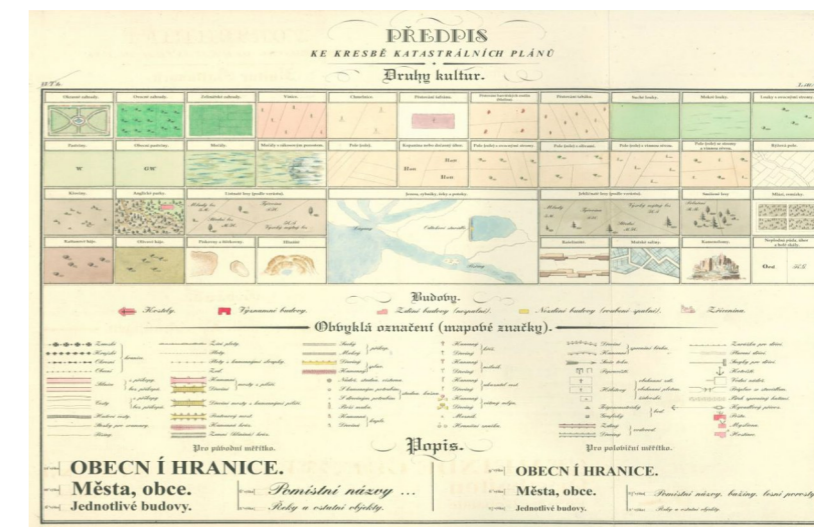
II. vojenské (Františkovo) mapování 1836 - 1852

III. vojenské mapování 1877 - 1880

Olešna - povinný císařský otisk

Legenda k povinnému císařskému otisku (česká verze)

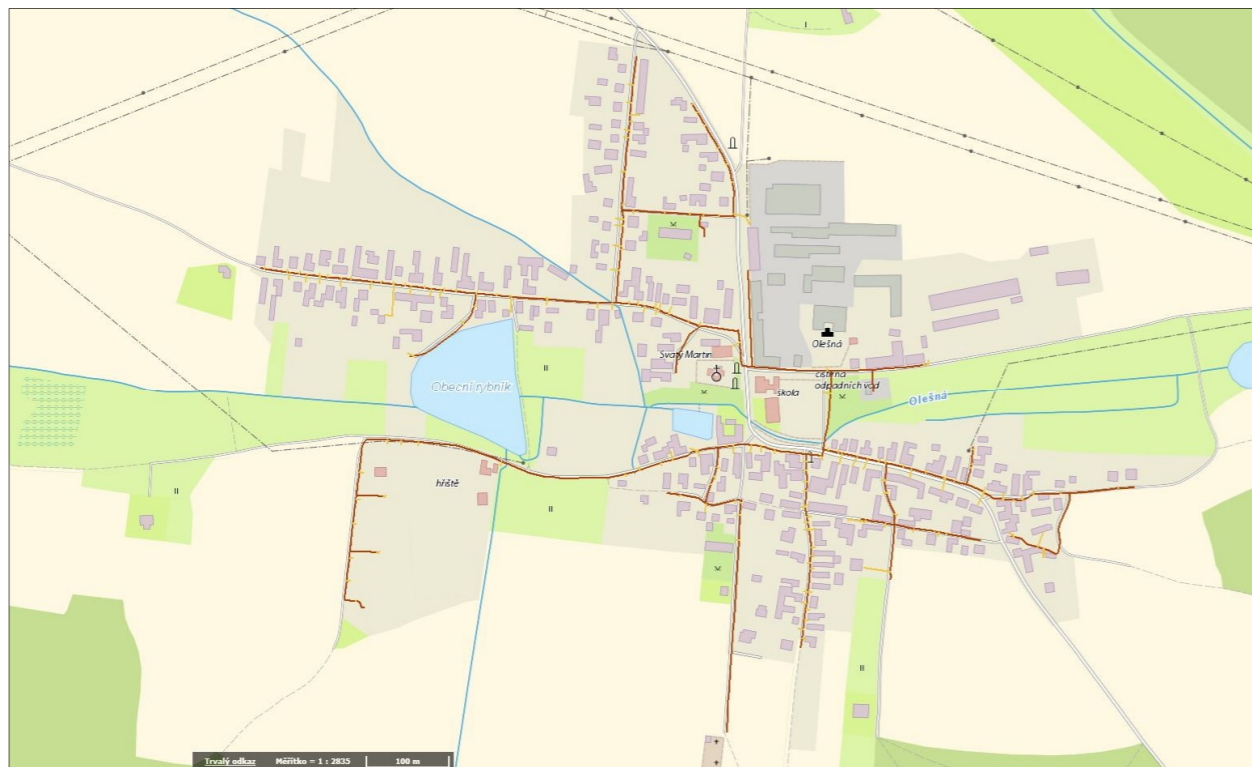

Současná cestní síť v obci Olešna vychází z původního založení cest podle historických map

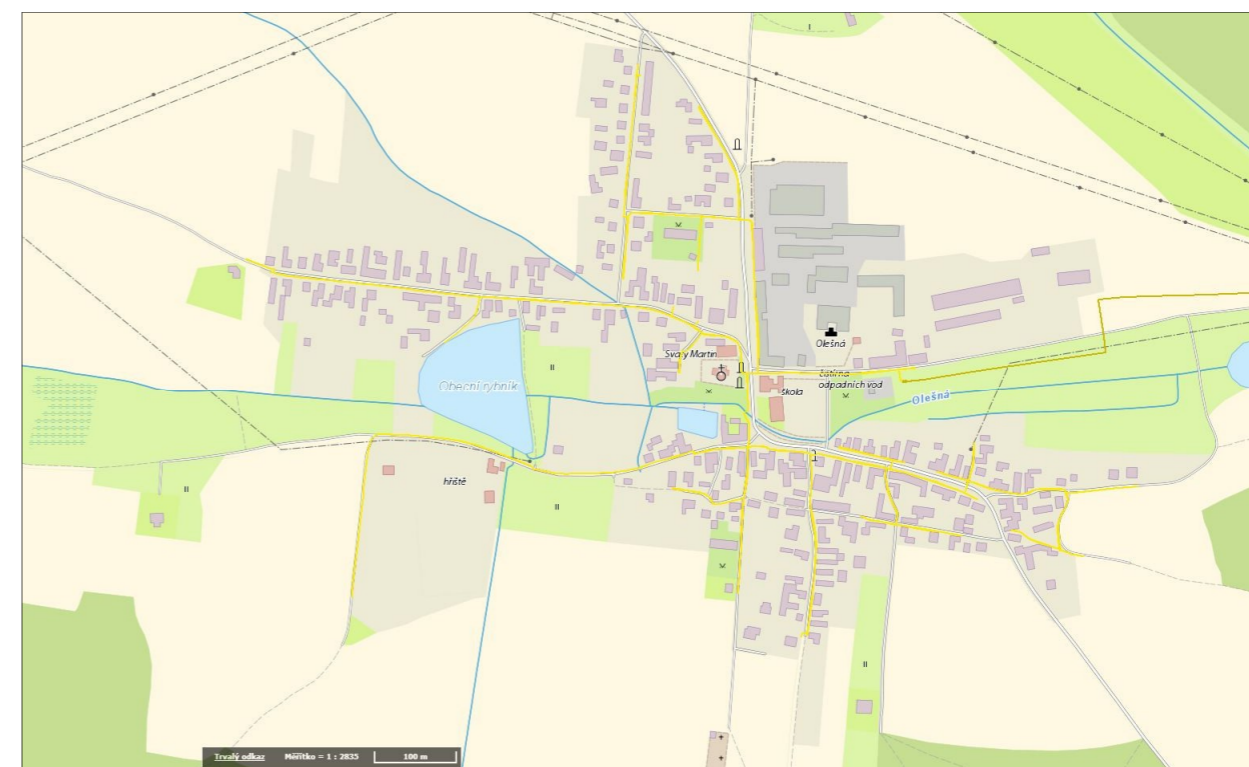
Měřítko 1:20000

 - identické vedení silnice v obci Olešna v minulosti i současnosti

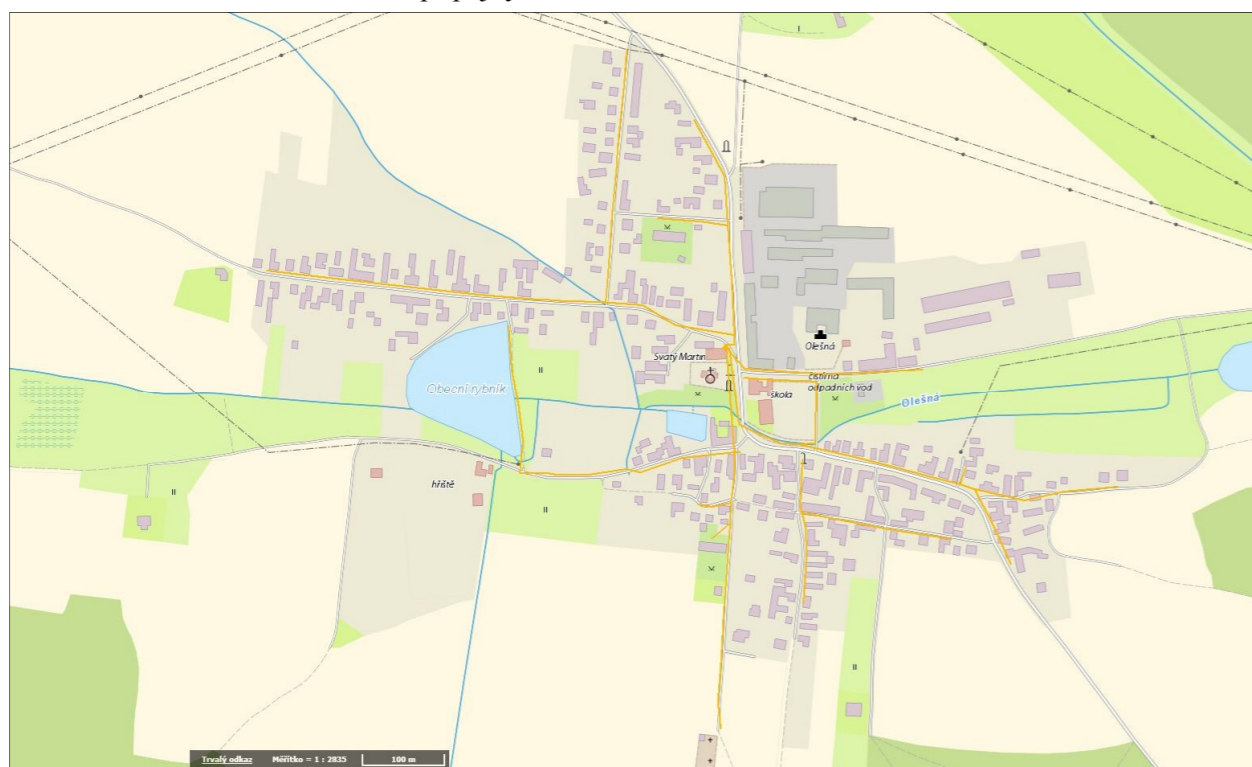
Obr. č. 10 - inženýrské sítě v obci Olešná

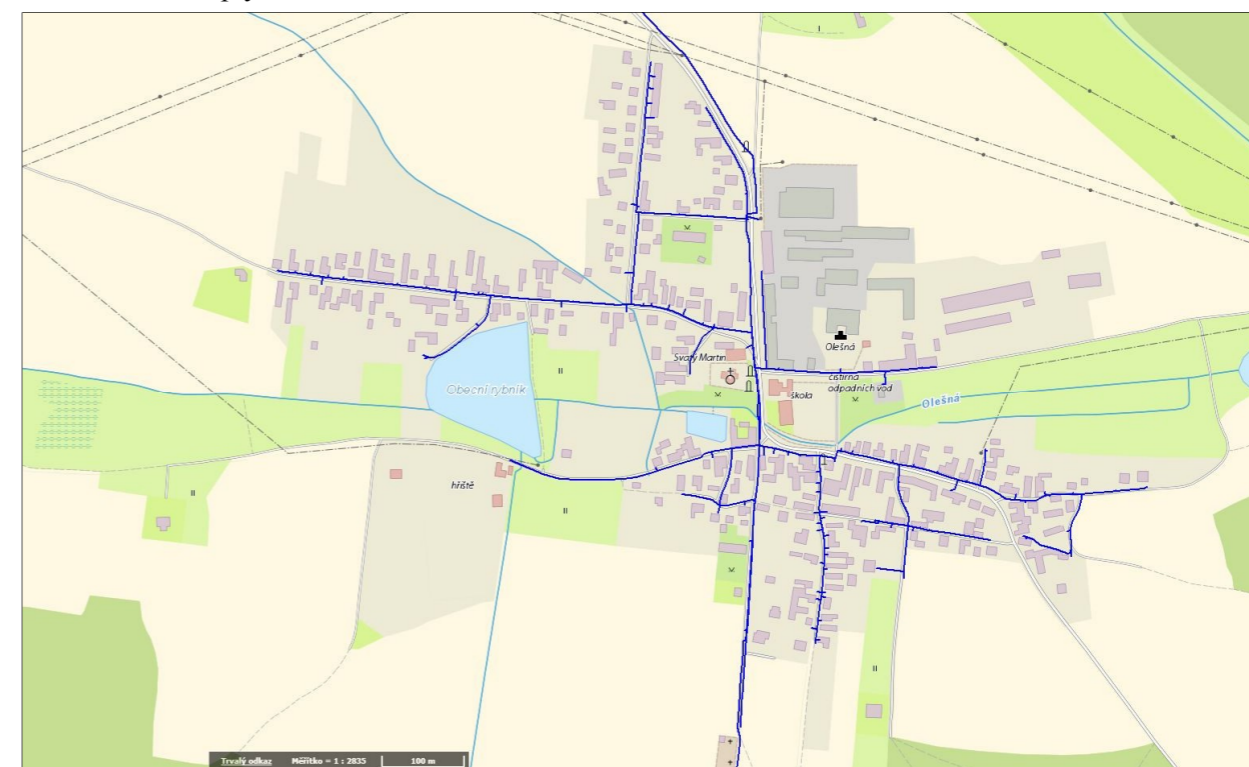
Obr. č. 1 - kanalizační řad a přípojky

Obr. č. 2 - plynovod STL a VTL

Obr. č. 3 - veřejné osvětlení

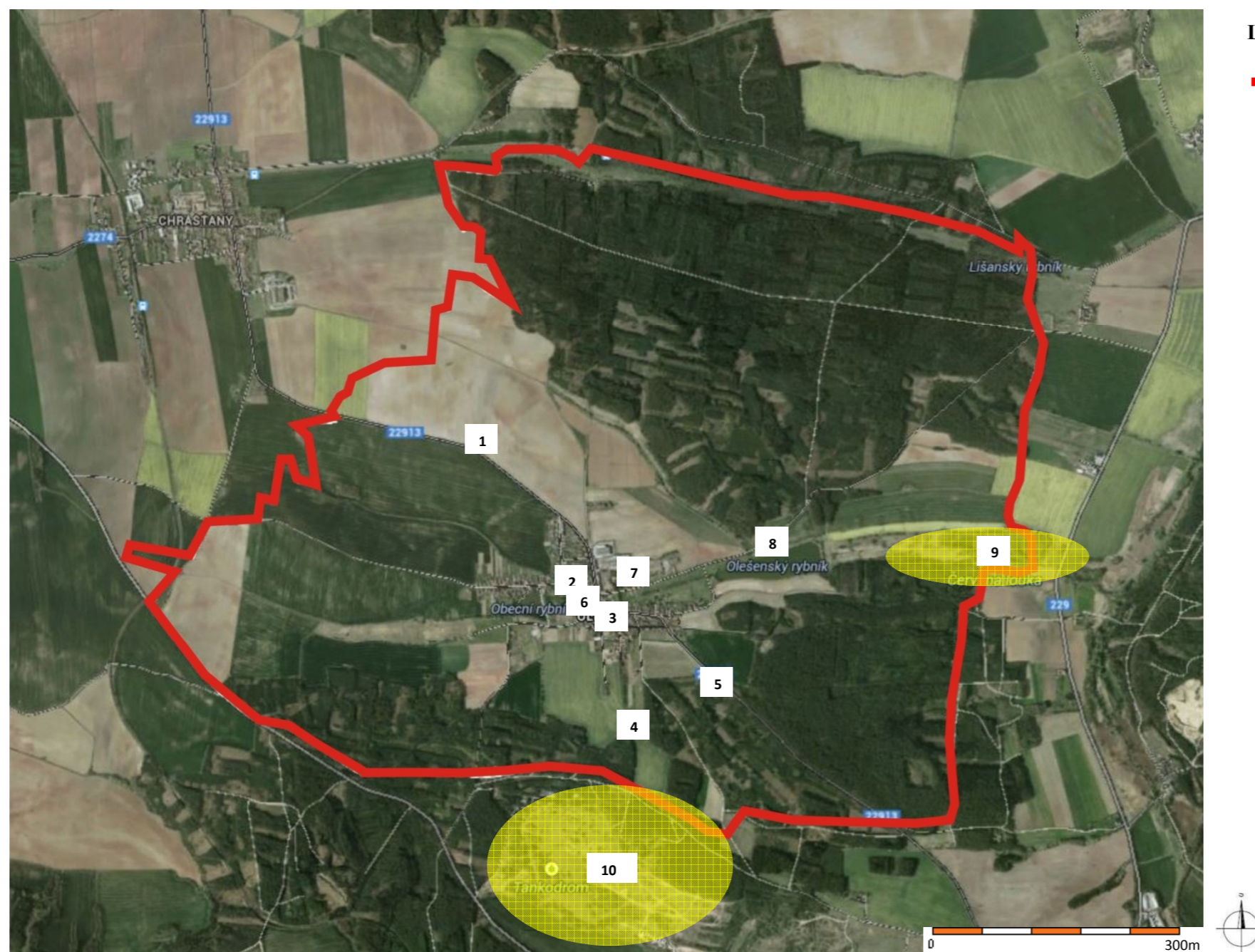

Obr. č. 4 - vodovodní řad

Zdroj: <<http://www.geosense.cz/geoportal/olesna-rakovnik/>>

Výkres č. 11 - historické památky a přírodní rezervace

Legenda

- hranice katastrálního území

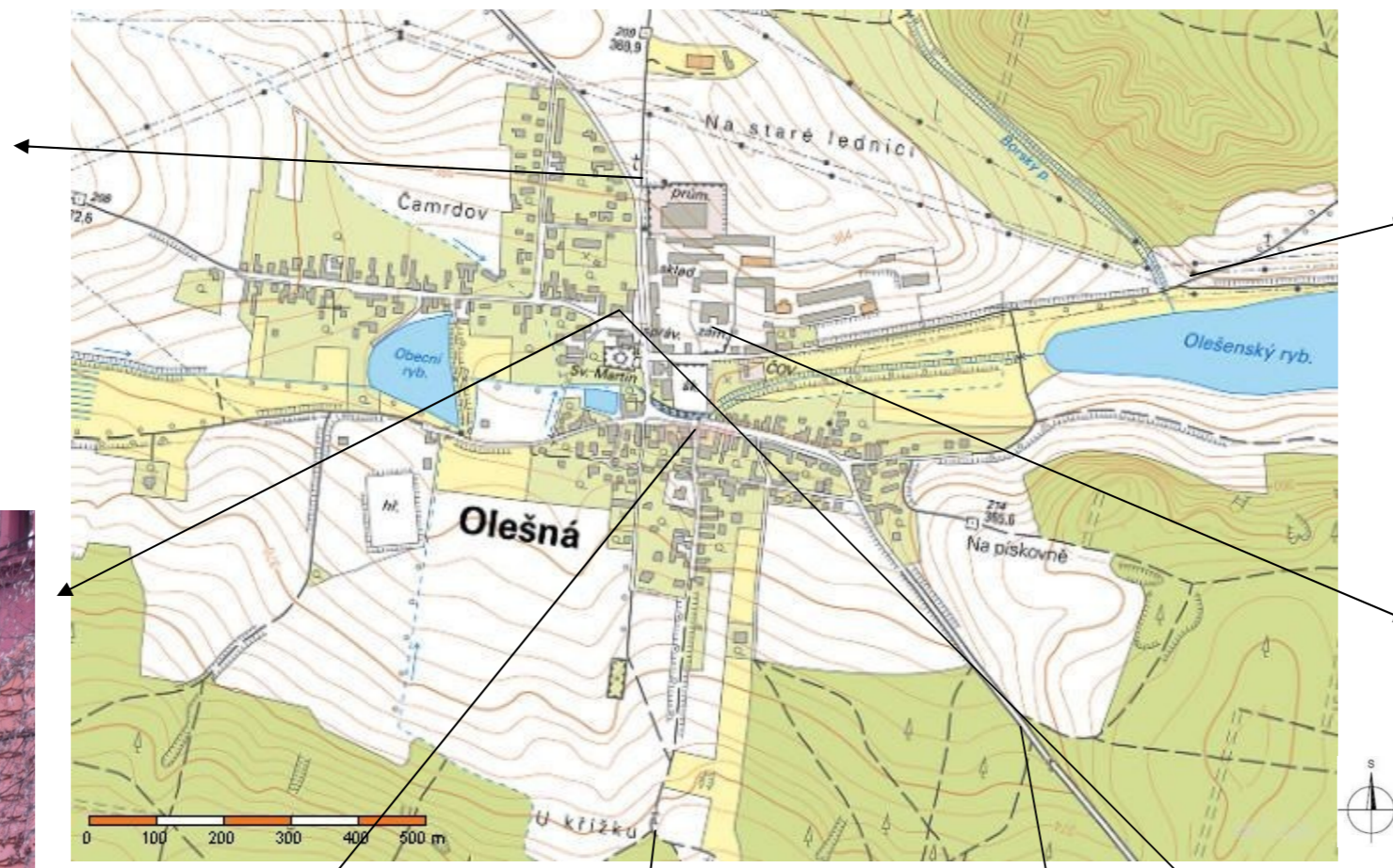
- 1 lípa srdčitá
- 2 Sv. Jan Nepomucký
- 3 Pieta
- 4 U Křížku
- 5 Sv. Josef pěstoun
- 6 kostel Sv. Martina
- 7 zámek
- 8 Sv. Antonín
- 9 PR Červená louka
- 10 PR Tankodrom

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA		Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury	
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová		Diplomový projekt	
Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru		Obec: Olešná	
Rok: 2014		Název přílohy: Výkres č. 11	
Měřítko: 1: 5000		Historické památky a přírodní rezervace	

Obr. č. 12 - kulturní památky v obci

Obr.č.1 - lípa srdčitá

Měřítko 1:10 000

Obr.č.2 - Sv. Jan Nepomucký

Obr.č.8 - Sv. Antonín

Obr.č.7 - zámek

Obr.č.3 - Pieta

Obr.č.4 - U Křížku

Obr.č. - 5 Sv. Josef

Obr.č.6 – kostel Sv. Martina

Zdroj: Obr. č. 2,3,4, duben 2013, Drahozalová

Zdroj: Obr. č. 1,5,6,7,8 <<http://www.obec-olesna.cz/>>

Zdroj: <<http://nahliznidokn.cuzk.cz/VyberKatastrMapa.aspx#>>

Výkres č. 13 – Svazek obcí mikroregionu Kněžvesko

ADMINISTRATIVNÍ ROZDĚLENÍ OKRESU RAKOVNÍK - STAV K 1.1.2008

Správní obvod obce s rozšířenou působností

Průměrný počet obyvatel obce = 646
 Největší: 1. Rakovník = 16 265
 2. Nové Strašecí = 5 175
 3. Lužná = 1 786
 Nejmenší: 1. Velká Chmelištná = 48
 2. Smilovice = 53
 3. Svihov = 53

Průměrná rozloha obce (ha) = 1 080
 Největší: 1. Pavlíkov = 3 947
 2. Jesenice = 3 762
 3. Lužná = 2 978
 Nejmenší: 1. Smilovice = 168
 2. Přerubnice = 209
 3. Bdín = 212

Mapa. č. 1 - vyznačení svazku obcí mikroregionu Kněžvesko v mapě administrativního rozdělení okresu Rakovník

Legenda

- hranice svazku obcí mikroregionu Kněžvesko

Obec	rozloha v ha	počet obyvatel
Kolešov	515	112
Hořesedly	584	465
Přílepy	664	209
Svojetín	883	334
Děkov	905	205
Chrástany	1014	587
Olešná	1089	542
Kněžves	1256	1034
Kolešovice	1534	866
Hořovičky	1913	540
Suma	10357	4894

Tabulka č. 1 – seřazení obcí mikroregionu Kněžvesko podle rozlohy

Obec	rozloha v ha	počet obyvatel
Kolešov	515	112
Děkov	905	205
Přílepy	664	209
Svojetín	883	334
Hořesedly	584	465
Hořovičky	1913	540
Olešná	1089	542
Chrástany	1014	587
Kolešovice	1534	866
Kněžves	1256	1034
Suma	10357	4894

Tabulka č. 2 – seřazení obcí mikroregionu Kněžvesko podle počtu obyvatel

Obr. č. 14 - Svazek obcí mikroregionu Kněžvesko

- 1 - Kolečov
- 2 - Děkov
- 3 - Hořovičky
- 4 - Kolečovice
- 5 - Hořesedly
- 6 - Přílepy
- 7 - Svojetín
- 8 - Kněžves
- 9 - Chrástřany
- 10 - Olešná

Zdroj: <<http://www.mapy.cz/>>

Měřítko 1:50 000

7

8

9

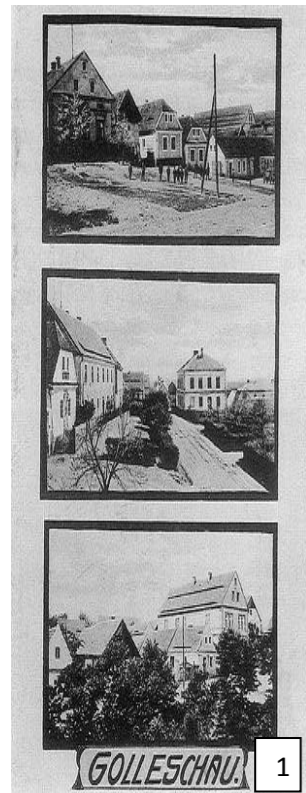
10

6

Zdroj: <<http://www.knezevesko.cz/>>

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA	Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
	Katedra zahradní a krajinné architektury
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová	Diplomový projekt
Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru	Obec: Olešná
Rok: 2014	Název přílohy: Obr. č.14
Měřítko: 1: 50000	Svazek obcí mikroregionu Kněžvesko

1

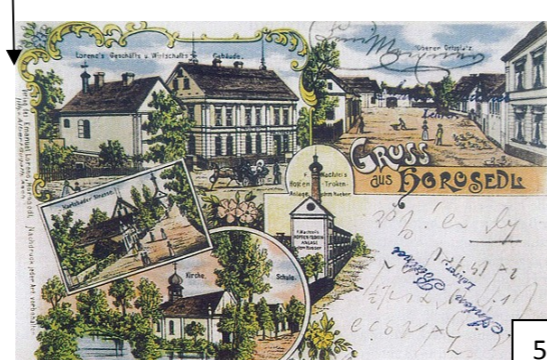
2

3

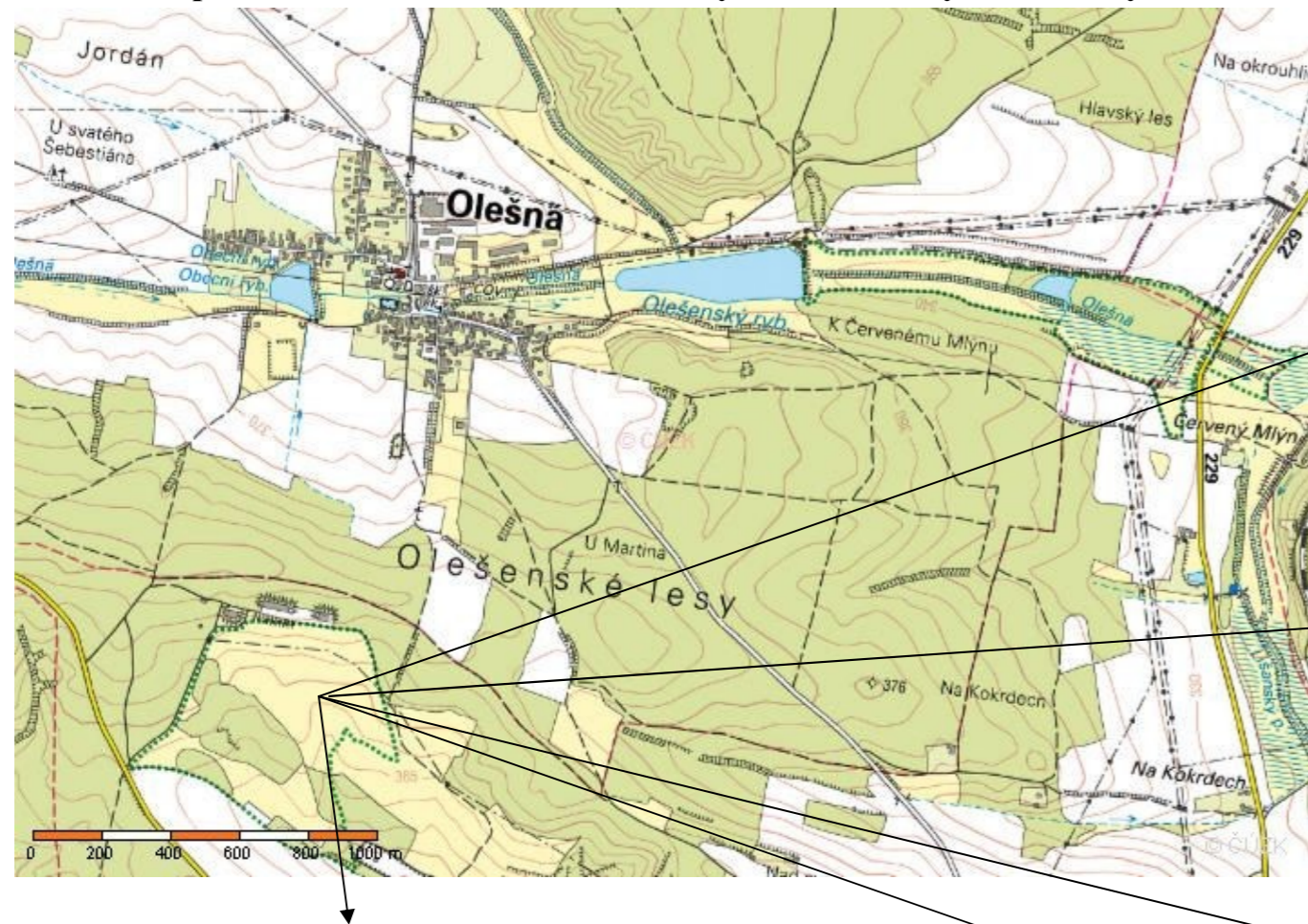

4

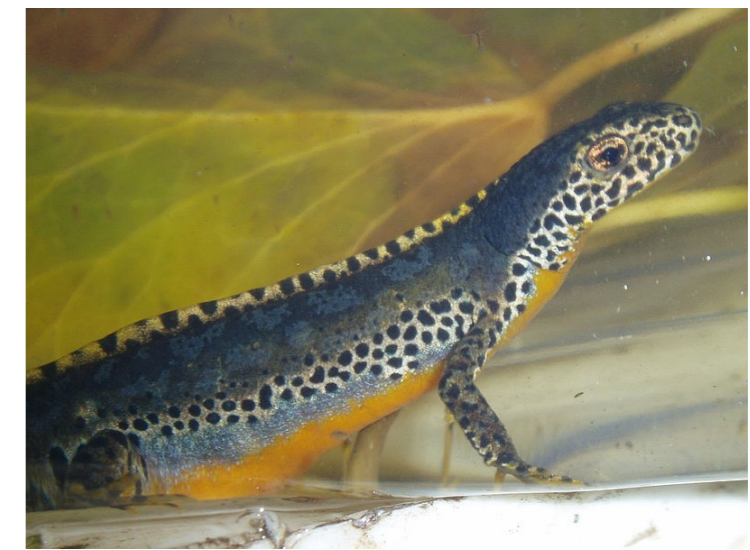

5

Obr. č. 15 - přírodní rezervace Tankodrom s výčtem chráněných živočišných druhů

Obr. č. 5 - Listonoh letní (*Triops cancriformis*)

Obr. č. 4 - Čolek horský (*Triturus alpestris*)

Obr. č. 1 - Ťuhýk obecný (*Lanius collurio*)

Obr. č. 2 - Krutihlav obecný (*Jynx torquilla*)

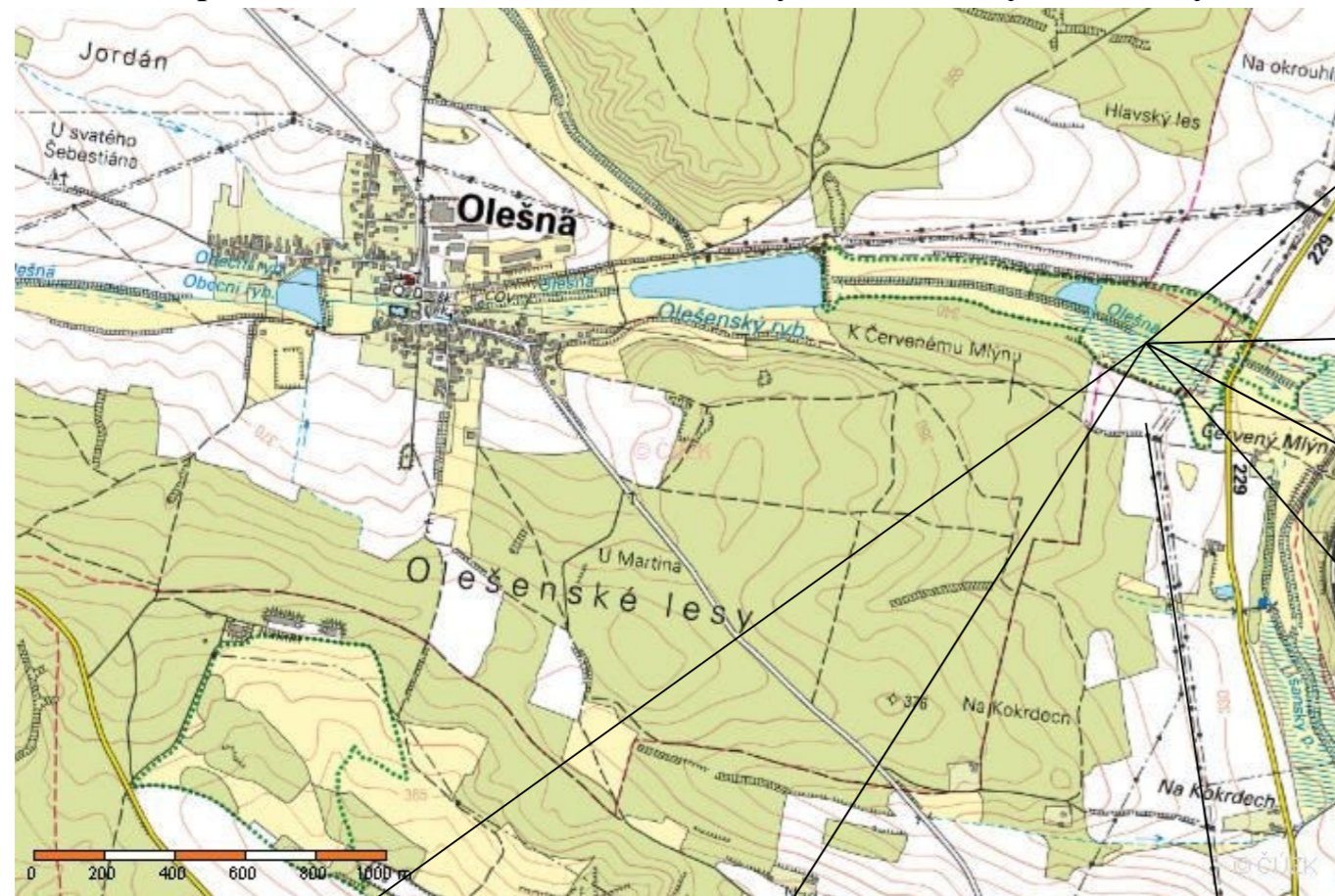

Obr. č. 3 - Ropucha krátkonohá (*Bufo calamita*)

Zdroj: <<http://www.biolib.cz/>>

Zdroj: <<http://nahliznidokn.cuzk.cz/VyberKatastrMapa.aspx#>>

Obr. č. 16 - přírodní rezervace Červená louka s výčtem chráněných rostlinných druhů

Obr. č. 6 - Kakost bahenní
(*Geranium palustre*)

Obr. č. 7 - Pcháč bahenní (*Cirsium palustre*)

Obr. č. 5 - Bezkoleneček modrý
(*Molinia caerulea*)

Obr. č. 1 - Bukvice lékařská
(*Stachys officinalis*)

Obr. č. 2 - Srpice barvířská
(*Serratula tinctoria*)

Obr. č. 3 - Pcháč šedý (*Cirsium canum*)

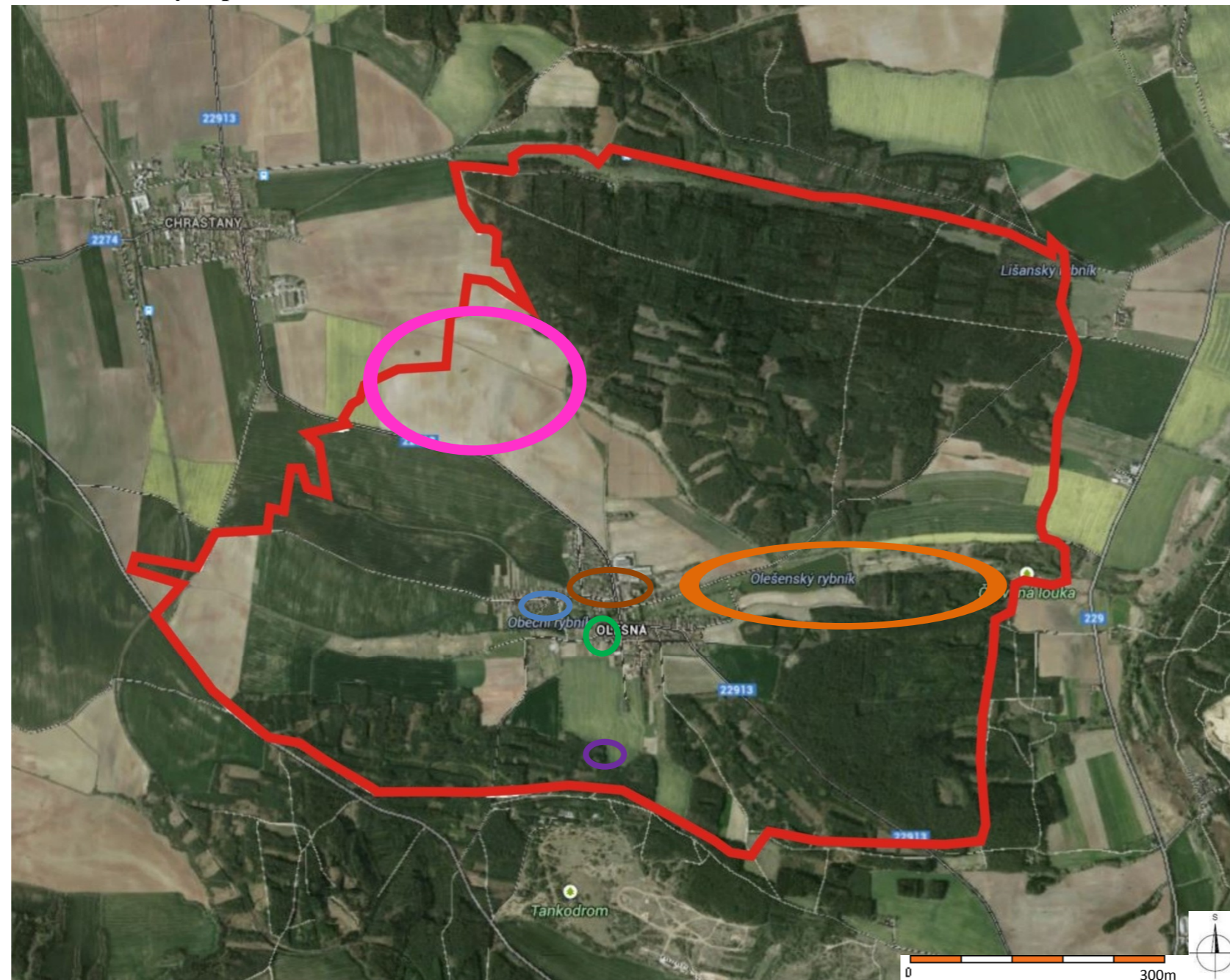

Obr. č. 4 - Kosatec sibiřský
(*Iris sibirica*)

Zdroj: <<http://www.biolib.cz/>>

Zdroj: <<http://nahliznidokn.cuzk.cz/VyberKatastrMapa.aspx#>>

Výkres č. 17 - analýza problémů sídla

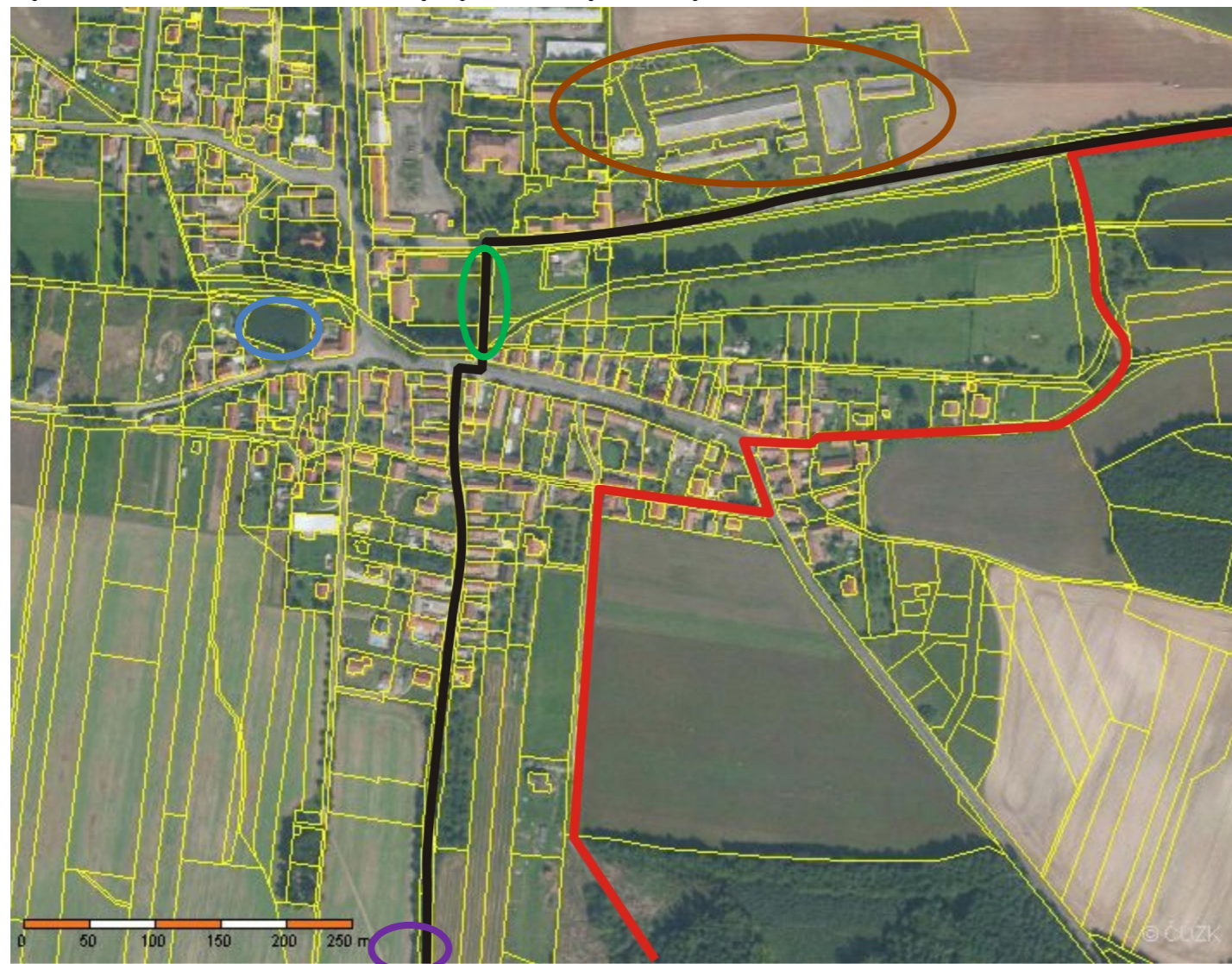

Legenda

- hranice katastrálního území
- areál bývalého JZD
- požární nádrž
- okrasná alej
- sakrální místo U křížku
- ochranné pásmo vod 1. a 2. stupně
- oblast postižená vodní erozí

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA	Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová	Diplomový projekt
Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru	Obec: Olešná
Rok: 2014	Název přílohy: Výkres č.17
Měřítko: 1: 5000	Analýza problémů sídla

Výkres č. 18 - návrh nové trasy cyklostezky s místy k revitalizaci

Legenda

- návrh nové cyklotrasy od Rakovníka přes centrum obce Olešná směr Lišany novou okrasnou alejí a výhledové místo U Křížku
- původní cyklotrasa od Rakovníka vedená mimo centrum obce směr Lišany
- areál bývalého JZD
- požární nádrž
- okrasná alej
- sakrální místo U Křížku

Měřítko 1: 5000

Zdroj: < <http://nahlizenidokn.cuzk.cz/VyberKatastrMapa.aspx#>>

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA	Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová	Diplomový projekt
Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru	Obec: Olešná
Rok: 2014	Název přílohy: Výkres č.18
Měřítko: 1: 5000	Návrh nové trasy cyklostezky s místy k revitalizaci

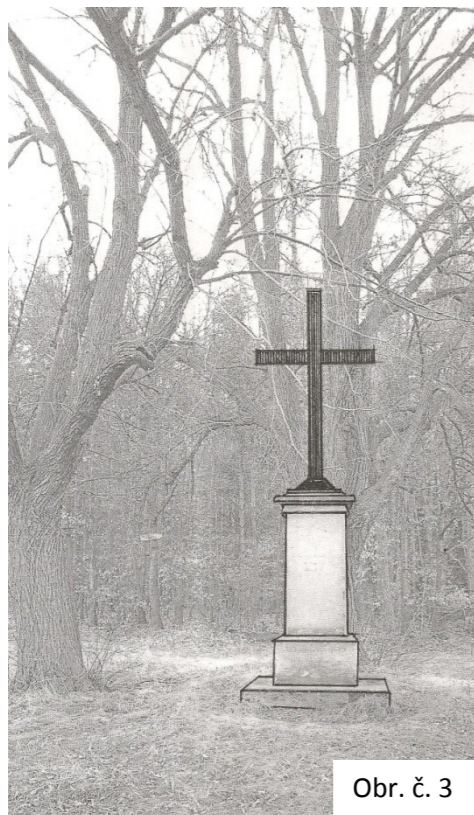
Obr. č. 19 - U Křížku – současný stav

Obr. č. 1

Obr. č. 2

Obr. č. 3

Obr. č. 4

Obr. č. 5

Obr. č. 1 – jižní pohled k sakrální památce U Křížku s cestou k Rakovníku

Obr. č. 2 – západní pohled s cestou k rozcestí u Sv. Martina

Obr. č. 3 – návrh na doplnění sakrální památky o kamenný nebo železný kříž

Obr. č. 4 – podstavec sakrální památky s německým dedikačním nápisem

Obr. č. 5 – pohled od sakrální památky do údolí obce Olešná - výhledové místo

Zdroj: <vlastní, leden, únor 2014, Drahozalová>

Výkres č. 20 - vyznačení lokality U Křížku

Parcelní číslo:	413/5	Parcelní číslo:	424/2
Obec:	Olešná [542199]	Obec:	Olešná [542199]
Katastrální území:	Olešná u Rakovníka [710202]	Katastrální území:	Olešná u Rakovníka [710202]
Číslo LV:	10001	Číslo LV:	10001
Výměra [m ²]:	242	Výměra [m ²]:	442
Typ parcely:	Parcela katastru nemovitostí	Typ parcely:	Parcela katastru nemovitostí
Mapový list:	KMD	Mapový list:	KMD
Určení výměry:	Graficky nebo v digitalizované mapě	Určení výměry:	Graficky nebo v digitalizované mapě
Způsob využití:	ostatní komunikace	Druh pozemku:	lesní pozemek
Druh pozemku:	ostatní plocha		

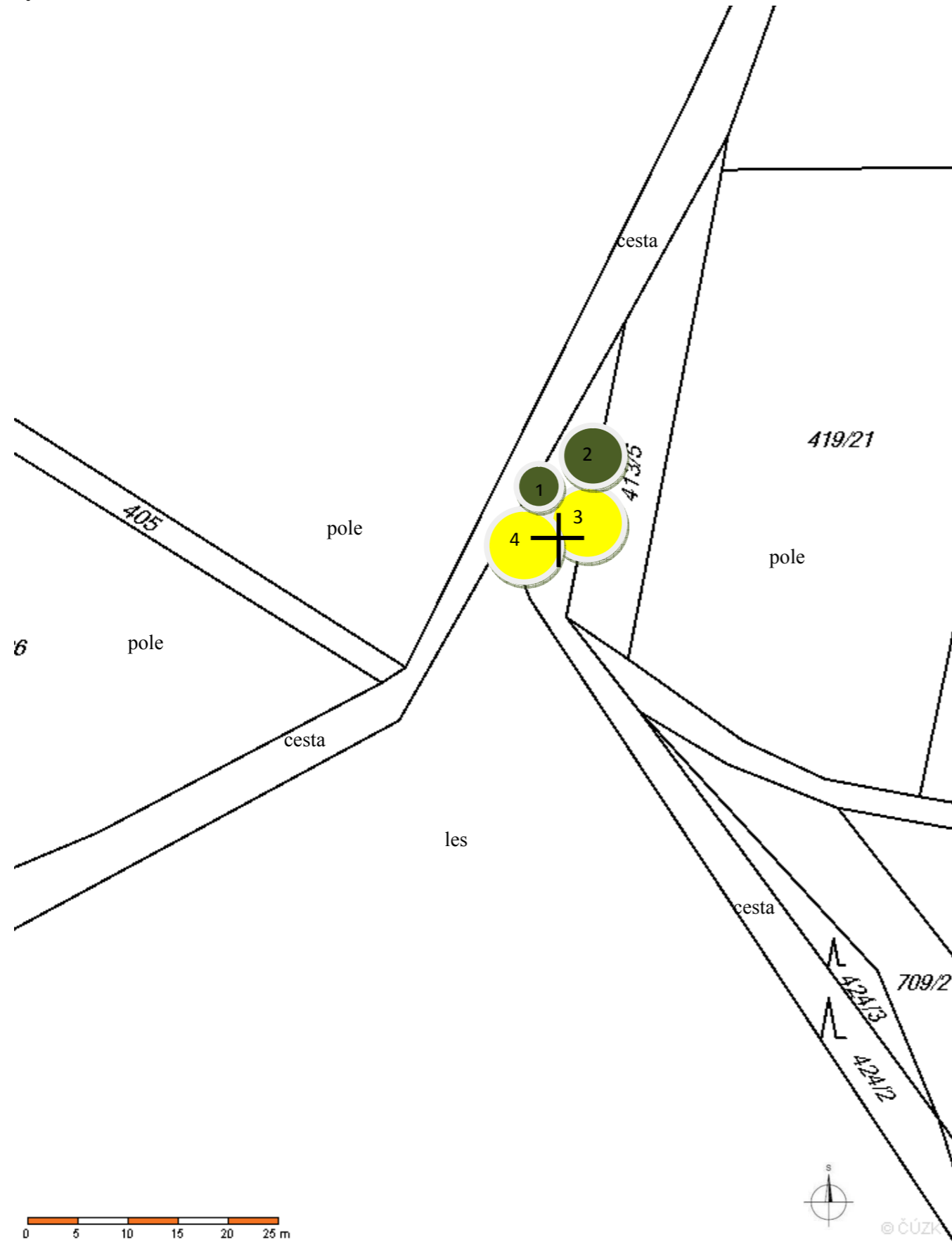
Vlastnické právo

Obec Olešná, č.p. 8, 26901 Olešná

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA	Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová	Diplomový projekt
Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru	Obec: Olešná
Rok: 2014	Název přílohy: Výkres č. 20 Vyznačení lokality U Křížku
Měřítko: 1: 500	

Zdroj: < <http://nahliznidokn.cuzk.cz/VyberKatastrMapa.aspx#>>

Výkres č. 21 - situace U Křížku

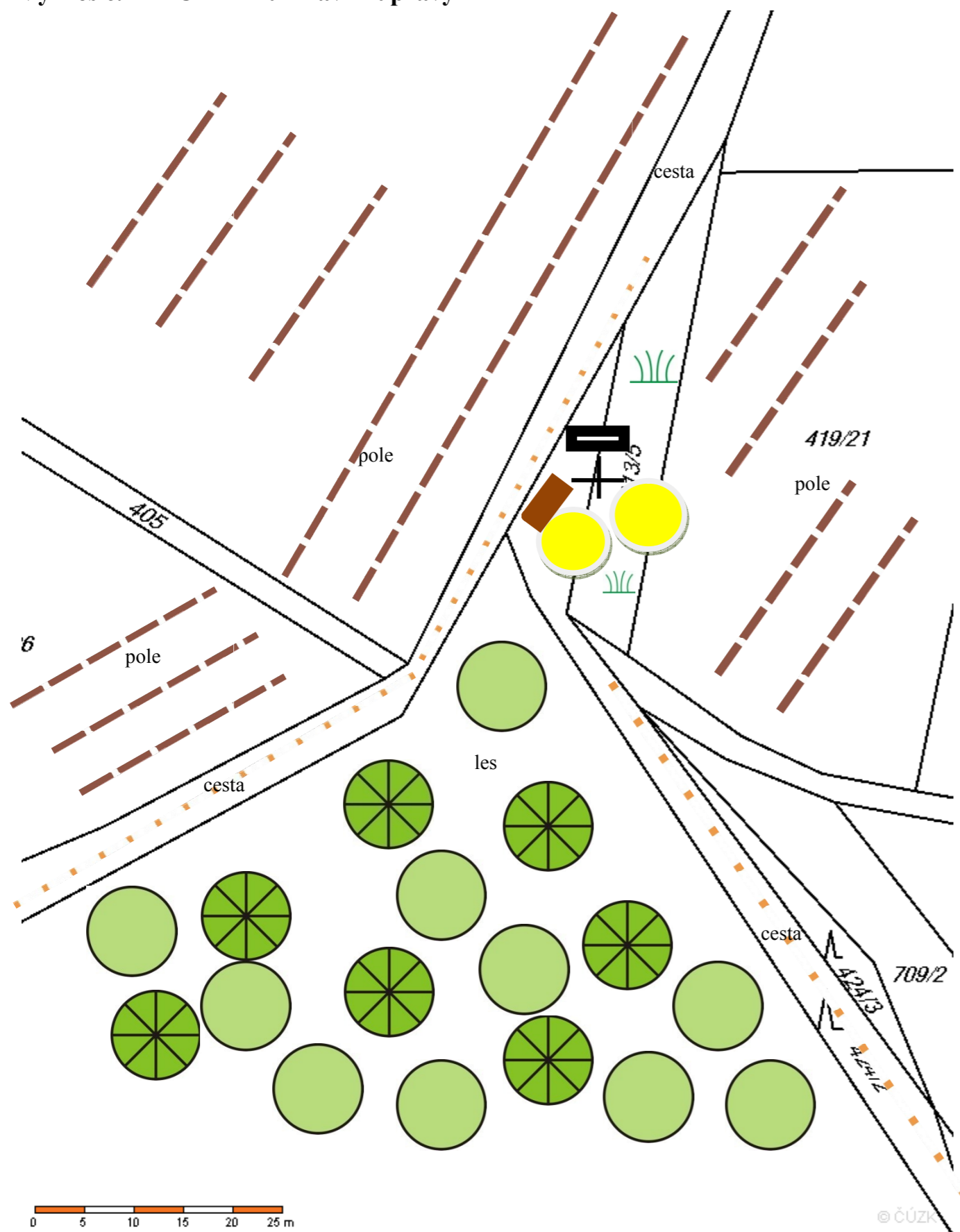

- ✚ podstavec sakrální památky U Křížku
- strom lípa srdčitá (*Tilia cordata*)
- strom borovice lesní (*Pinus sylvestris*)

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA	Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová	Diplomový projekt
Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru	Obec: Olešná
Rok: 2014	Název přílohy: Výkres č. 21 Situace U Křížku
Měřítko: 1:500	

Zdroj: < <http://nahlizenidokn.cuzk.cz/VyberKatastrMapa.aspx#>>

Výkres č. 22 - U Křížku - návrh úpravy

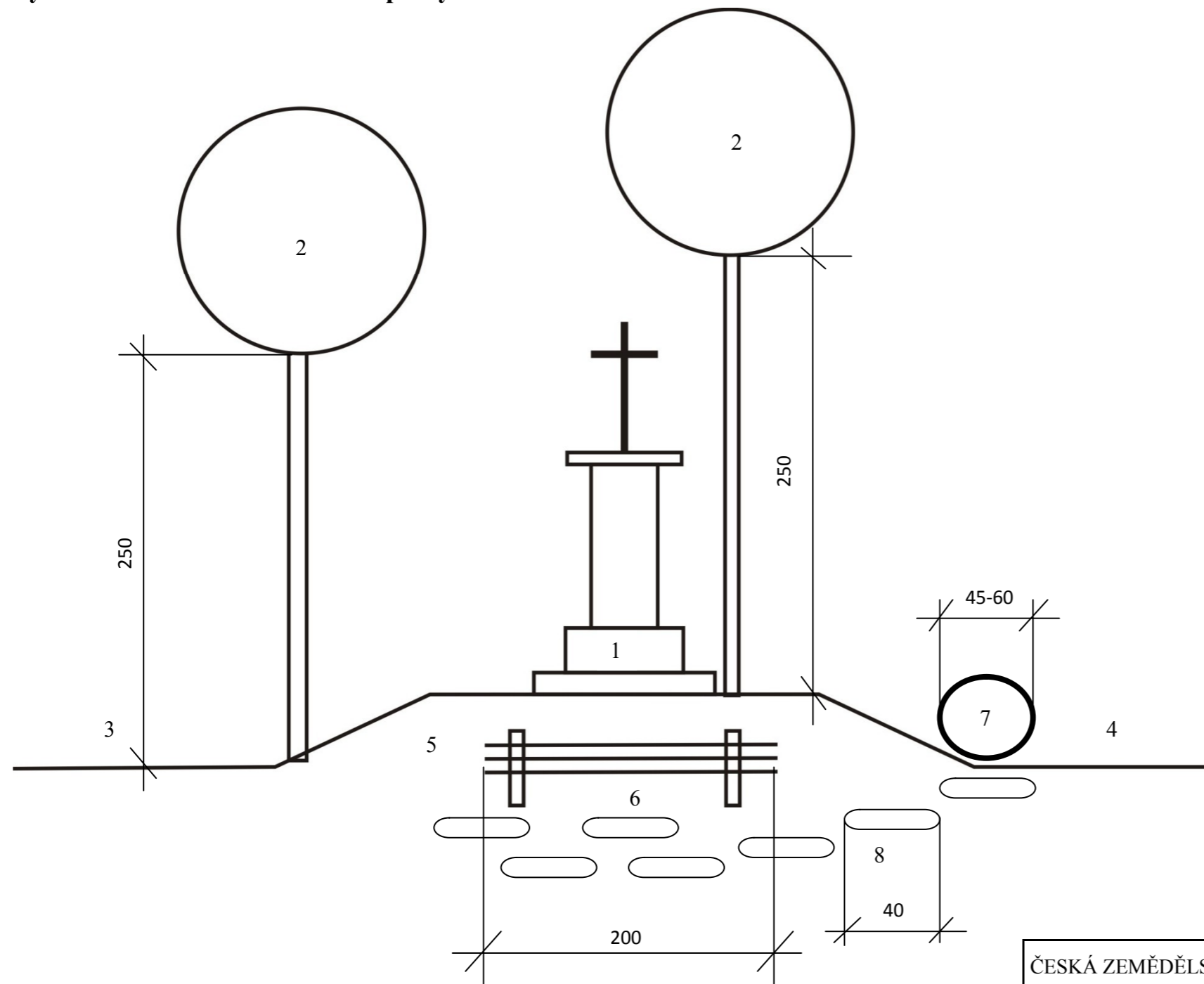
Legenda

- pole
- cesta
- tráva
- listnatý strom
- jehličnatý strom
- lípa srdčitá
- sakrální památka
- lavička
- stožan na kola

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA	Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová	Diplomový projekt
Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru	Obec: Olešná
Rok: 2014	Název přílohy: Výkres č. 22 U Křížku - návrh úpravy
Měřítko: 1: 500	

Zdroj: < <http://nahliznidokn.cuzk.cz/VyberKatastrMapa.aspx#>>

Výkres č. 23 - U Křížku - návrh úpravy v řezu

Legenda

- 1 - sakrální památka U Křížku
- 2 - lípa srdčitá
- 3 - pole
- 4 - cesta
- 5 - trávník
- 6 - lavička
- 7 - stojan na kola
- 8 - šlapáky

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA		Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
		Katedra zahradní a krajinné architektury
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová		Diplomový projekt
Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru		Obec: Olešná
Rok: 2014		Název přílohy: Výkres č. 23 U Křížku - návrh úpravy v řezu
Měřítko: 1: 45		

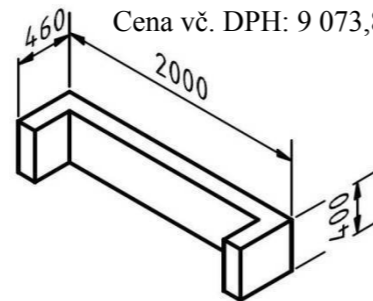
Obr. č. 24 – doplňkový sortiment – lavička, šlapáky a stojan na kola

Lavička La

Rozměr [mm]: 2000×400×460

Cena vč. DPH: 9 073,80 Kč

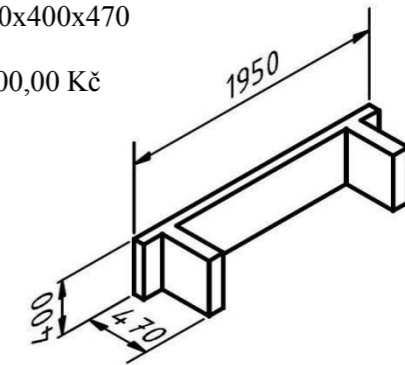
Zdroj: <<http://www.presbeton.cz/produkty/venkovni-architektura/lavicky/la/>>

Betonová lavička bez opěradla typ V

Rozměr [mm]: 1950x400x470

Cena vč. DPH: 2 500,00 Kč

Zdroj: <<http://www.lavicky-kose.cz/>>

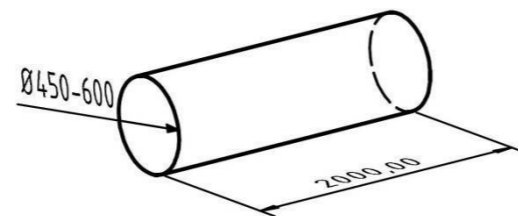

Stojan na kola se zamykáním

Rozměr [mm]: 2000,

Průměr [mm]: 450-600

Cena vč. DPH: 4 950,00 Kč

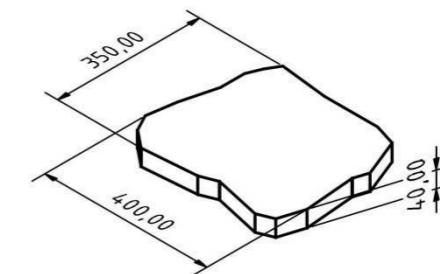
Zdroj: <<http://www.keliwood.cz/set/stojan-na-kola-se-zamykanim>>

Pískovcové šlapáky

Rozměr [mm]: 400x350, síla 40

Cena vč. DPH: 160,00 Kč

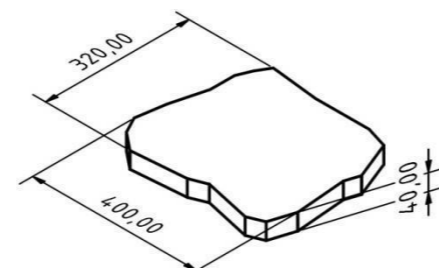
Zdroj: <<http://www.tekam.cz/produkty/slapaky/>>

Šlapák imitace dřeva, velký

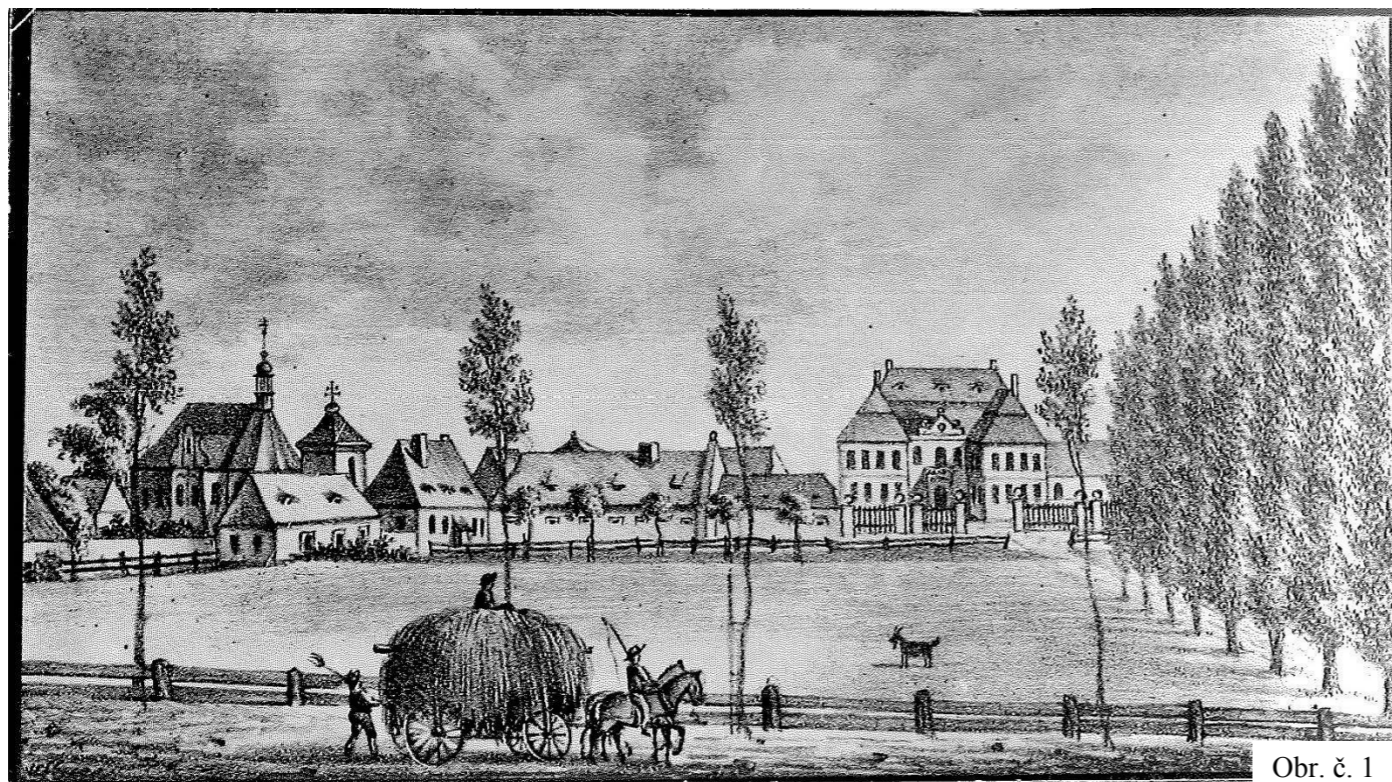
Rozměr [mm]: 400x320x40

Cena vč. DPH: 163,20 Kč

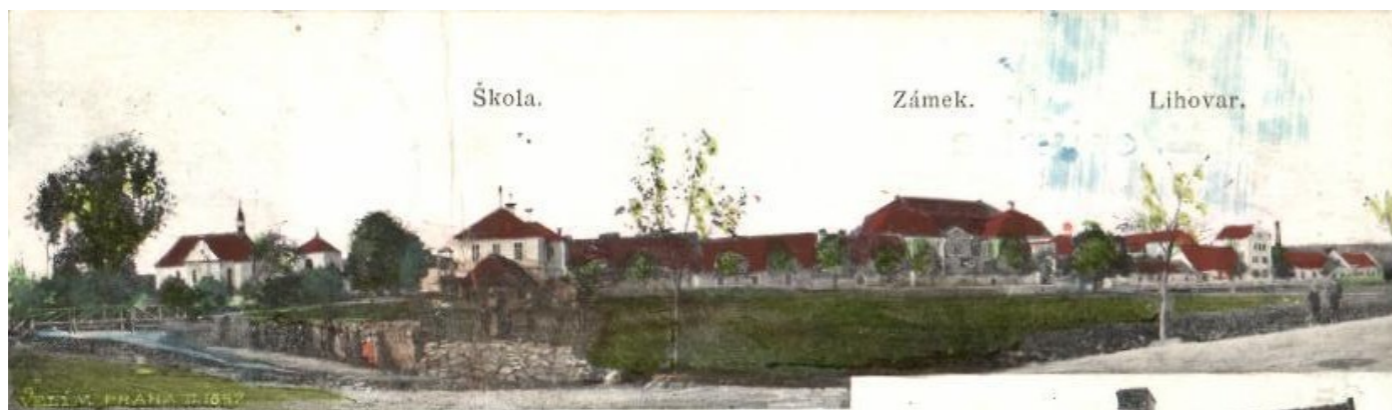

Zdroj: <<http://www.stavba-zahrada-tisnov.cz/>>

Obr. č. 25 - okrasná alej v historické obrazové dokumentaci

Obr. č. 1

Obr. č. 2

Zdroj: <<http://www.aukce-pohlednic.cz/>>

Obr. č. 3

Obr. č. 1 - polovina 19. století - jižní pohled na okrasnou alej a průčelí zámku

Obr. č. 2 - začátek 20. století - pohled přes potok Olešku na školu, zámek a lihovar

Obr. č. 3 - 20. léta, 20. století - pohled přes potok Olešku na zámek, škola, socha Piety

Obr. č. 26 - okrasná alej - současný stav

Obr. č. 1

Obr. č. 2

Obr. č. 3

Obr. č. 4

Obr. č. 5

Obr. č. 6

Obr. č. 7

- Obr. č. 1 - průhled okrasnou alejí k jižnímu průčelí zámku od potoku Oleška
- Obr. č. 2 - pohled na okrasnou alej s mezerovitostí výsadby
- Obr. č. 3 - pravá strany okrasné aleje s chybějící výsadbou s výhledem k lihovaru
- Obr. č. 4 - kmen kaštanu maďalu s dutinami a rozbitá opěrná zeď, která zakončuje okrasnou alej před zámkem
- Obr. č. 5 - torzo stromu hlohu obecného po nevhodném řezu
- Obr. č. 6 - kmen javoru jasanolistého napadený houbovou chorobou po nevhodném řezu
- Obr. č. 7 - asfaltový povrch chodníku roztrhaný kořeny stromů v aleji

Výkres č. 27 - okrasná alej - ortofoto

Parcelní číslo:	666/1
Obec:	Olešná [542199]
Katastrální území:	Olešná u Rakovníka [710202]
Číslo LV:	10001
Výměra [m ²]:	566
Typ parcely:	Parcela katastru nemovitostí
Mapový list:	KMD
Určení výměry:	Graficky nebo v digitalizované mapě
Způsob využití:	ostatní komunikace
Druh pozemku:	ostatní plocha

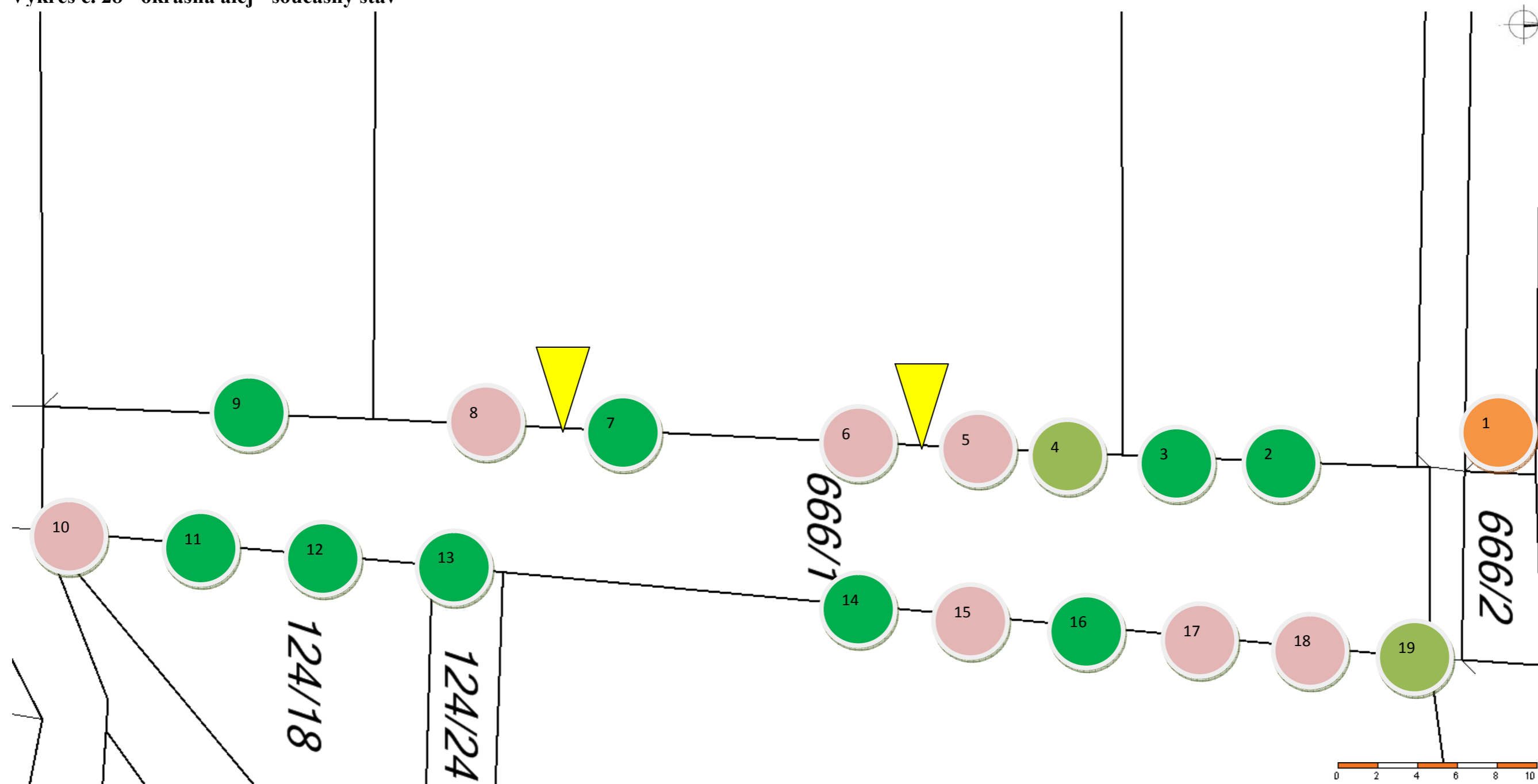
Vlastnické právo

Obec Olešná, č.p. 8, 26901 Olešná

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA	Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová	Diplomový projekt
Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru	Obec: Olešná
Rok: 2014	Název přílohy: Mapa č.27
Měřítko: 1: 500	Okrasná alej - ortofoto

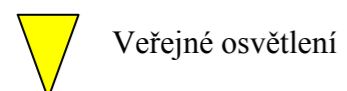
Zdroj: < [67](http://nahlizenidokn.cuzk.cz/VyberKatastrMapa.aspx#></p>
</div>
<div data-bbox=)

Výkres č. 28 - okrasná alej - současný stav

Legenda

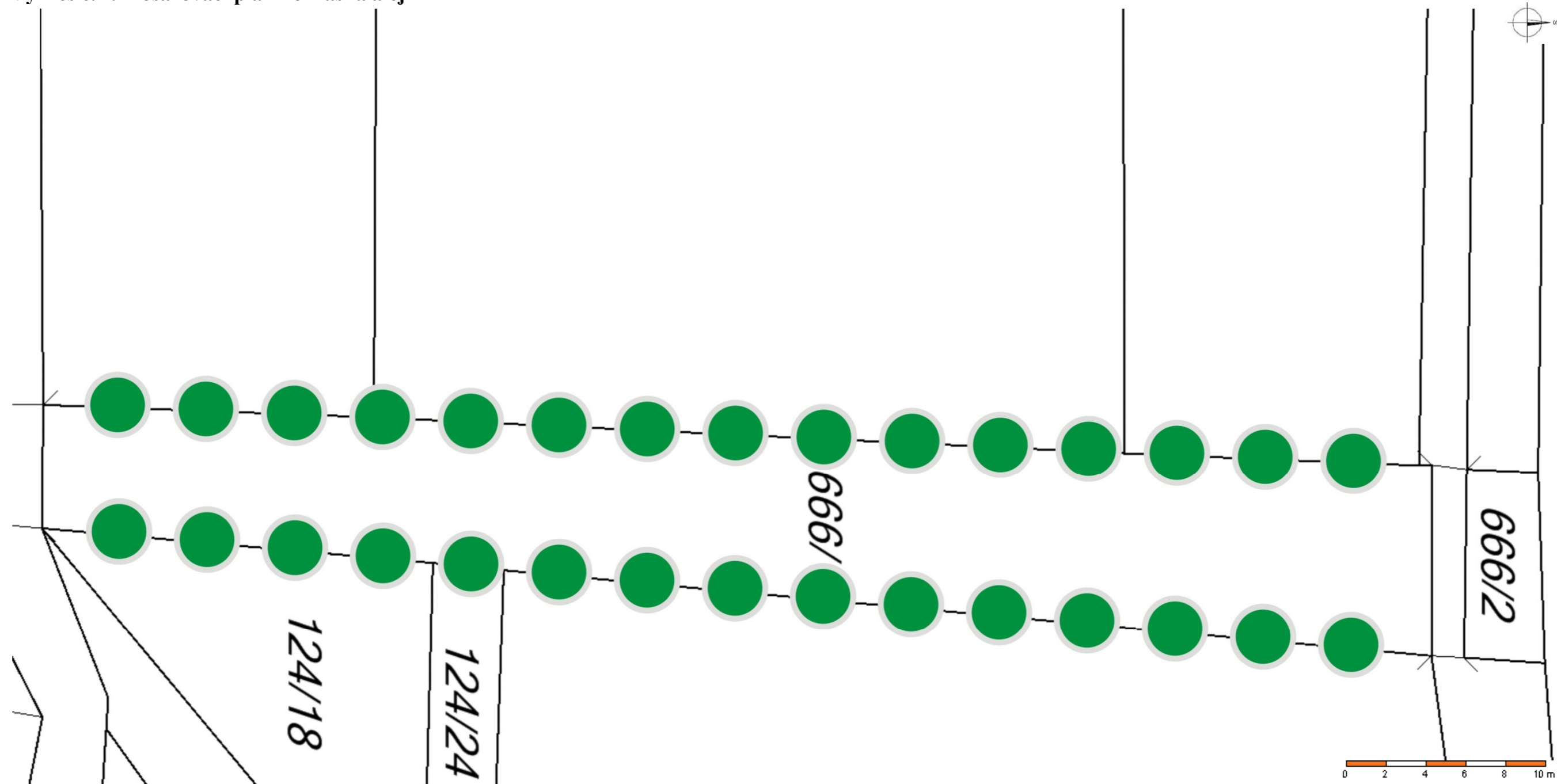
- Javor jasanolistý (*Acer negundo*)
- Jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum*)
- Hloh obecný (*Crataegus levigata*)
- Jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*)

Zdroj: < <http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/VyberKatastrMapa.aspx#> >

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury	
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru	Diplomový projekt Obec: Olešná
Rok: 2014 Měřítko: 1: 200	Název přílohy: Výkres č. 28 Současný stav - pohled

Výkres č. 29 - osazovací plán - okrasná alej

Legenda

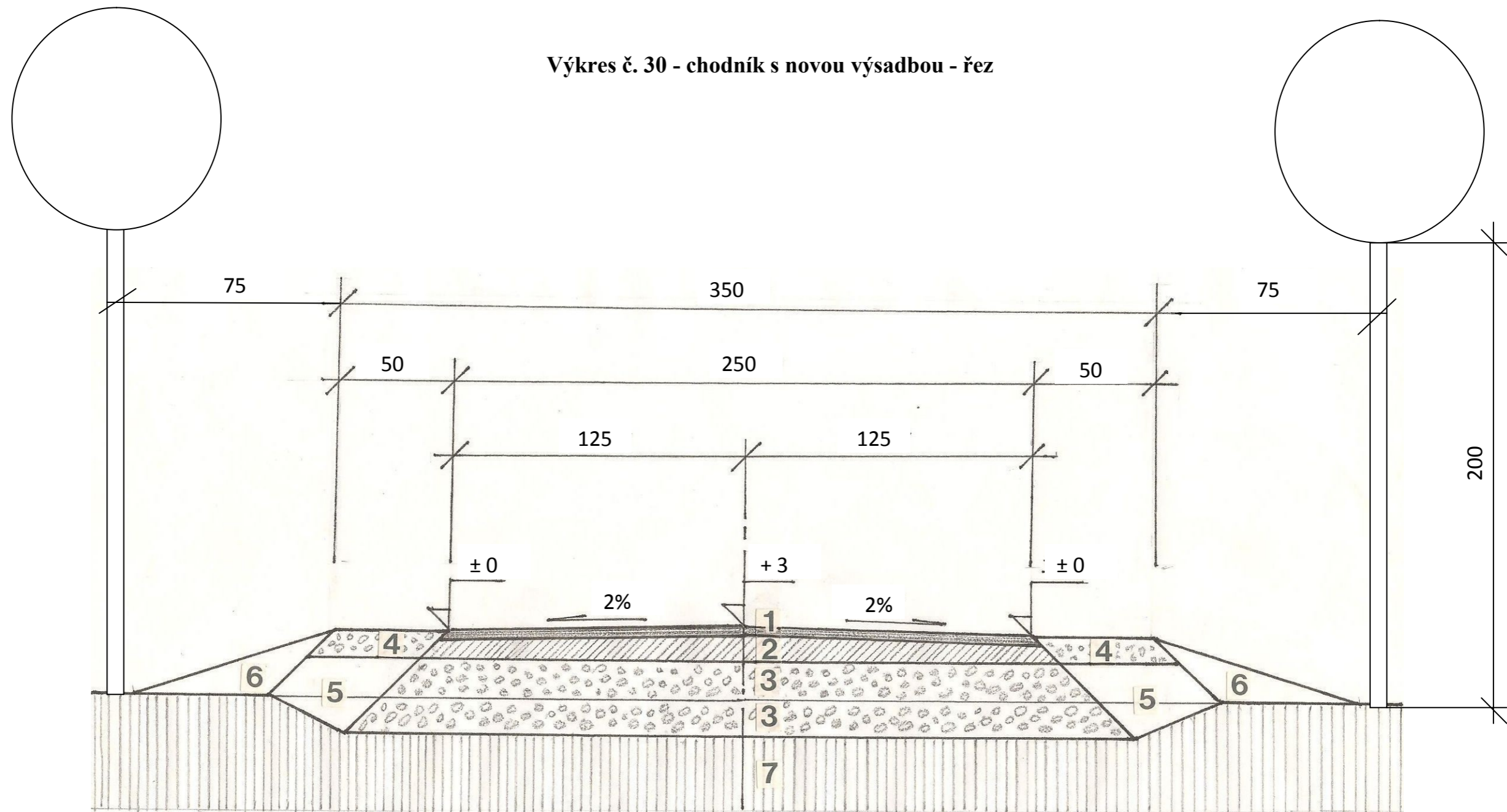
3 druhy navrhovaných variant alejových okrasných stromů.

- Hloh obecný Paulův (*Crataegus levigata Paul's Scarlet*)
- Jabloň Moerlandská červená (*Malus moerlandsii Nicoline*)
- Sakura převislá (*Prunus serrulata Kiku-shidare*)

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA		Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	
		Katedra zahradní a krajinné architektury	
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová		Diplomový projekt	
Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru		Obec: Olešná	
		Název přílohy: Výkres č. 29	
Rok: 2014		Osazovací plán - okrasná alej	
Měřítko: 1: 200			

Výkres č. 30 - chodník s novou výsadbou - řez

Legenda

- 1 - asfaltový beton 40 mm
- 2 - obalované kamenivo 70 mm
- 3 - štěrkokodrt' frakce 0 - 63 mm 150 mm
- 3 - štěrkokodrt' frakce 0 - 63 mm 150 mm
- 4 - zpevnění štěrkokodrtí
- 5 - zemní krajnice
- 6 - dosypání zeminou a osetí trávou
- 7 - rostlý terén

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA	Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury
Vypracovala: Bc. Milena Drahozalová	Diplomový projekt
Obor: Udržitelný rozvoj venkovského prostoru	Obec: Olešná
Rok: 2014	Název přílohy: Výkres č. 30 Chodník s novou výsadbou - řez
Měřítko: 1: 20	